RADU TEODORESCU

CONFUZIA MORALĂ: CÂND BINELE NU MAI ESTE BINE ŞI RĂUL NU MAI ESTE RĂU

Cugir 2026

CUPRINS

Introducere
1. Binele este creativ şi constructiv
2. Răul este distructiv şi manipulator
3. Himera justificării răului
4. Vai celor care spun binelui rău şi răului bine (Isaia 5, 20)
5. Confuzia morală: o problemă din ce în ce mai des întâlnită în lumea noastră
6. Cum să depăşim confuzia morală?

Concluzii

INTRODUCERE

Întotdeauna când o mare putere sau supraputere a lumii începe un război împotriva unei alte ţări mai mici – cum se întâmplă de mai multe ori – ei bine se poate spune că apare un moment de *"confuzie morală artificială"* în care se găsesc mai multe justificări sociale, politice, militare sau economice pentru a intra în război. În cele din urmă – pe fondul acestei confuzii morale mascate – ei bine sub o formă sau alta începe războiul. Am putea să dăm un exemplu? În Evul Mediu cruciaţii s-au simţit profund dezonoraţi că Israelul ţara sfântă unde S-a născut şi a trăit Iisus ei bine El a ajuns sub stăpânirea musulmanilor. Ei bine cruciaţii medievali occidentali au format o armată şi au plecat să "elibereze" Ţara Sfântă. În realitate acesta a fost numai un pretex. Cruciaţii medievali pe unde au trecut au jefuit şi furat. Cel mai mare jaf a avut loc la Constantinopol.[1]

Acest scenariu al confuziei morale cu privire la a începe un război sau a face rău în jur trebuie să ştim că are loc şi în zilele noastre şi nu numai cu cruciaţii medievali. Mai nou se ştie de cazul unei mari ţări europene că a ajuns să declanşeze un război cu o altă ţară europeană mai mică sub pretextul că această ţară trebuie *denazificată.* Aceasta la mai bine de 75 de ani de la căderea nazismului.

Iată ce spunea în acest sens Ştefania Coşuleanu despre confuzia morală din vremurile noastre cu privire la ideologia de gen: „ideologia de gen susţine faptul că o persoană are dreptul, la un moment dat al vieţii sale, să aleagă după cum doreşte dacă este bărbat sau femeie, indiferent de sexul cu care s-a născut. Conform acestei ideologii, factorii biologici nu sunt necesari şi suficienţi pentru a determina sexul sau genul unei persoane. De aceea sunt adăugate interacţiunea cu factorii sociali, psihologici şi ceea ce alege să simtă şi să creadă despre ea o anumită persoană la un moment al vieţii sale."[2]

Ceea ce vom vorbii în această carte despre confuzia morală este că ea poate să fie în special de două feluri:

1. artificială, adică creată în mod intenţionat sub intermediul unor pretexte sau justifcări false
2. sau la fel de bine omul poate ajunge la mai multe confuzii morale cum sunt

- avortul,
- fertilizarea în vitro,
- clonarea umană,
- eutanasia
- sau incinerarea morţilor.[3]

Este adevărat că sunt mai multe dileme morale în lumea noastră. Să ne aducem aminte de vremea sfinţilor apostoli. Sfinţii apostoli au fost mozaici după religie. Ei bine ei şi-au dat seama că Iisus a venit să împlinească mozasimul şi aşa că s-a născut o nouă religie: creştinismul ortodox. Ei bine a fost o mare dezbatere pe la anul 50 după Hristos dacă un nou creştin trebuia să accepte şi iudaismul (care trebuie să ştim că practica tăierea împrejur). În cele din urmă prin descoperire de la Dumnezeu s-a ajuns la concluzia că un nou creştin nu trebuie să fie şi iudaic pentru a fi un adevărat creştin.

Prin urmare sunt şi confuzii morale care sunt legitime şi care vin din cauza unori împrejurări concrete ale vieţii. În această carte nu vom vorbii prea mult despre ele ci mai mult despre *confuziile morale artificiale* adică despre acele confuzii morale care sunt făcute voit sau mai bine spus intenţionat.

Iată ce spunea în acest sens tot gânditorea Ştefania Coşuleanu: "introducerea în comunicare a sintagmei „identitatea de gen", şi nu de „sex", creează confuzie în mintea vorbitorilor. Iar pe tărâmul acestei confuzii se pot construi realităţi noi, cum ar fi această „identitate de gen". Filosoful şi lingvistul Wilhem von Humboldt spunea, la începutul secolului al 19-lea, că locul esenţial în care începe creaţia fundamentală a lumii este limba. În gândirea savantului german, fiecare limbă conţine o viziune despre lume şi structurează lumea şi modul de a gândi al poporului respectiv. De aceea învăţarea unei limbi străine nu înseamnă învăţarea de expresii pentru aceleaşi conţinuturi, ci chiar schimbarea conţinuturilor. Acest mecanism reflectă modul specific de percepere a lumii, caracteristic fiecărui popor

[1] A se vedea Steven Runciman, *Istoria cruciadelor vol. I - Cruciada I şi întemeierea Regatului Ierusalimului* (Editura Nemira, 2014). La fel de bine se mai pot vedea şi restul de volume ale autorului despre problema cruciadelor.

[2] Ştefania Coşuleanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/confuzia-care-permite-mistificarea-realitatii-151237.html (accesat pe 26.09.2025).

[3] A se vedea Jean Claude Larchet, *Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace...* (Bucureşti, 2012).

în parte. Iar acest mod particular de percepere a lumii se proiectează în construcțiile spirituale ale celor care vorbesc limba respectivă."[4]

Este bine să ştim că de mai multe ori confuzia morală din vremea noastră este una care este camuflată prin

- viclenie,
- minciună,
- înşelăciune
- sau manipulare.[5]

Din primele zile ale umanității se pare că omul şi-a găsit mai multe scuze atunci când a greşit. Adam s-a scuzat în faţa lui Dumnezeu când s-a lăsat sedus să păcătuiască prin a da vine pe consoarta lui şi Eva la rândul ei a dat vina pe diavol. Este adevărat că primul contact al omului cu diavolul nu avea cum să se sfârşească bine lucru pentru care Dumnezeu va promite omului un izbăvitor de sub puterea diavolului, pe Mesia, Iisus Hristos, însă putem să remarcăm că omul nu şi-a recunoscut greşeala lui în faţa lui Dumnezeu şi nici nu a voit să se pocăiască de ea.

Ei bine acest scenariu se repetă de foarte multe ori în cazul celor care se poate spune că sunt *experți* în arta confuziei morale. Adolf Hitler trebuie să ştim că s-a ridicat la putere în Germania pe fondul la multă confuzie socială, economică şi morală. Ce a urmat credem că ştim cu toții: cel de al doilea război mondial.

Este bine să ştim că sunt mai mulți oameni care sunt extrem de vicleni şi pe care nu putem să ne dăm seama de

- intenţiile,
- planurile,
- scopurile
- şi manevrele

care care după cum spunea Iisus sunt *lupi în haină de oaie.*

În acest sens trebuie să ştim că nici Biserica Ortodoxă nu a fost lipsită de confuzia morală şi religioasă. În istoria ei au existat mai mulți eretici cum ar fi

- Arie,
- Macedonie,
- Evtihie,
- Paul de Samosata,
- Aeţiu
- sau Varlaam

care au venit cu o interpretare proprie la învățăturile lui Iisus. Deşi învățăturile lui Iisus sunt cât se poate de clare în paginile Noului Testament, trebuie să ştim că şi azi sunt mulți care le răstălmăcesc şi vin cu noi şi noi interpretări la ele.

Tot despre identitatea de gen gânditoarea Ştefania Coşuleanu spunea: „cum „identitatea de gen" este un construct socio-cultural, aceasta permite o mai mare uşurătate de manevră în direcţia dorită de doctrină: masculin, feminin, neutru şi, eventual, alte compoziţii. Urmând aceeaşi viziune asupra lumii, cuvintele şi reprezentările asociate termenilor „mamă" şi „tată" au ajuns să fie înlocuite în anumite ţări cu „părinte 1" şi „părinte 2". Această expresie lingvistică schimbă vechea viziune despre „mamă" şi „tată", respectiv schimbă „conținutul" la care se referă acestea. Transformarea experien-ţelor din lume în conţinuturi ling-vistice este esenţa procesului ling-vistic şi nucleul creativităţii umane în general."[6]

Este bine să ştim că confuzia morală este un sentiment de origine satanică. A fost diavolul cel care în cer a început să se îndoiască de calea binelui şi a iubirii a lui Dumnezeu. Ne putem da seama că diavolul nu a căzut dintr-o dată fiindcă sfinții părinți ne spun că el a căzut de la Dumnezeu în mod premeditat, adică a ştiut foarte bine ce face şi care vor fi consecințele actelor sale.

---

[4] Ştefania Coşuleanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/confuzia-care-permite-mistificarea-realitatii-151237.html (accesat pe 26.09.2025).

[5] A se vedea Bogdan Ficeac, *Tehnici de manipulare* (Bucureşti, 1996).

[6] Ştefania Coşuleanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/confuzia-care-permite-mistificarea-realitatii-151237.html (accesat pe 26.09.2025).

În sufletele care nu cred nîn Hristos ei bine diavolul acţionează prin confuzie. Nu este oare strigător la cer că mai nou în mai multe aşa zise biserici occidentale se aleg pastori dintre homosexuali şi lesbiene? Oamenii au devenit atât de confuzi încât au ajuns să justifice patimile lor pe temeiuri religioase.

„Humboldt a formulat ideea cum că orice conţinut este elaborat mai întâi în minte, iar apoi este exprimat în cuvinte. În ideologia identităţii de gen, nu avem conţinutul mai întâi în minte, ci este manevrată mai întâi expresia/forma, pentru a se ajunge la conţinut ulterior. Conţinutul nu există în mintea umană înainte de a vorbi, el apare, se face vorbind, se creează în vorbirea genuină cotidiană, spune, de asemenea, teoria savantului german. Expresia nu doar exprimă ceva care preexistă, un conţinut de gândire preexistent, ci ea este punctul de plecare în elaborarea conţinutului, iar aici ne întâlnim cu modul de acţiune al comunicării corecte politic în privinţa identităţii de gen."[7]

Doi moralişti discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Am observat ceva care mi-a dat fiori.
- Ce?
- În mas media sunt mai mulţi care ajung să sădească confuzie morală.
- Mai exact?
- Ei nu sunt niciodată mulțumiți.
- Şi?
- Îndeamnă la revoltă, ură, discriminare, xenofobie, rarism sau fascism.
- Da am văzut şi eu.
- Şi cum reuşesc aceste lucruri?
- Prin speculaţie.
- Adică?
- Prin faptul că ajung să confuzie morală.
- În ce sens?
- Ei spun aşa.
- Ce?
- Nu este nevoie de să existe o ierarhie socială.
- De ce?
- Fiindcă acest lucru înseamnă sclavie.
- Adică?
- De ce să asculţi de mai marii tăi?
- Şi?
- Ceea ce au ei în minte este cu totul altceva.
- Ce?
- Haosul şi anarhie.
- Măi să fie.
- Nu eşti de acord?
- Ba sunt.
- Confuzia morală este în vogă în zilele noastre.
- De ce?
- Fiindcă oamenii nu ştiu să fie recunoscători.
- În ce sens?
- Îţi voi spune.
- Te ascult.
- O să îţi relativ o poveste adevărată.
- Te rog.

[7] Ştefania Coşuleanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/confuzia-care-permite-mistificarea-realitatii-151237.html (accesat pe 26.09.2025).

- Un argintar sărac dintr-un oraş era cu desăvârşire sărăcit şi căută să-şi asigure existenţa prin ajutoare toare din „fondul săracilor."
- Aşa rău a ajuns?
- Da.
- Şi?
- Între timp un vechi datornic al său îi replăti o datorie mai veche.
- Uau.
- Da.
- Şi ce a urmat?
- Îndată a încunoştiinţat „fundaţiunea săracilor" de această norocoasă întâmplare.
- Păi da.
- A replătit suma ce a primit-o dela acest fond şi după moartea sa şi-a testat întreaga sa avere amintitei fundaţii.[8]
- Minunat.
- Aşa este.
- Şi care este morala povestii cu privire la confuzia morală?
- Fiindcă nu ştiu să fie recunoscători binelui oamenii ajung să plece urechea răului.
- Adică?
- Răul întotdeauna se prezintă pe sine ca un bine aparent.
- Adică?
- Este frumos să bei alcool.
- Dar nu să fi alcoolic?
- Exact.
- Şi?
- Este plăcut să consumi droguri.
- Dar devii toxicoman, nu?
- Da.
- Îmi dau seama de ceea ce vrei să îmi spui.
- Confuzia morală este arma princiaplă a demonilor.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă dacă demonii ar sugera oamenilor să fie răi prin sine nu ar avea succes.
- Şi atunci?
- Ajung să îi câştige pe oameni prin confuzia morală.
- Dar acest lucru nu este vina oamenilor?
- Este vina lor că se lasă prinşi şi astfel de gânduri.
- Aşa este.
- Evident.
- Să ştii că nu prea m-am gândit la confuzia morală.
- Este din ce în ce mai prezentă în zilele noastre.
- În ce sens?
- Prin ea se justifică crima, furtul, şantajul sau înşelăciune.
- Aşa este.
- Nu ai văzut că pentru ele se găsesc o mie şi una de scuze?
- Ba da.
- Şi atunci?
- Ai dreptate.
- Mă bucur că mă susţii.

[8] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Iată ce spunea în acest sens tot gânditoarea Ştefania Coşuleanu: „confuzia din mintea copiilor în privinţa fluidităţii genului consider că este cea mai gravă, căci ceea ce învaţă copiii la vârste mici este determinant pentru destinul lor de mai târziu şi, mai ales, pentru noi ca societate. Iar la maturitate, confuzia se va reflecta şi în personalitatea şi modul lor de gândire şi acţiune. Totodată, conform acestei ideologii, modelele de comportament atribuite în mod tradiţional fetelor şi băieţilor sunt considerate depăşite şi trebuie eradicate."[9]

CAPITOLUL 1

BINELE ESTE CREATIV ŞI CONSTRUCTIV

Ceea ce s-a putut vedea de mai multe ori este faptul că au fost mai mulţi de-a lungul timpului şi a istoriei care au devenit cât se poate de confuzi cu privire la facerea binelui. De ce? Fiindcă au ajuns să creadă că binele este

- monoton,
- repetitiv,
- plictisitor
- şi desuet.

În acest este sunt din ce în ce mai puţini cei care cred în creativitatea binelui. Binele a ajuns să însemne pentru mulţi o noţiune fadă şi închisă în sine. Realitatea este cu totul alta. Binele este fecund fiindcă evident că el este unul care oferă noi şi noi posibilităţi de împlinire şi creştere morală şi spirituală.[10]

Iată ce spunea în acest sens despre relativitatea moralei gânditorul Dan Tomuleț: „relativitatea moralei este un subiect intens discutat, ceea ce înseamnă că atinge coarde sensibile. La volumul discuţiilor contribuie şi o oarecare confuzie terminologică. Se confundă adesea morala cu etica, respectiv, ştiinţa cu obiectul său, însă cea mai importantă confuzie, în cazul de faţă, vizează însuşi termenul de relativitate. Se întâlneşte, de pildă, ideea că termenul desemnează un soi de confuzie imprecizabilă, din care nu se poate deriva decât concluzia că fiecare are dreptul moral să facă ce vrea el şi că oricine crede altfel este un retardat vinovat de convingerea impertinentă că poate spune altora ce ar trebui ei să facă. Şi pentru că libertatea imaginară şi infantilă la care aspiră tot mai mulţi nu ţine loc de intelect, s-a pierdut din vedere faptul că termenul relativ desemnează o dependenţă. În consecinţă, toate lucrurile sunt relative, în sensul că depind de alte lucruri, iar faptul acesta nu implică în mod necesar niciun fel de confuzie, decât pentru cei care doresc ca ea să existe. Prin urmare, în cazul moralei, nu se poate vorbi despre o relativitate pur şi simplu, ci doar despre o dependenţă posibilă a acesteia de un lucru sau altul. În sensul acesta, ceea ce pare să intereseze cu deosebire este dependenţa moralei de cultură sau, în general, de condiţiile concrete de existenţă ale unui individ sau ale unui grup. Aşadar, întrebarea nu este dacă morala e relativă, întrebare oarecum lipsită de sens, ci dacă morala este dependentă de condiţiile noastre concrete de existenţă, în speţă de cele culturale; şi dacă da, în ce formă şi în ce măsură."[11]

Prin urmare binele este unul are întotdeauna se manifestă prin creativitate care poate să fie de mai multe feluri:

- ştiinţifică,
- artistică,
- culturală,
- economică,
- filosofică etc.

Este bine să ne dăm seama prin urmare de tot ceea ce înseamnă binele şi să ne aducem aminte că el nu este unul care nu are sens şi nu are logică sau noimă. Prin urmare este bine să vedem binele ca pe ceva care ne poate face fericiţi şi care fără de nici o îndoială se merită să fie pus în acţiune şi să fie realizat.

---

[9] Ştefania Coşuleanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/confuzia-care-permite-mistificarea-realitatii-151237.html (accesat pe 26.09.2025).

[10] A se vedea Vladimir Soloviov, *Îndreptăţirea binelui* (Bucureşti, 1994).

[11] Dan Tomuleţ https://dantomulet.ro/relativitatea-moralei/ (accesat pe 26.09.2025).

Creativitatea binelui prin urmare ne face să fim unii care să ne dăm seama în ce direcţie se îndreaptă sensul vieţii noastre. Aceasta fiindcă după cum am spus binele este unul care aduce cu sine sens vieţii omului. Omul ştim că este o fiinţă care are nevoie de sens şi care realizează tot ceea ce se poate mai bine. Ceea ce se poate vedea este că sunt mai mulţi care nu cred în creativitatea binelui. Aceasta fiindcă răul este numai mai uşor de făcut decât binele. Ceea ce trebuie să ştim este că răul este unul care nu ne face să fim mai creativi ci din contră – după cum vom vedea în următorul capitol al aceşti cărţi – ne face să fim distructivi.[12]

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Sorin Lungu: "modul de fi al oricărui om normal, prin tot ceea ce simte, gândeşte, spune şi întreprinde, este Binele. Nu există însă un bine strict personal, mai ales atunci când acest „bine" ignoră sau sfidează binele celorlalţi, şi chiar face rău altora. Pentru că binele nu se confundă cu propriile plăceri, ambiţii sau interese exclusiviste. Adică să-mi fie mie bine, restul nu mă interesează şi nu contează: după mine, potopul!

Şi de aici, câte capete atâtea idei despre bine, rostiri pe care le auzim permanent şi care au intoxicat eterul, minţile şi sufletele oamenilor.

Dumnezeu este BINELE ABSOLUT, la care ar trebui să ne raportăm neîncetat. De aceea Binele este o valoare morală, pe care o învăţăm în familie, în biserică şi într-o societate normală.

Iată însă ce ni se inoculează în minţile noastre: binele este doar ceea ce îmi place, iar răul e ceea ce îmi displace, adică nu îmi dă nici o plăcere sau nu-mi aduce niciun câştig."[13]

Creativitatea binelui este infinită fiindcă ştim că în creştinismul ortodox ni se spune că viaţa umană nu se încheie în mormânt. Nu trebuie să uităm acest lucru. Consecinţele binelui sunt unele care vor ajunge să treacă în veşnicie. Aceasta dacă evident în această viaţă am ajustat la

- creşterea,
- construcţia,
- înmulțirea,
- propășirea
- şi realizarea

binelui.

Se poate spune că creştinismul ortodox este o *mistagogie a binelui.* De ce? Fiindcă este bine să ştim că toţi oamenii fac binele dar nu toţi sunt convinşi că acest bine vine de la Hristos.

Tot gânditorul Sorin Lungu spunea: „binele este ce-i place lui Dumnezeu, iar răul este ce nu-i place lui Dumnezeu! Înțelegem şi de ce, pentru că, de fapt, ceea ce îi place lui Dumnezeu ne face bine şi e spre binele nostru, iar ce nu-i place lui Dumnezeu e un „bine" fals, care îmi face rău şi mie, dar şi celorlalţi.

Dacă omul şi-a întors faţa de la Dumnezeu, iar în minte „binele" a ajuns o noţiune deformată, mă întreb încotro ne îndreptăm?

La un război permanent, în care fiecare încearcă să-şi impună „binele" personal sau de grup, care ar fi mai „valoros" decât binele altora!?"[14]

Creativitatea binelui este una care evident că dă dreptul fiecărui om să îşi înmulţească talantul. De ce? Fiindcă toți dintre noi avem anumite

- calităţi,
- daturi
- sau înclinaţii

pe care putem să le folosim în facerea binelui.

A crede că facerea binelui este un fel de *învârtire în cer* sau chiar plafonare este fără doar şi poate un lucru eronat. Binele este unul care ne face să realizăm daturile cu care am fost înzestraţi de Dumnezeu. Că nu toţi aleg să facă acest lucru nu este nici o îndoială. Prin urmare este bine să ştim de toate implicaţiile

- creativităţii
- şi inventivităţii

binelui.

---

[12]A se vedea Radu Teodorescu, *Răul în religiile lumii* (Pennsylvania, 2002).

[13] Sorin Lungu https://www.crestinortodox.ro/religie/binele-propriile-placeri-158077.html (accesat pe 26.09.2025).

[14]Idem.

Aceasta fiindcă după cum am spus binele este unul care evident că va ajunge să ne simţim mult mai bine într-o lume care de multe ori prin unii se auto-distruge.

Tot gânditorul Sorin Lungu spunea: „se pare că, în absenţa unui Bine comun, preocuparea noastră prioritară este să ne facem rău unii altora, în numele unui bine „irefutabil", adică un „bine" de care nimeni nu are dreptul să se atingă, pur şi simplu pentru că e propriu sau pentru că e validat de o aparentă „majoritate".

Un „bine" pe care îl apărăm cu îndârjire, motivul nefiind acela ca să ne fie tuturor bine, ci ca să nu pierdem plăcerile şi avantajele inerente unei vieţi care trece. Ştim şi asta: nimeni nu va fi împăcat cu sine, cât timp el însuşi este cauza durerilor şi suferinţelor aproapelui. Nu poţi să fii „fericit" pe seama nefericirii altora.

Poate e un „reflex social" sau un „junghi" autohton, care ne ţine de la rărunchii inimii şi vine din „măruntaiele strămoşeşti", şi care nu ne dă pace."[15]

Creativitatea binelui este parte din planul lui Dumnezeu cu fiecare dintre noi de a ajunge la

- realizare,
- împlinire,
- fericire
- şi bucurie.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că prin fire omul ajunge să fie fericit numai atunci când face binele. Binele prin urmare este bine să ştim că are o creativitate care poate varia în istorie. Aceasta fiindcă după cum ştim omul ajunge să trăiască sub auspiciile istoriei.[16]

Sunt mai mulţi care sunt cât se poate de confuzi despre această genuinitate a binelui. De ce? Fiindcă ei sunt unii care trebuie să ştim că sunt confuzi dacă binele este sau nu creativi.

Sunt mai mulți care găsesc binele care fiind

- steril
- şi repetitiv.

După cum am spus binele este unul care nu are cum să fie steril fiindcă el este unul fecund. Fiindcă oamenii sunt superficiali şi de mai multe ori se mulțumesc cu filosofii

- kitsch
- şi de sclipici

ei bine evident că se ajunge la concluzia că binele este steril.

Iată ce spunea în acest sens tot gânditorul Sorin Lungu: „ceva de genul: să dăm la o parte pe oricine care nu e „croit" după binele nostru, când în realitate nu sacrificăm nimic din ale noastre interese sau bunuri, „nici cât negru de sub unghie" sau cel puţin „un capăt de aţă", pentru binele comunităţii.

Acesta este „modelul" pe care l-am învăţat şi după care funcţionăm, în mod nevrotic, şi care ne dă o satisfacţia amară: impresia că facem bine, chiar dacă călcăm în picioare binele semenilor sau pur şi simplu îl ignorăm.

Uităm însă ceea ce e mai important, sau poate nici măcar nu ştim, că păcatele personale ne otrăvesc viaţa, care apoi se revarsă asupra familiei, vecinilor şi pretutindeni în jurul nostru."[17]

Prin urmare ceea ce trebuie să ne dăm seama este că sterilitatea şi fecunditatea binelui nu sunt compatibile. Nu au cum să fie fiindcă ele sunt din

- registre
- şi concepții

diferite.

Binele este unul care nu poate să fie steril fiindcă această lume este fondată ontologic pe el. Trebuie să ştim acest lucru când sunt din ce în ce mai mulţi care nu cred în

- sensul
- şi scopul

final al binelui.

---

[15] Sorin Lungu https://www.crestinortodox.ro/religie/binele-propriile-placeri-158077.html (accesat pe 26.09.2025).

[16] A se vedea Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei* (Bucureşti, 1995).

[17] Sorin Lungu https://www.crestinortodox.ro/religie/binele-propriile-placeri-158077.html (accesat pe 26.09.2025).

Este bine să ne dăm seama de care este finalitatea acestei creativităţi a binelui. Menirea binelui este să ne unească cu Dumnezeu şi în acest mod să ne câştigăm mântuirea.

Binele este departe de a fi steril fiindcă trebuie să ştim că nu are cum să ne facă să nu mai creativi în comunitatea lui.

Tot gânditorul Sorin Lungu spunea: „nu ca pedeapsă de la Dumnezeu, ci ca „lucrare" proprie, liber consimţită: alegerea răului şi lepădarea în fiecare clipă de BINE, adică de Dumnezeu. Un fel de „apostazie", optând pentru un „bine" fără Dumnezeu, în fond pentru un rău disimulat.

Calea Binelui nu are nimic în comun cu răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu şi nici cu războiul dintre noi. Pentru că lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduh (Efes. 6, 12).

A zidi împreună şi a spori binele din jurul nostru, fiecare după puterile lui, e ceva firesc, normal.

Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne miluiască, ca să ne venim în fire, aidoma fiului risipitor, şi mai ales să ne rugăm pentru fratelui mai mare, care mereu ne „beşteleşte", şi care are impresia că totul i se cuvine numai lui.

Într-adevăr, „credinţa este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos" (Rm. 10, 17), însă să fim conştienţi şi să nu uităm că, aşa cum spune Părintele Arsenie Boca, drumul cel mai lung e de la ureche la inimă!"[18]

Doi mari savanţi discutau:

- Ştii ce?
- Ce?
- Este binele creativ?
- Da.
- Cum?
- Uită-te în jurul tău.
- Şi ce să văd?
- Oraşe, maşini, civilizație etc.
- Ce?
- Cu toate sunt produsele binelui.
- Aşa este.
- Vezi?
- Sunt mai mulți care sunt de plăcere că făcea binelui este un lucru anost.
- De ce?
- Fiindcă nu faci decât să repeți aceleaşi lucruri.
- Nu este aşa.
- De ce?
- Fiindcă în cele din urmă binele este un lucru care ne duce spre împlinire.
- Şi acest lucru nu se poate face prin rău?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă răul duce le distrugere.
- La neantizare?
- Se poate spune şi aşa.
- Am ajuns la concluzia că sunt puțini care iasă din sfera inconştientă a binelui.
- În ce sens?
- Cei mai mulți sunt cât se poate de inconştieți cu privire la facerea binelui.
- Aşa este.
- De ce?
- Fiindcă nu sunt conştienți că există Dumnezeu.
- Adică?
- Dumnezeu se identifică cu binele.

[18] Sorin Lungu https://www.crestinortodox.ro/religie/binele-propriile-placeri-158077.html (accesat pe 26.09.2025).

- Ştiu acest lucru.
- Dacă devii conştient de binele din jurul tău devii conştient de Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Dumnezeu a dăruit pământului o lumină proprie, care se manifestă în foc, în electricitate, în magnetism, lumină polară etc.
- Ştiu acest lucru.
- Dar toate acestea nu pot lumina şi încălzi îndeajuns pământul, ci avem nevoie de soare.
- evident.
- Tot aşa şi sufletul omenesc poartă în raţiunea sa o lumină, care însă nu este suficientă spre a lumina adevărurile supranaturale.
- În ce sens?
- Deci, precum Dumnezeu a dăruit soarele pentru pământ spre deplina lui prosperare şi luminare, aşa dăruieşte El şi sufletului nostru o lumină supranaturală, religia creştină ortodoxă.
- interesant.
- Fără soare ochiul nostru este orb şi învelit în întunerec, deşi are puterea de a vedea; fără religie mintea omenească rămâne ignorantă de lucrurile supranaturale, cu toate că are puterea cunoaşterii.[19]
- Deci religia ajunge într-un fel să ne scoată din inconştienţa binelui şi să ne aducă la conştiinţa de sine a lui?
- Da.
- În sens că ne duce spre Dumnezeu?
- Da.
- Deci binele nu poate să fie separat de Dumnezeu?
- Da.
- Nu eram conştient de acest lucru.
- Dumnezeu a lăsat ca natura binelui să fie creativă.
- Şi la nivel moral?
- Da.
- În sensul că faci fapte bune pentru a propaga binele?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Ce nedumerire aici?
- Dacă binele vine de la Dumnezeu se poate spune că este infinit.
- Da?
- În ce sens?
- Binele începe în această lume şi se va continua în lumea care va venii.
- Am mai auzit acest lucru.
- Se poate.
- Binele necesită sacrificiu pentru a fi de durată.
- De ce?
- Fiindcă este sacrificiul cel care îi dă valoare veşnică.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- După cum am spus binele în această lume este doar un preambul pentru ce va urma.
- Crezi?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Acum eşti lămurit?

[19] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

- Da.
- Mă bucur.
- Mi-ai fost de un real ajutor.
- Bine.

Iată ce spunea despre transcendenţa binelui gânditoarea Alina Pavelescu: „binele e transcendent, zice Platon, e ideea supremă ce dă sens celorlalte valori, pe când plăcutul e doar o umbră înşelătoare. „Tot ce e bun e ilegal, imoral sau îngraşă", ne asigură Murphy pe urmele lui Platon. Şi dacă „bunul" e ce-ţi place, iar „legalul", „moralul", „sănătosul" sunt încarnările binelui, atunci nimic nu poate fi mai vinovat decât plăcerea. Să te dedai plăcerii de o clipă, apoi să te chinui s-o îndreptăţi ani întregi – orice femeie la dietă vă poate asigura că „nu rentează". Dar ce te faci cu slăbiciunea omenească? Cu natura noastră înclinată spre plăcerea clipei, cu care raţiunea se luptă din greu? Lupta dintre plăcut şi bine e, mai mereu, o luptă între natura omenească şi raţiune. O dau zilnic indivizii, fiecare cu sine, o dau, încă mai abitir, şi popoarele, cu ele însele sau cu alte popoare. Drept care „binele", în istorie, se impune cel mai adesea prin forţă."[20]

O lume frumoasă evident că să bazează pe principiul binelui. Totuşi de mai multe ori se poate vedea că răul ajunge să invadeze lumea noastră. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că sunt mulţi care sunt care sunt cât se poate de confuzi cu privire la

- autenticitatea,
- vitalitatea
- şi eficienţa

binelui.

Toţi tiranii au fost la un moment dat oameni buni dar la un anumit moment în ei a început să apară confuzia. Istoria este plină de dictatori care au început bine dar au sfârşit rău. De ce? Fiindcă au lăsat ca această confuzie morală să le cuprindă mintea şi inima. În acest sens ei nu au mai crezut în fecunditatea şi autenticitatea binelui.[21]

Este bine să ne dăm seama că sunt multe lucruri care le putem construii prin bine:

- cultură,
- civilizaţie,
- o viaţă mai bună
- şi o lume mai bună.

Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă sunt mulţi care evident că nu mai ştiu bine în ce direcţie să apuce în facerea binelui. Gânditoarea Alina Pavelescu spunea: „dar binele cu forţa e, în fond, chiar bine? Şi dacă da, pentru cine, pentru câţi, pentru câtă vreme? Să luăm, de pildă, cel mai cunoscut eveniment din istoria europeană: Revoluţia franceză din 1789. Mai înainte ca ea să poată avea loc, filosofii au lucrat din greu la redefinirea binelui, la (re)raţionalizarea lui, mai precis. Înainte de Iluminism, o guvernare legitimă era o guvernare întemeiată pe dreptul divin, pe emanaţia mistică a puterii către un individ care o obţinea prin naştere sau prin cucerire. Când faptele se mai îndepărtau de la acest ideal – destul de des, de altfel, fiindcă viaţa nu se prea sinchiseşte de canoane –, o înţelegere cu Biserica reajusta teoria astfel încât aceasta să se potrivească la practică. Morala – şi deci binele – era de partea învingătorului, cel puţin atâta vreme cât învingătorul reuşea să-şi domine rivalii."[22]

Creativitatea binelui este una care se bazează pe principiul creator al lui Dumnezeu. Dumnezeu este creatorul nostru şi este Unul care la fel de bine vrea ca şi noi să ajungem să voi să

- îi extinde,
- înmulţim
- şi lărgim

creaţia lui.

Deşi nu ar trebuii să avem prea multe confuzii cu privire la creativitatea binelui. Ceea ce are loc însă în lumea noastră este că sunt mulţi care ajung să creadă că pot să corecteze conceptual pe Dumnezeu. Aşa se face că au apărut mai multe religii în lumea noastră. Aceste religii sunt unele care ajung să aibă o înţlegere

[20] Alina Pavelescu, Dilema septembrie 2025 https://www.dilema.ro/tema-saptaminii/binele-ca-un-cimp-de-lupta (accesat pe 26.09.2025).
[21] A se vedea Teodor Baconsky, *Teodor Baconsky - Ispita binelui. Eseuri despre urbanitatea credinţei* (Bucureşti, 1999).
[22] Alina Pavelescu, Dilema septembrie 2025 https://www.dilema.ro/tema-saptaminii/binele-ca-un-cimp-de-lupta (accesat pe 26.09.2025).

- proprie,
- autonomă
- şi deficitară

cu privire la originea şi manifestarea binelui.

„Alesul" prin naştere era ales atâta vreme cât nimeni nu-i contesta puterea. Dacă i-o contesta cineva, atunci trebuia să coboare în arenă şi să lupte pentru ea, ca orice muritor de rând. Poporul, în această schemă de putere, nu era decât un fundal, o masă de manevră. Binele lui venea din „mila" conducătorului. Plăcerea era pe furate: şi-o fura fiecare singur, cum putea. Au venit însă iluminiştii şi au răsturnat temeiurile vechiului bine politic. Guvernarea, au explicat ei, e legitimă doar dacă urmăreşte binele general – sau, mă rog, cât mai general, fiindcă niciodată nu poţi mulţumi pe toată lumea. Dar, cu cât mai mare e grupul mulţumiţilor, cu atât mai legitimă e guvernarea. „Alesul", oricât de divin ar fi el, nu mai e ales dacă nu-şi urmăreşte decât propriile interese. De aici şi până la decapitarea lui Ludovic al XVI-lea, „alesul" de drept divin, în urma unei sentinţe date într-un proces cât se poate de pământesc, nu a mai fost decât un pas. Mare, făcut în contra tuturor prejudecăţilor de până atunci, însă, odată făcut, nimic nu a mai arătat la fel în istoria Europei."[23]

Prin urmare dacă voim să facem o lume mai bună şi mai frumoasă trebuie să ştim că facerea binelui ne poate ajuta în acest sens. Nu trebuie să uităm acest lucru când sunt mulţi care sunt cât se poate de

- confuzi
- şi obtuzi

cu privire la facerea binelui.

S-a ajuns mai nou să se vorbească chiar şi despre o psihologie a binelui.[24] Acesta fiindcă în sens mistagogic avansând în facerea binelui evident că avansăm în Dumnezeu.

Ceea ce trebuie să facem este că credem în capacitatea constructivă a binelui fiindcă se poate vedea că sunt mai multe lucruri distructive în lumea noastră. Este un o himeră a binelui sau mai bine spus o urmă a binelui.

Binele este înseşi fiinţa noastră deşi cei mai mulţi dintre noi nu suntem conştienţi de acest lucru. Credem totdeauna că binele este ceva extern dar în cele din urmă el este ceva intern.

Iată ce spunea tot gânditoarea Alina Pavelescu: „binele e servit, s-ar zice. Ba, până şi plăcerea e servită: într-o clipă întinsă pe vreo zece ani, mulţimea eliberată din lanţurile monarhiei absolutiste e zilnic hrănită cu spectacolul sângelui aristocratic. Roata puterii s-a mişcat. Dar roata binelui? Cât de stabil poate fi acel bine care se întemeiază pe mii de morţi violente? Şi cât de „pură" poate fi morala în numele căreia se ordonă execuţii? Cât de stabil poate fi, în fond, acel bine care atomizează comunitatea în milioane de indivizi, fiecare luptând-se cu fiecare? Pentru popor, spectacolul se perimează. Pentru a supravieţui, puterea legitimă se transformă, la rândul ei, în oligarhie. Plăcerea se preschimbă în oboseală, oboseala în lehamite, iar lehamitea celor mulţi transformă legitimitatea binelui iniţial în teroare."[25]

Este adevărat prin urmare că de mai multe ori binele are loc sub auspiciile istoriei însă acest lucru nu înseamnă că el nu poate fi realizat. Trebuie să ştim acest lucru fiindcă sunt mulţi care susţin că

- teroarea[26]
- sau crizele

istorice nu îl lasă să se realizeze.

După cum am spus binele este unul care trebuie să ştim că începe în această lume dar ajunge să se continue dincolo de ea. Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă în zilele noastre sunt cât se poate de mulţi care cred că binele

- se reduce,
- se termină
- şi se rezumă

numai la această lume.

---

[23] Alina Pavelescu, Dilema septembrie 2025 https://www.dilema.ro/tema-saptaminii/binele-ca-un-cimp-de-lupta (accesat pe 26.09.2025).

[24] A se vedea Brian R. Little, *Psihologia personalităţii şi arta de a te simţi bine* (Editura Litera, 2020).

[25] Alina Pavelescu, Dilema septembrie 2025 https://www.dilema.ro/tema-saptaminii/binele-ca-un-cimp-de-lupta (accesat pe 26.09.2025).

[26] https://ebibliothecaseptentrionalis.wordpress.com/2020/05/25/teroarea-istoriei/ (accesat pe 08.01.2026).

Este adevărat că istoria poate să aducă mai multe crize ale binelui cum sunt

- revoluţiile
- sau războaiele

dar întotdeauna binele a ieşit învingător în cele din urmă.

"Ca întotdeauna când raţiunea ajunge într-o fundătură istorică, natura îşi cere drepturile. Şi, orice s-ar crede, natura detestă anarhia. Mai devreme sau mai târziu, omul reîncepe să tânjească după siguranţă, după odihna predictibilităţii – la fel şi popoarele. Poporul francez îl „emană", deci, pe Napoleon I, acel substitut de monarh absolut care îi proiectează zbuciumul politic în exterior, hotărât să exporte binele franţuzesc şi altor popoare. Cei ale căror jocuri de putere au fost deranjate de acţiunile lui l-au descris pe Napoleon I ca pe un monstru, ca pe o aberaţie a istoriei. De fapt, personajul se înscrie perfect în logica istoriei: a istoriei Franţei. Franţa orgolioasă care, pentru o clipă mai lungă – dar totuşi o clipă la scara timpului istoric –, crede că a găsit reţeta binelui general şi îşi satisface plăcerea dând-l mai departe. Cu forţa, dacă e nevoie. Cercul pare astfel să se fi închis, lupta binelui cu el însuşi poate s-o ia de la capăt."[27]

Este bine să ştim că binele este constructiv atâta timp cât este făcut din libertate. Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă sunt mulţi care evident că ajung să creadă că binele trebuie să fie impus

- cu forţa,
- cu arma în mână
- sau obligatoriu.

Avem toate şansele să facem ca binele să fie unul unanim dacă ne dăm seama de

- semnificaţia
- şi importanta

lui.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că binele este unul care ne duce întotdeauna spre ceea ce este bun şi plăcut chiar dacă de mai multe ori întâmpinăm greutăţi în facerea lui.

Tot gânditoarea Alina Pavelescu spunea: „şi o ia, căci binele nu e niciodată singur în istorie. Binele unuia se confruntă cu binele celorlalţi şi, mai presus de toate, cu efemera, dar atât de încăpăţinata plăcere. Despre legitimitatea plăcerii s-a vorbit, de-a lungul timpului, mult mai puţin. Şi cu mulţi, chiar foarte mulţi bemoli. Plăcerea, zicea Aristotel, e posibilă, dar trebuie s-o echilibrezi cu raţiunea. Te bucuri de clipă, dar nu în detrimentul Binelui, care trebuie să-şi păstreze întotdeauna majuscula. Eudaimonia, viaţa împlinită prin virtute şi raţiune, e idealul suprem al omului civilizat. Numai barbarii lasă plăcerea să-i conducă pentru că ei n-au învăţat să-şi înfrâneze instinctul primar. Omul civilizat e un om înfrânat, chiar şi la simpaticul Epicur. Plăcerea pentru el e ceea ce aduce linişte, ataraxia. E, altfel spus, subordonată „binelui vieţii"."[28]

Oamenii au venit de-a lungul timpului care mai multe teorii ale binelui însă ceea ce trebuie să ştim este că binele în cele din urmă ajunge să fie unul care să ne îndrepte spre Iisus Hristos. Aceasta fiindcă deşi au fost mai mulţi întemeietori de religie ei bine nici unul nu a înviat din morţi.

Binele fără doar şi poate că de face să fim unii care să ne dăm seama că avem foarte multe lucruri de făcut în lumea noastră pentru a lăsa moştenire după noi ceva mult mai bun decât am preluat noi. Datoria fiecărei generaţii de oameni care există în această lume este să lăsăm în urma noastră o lume mai bună decât am primit-o.

Binele prin urmare ajunge să ne definească cel mai mult ca persoane şi ca fiinţe umane. Aceasta fiindcă este bine să ştim că numai prin el ne ridicăm la o viziune superioară a vieţii.

Fără de bine lumea noastră ar fi un haos şi o anarhie continuă. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că binele este constructiv şi poate singura entitate constructivă din lumea noastră. Acest lucru nu este valabil în cazul răului a cărei reprezentanţi cei mai notorii sunt demonii.

"Din Antichitate şi până azi, filosofia europeană nu s-a putut lipsi de plăcere, dar s-a sforţat s-o îngrădească într-o ierarhie de legitimităţi: primară/elevată, vulgară/estetică, mereu în căutarea echilibrului cu ea însăşi şi cu ideea superioară a binelui transcendental. Plăcerea fără echilibru e reprobabilă, iar cel care se refugiază în plăcere, oricât de

[27] Alina Pavelescu, Dilema septembrie 2025 https://www.dilema.ro/tema-saptaminii/binele-ca-un-cimp-de-lupta (accesat pe 26.09.2025).
[28] Idem.

elevată ar fi ea, rămâne în genere un marginal în istorie. Opţiunea lui e solitară: sustrăgând-se din raza de acţiune a puterii – adică a binelui legitimat –, se concentrează pe căutarea ataraxiei. Dar asta nu face decât să dea naştere unei alte echilibristici problematice: renunţând la putere poţi renunţa şi la responsabilitate? Trăind în legea ta poţi oculta cu totul legea celorlalţi? Nu prea. Nici măcar egoistul secol XXI nu pare prea aproape de un răspuns liniştitor. Libertatea e un drept al individului, nimic de zis. E însă „dreptul de a face tot ceea ce nu le dăunează altora". Eterna reîntoarcere la paradoxul Revoluţiei franceze.

Câmpul de luptă rămâne deci deschis. Iar lupta nu se dă, de fapt, pentru idei, ci pentru echilibrele dintre ele."[29]

Un ateu discuta într-o zi cu credincios creştin ortodox.

- Pe ce vă bazaţi voi creştinii ortodocşi când spune-ți că există Dumnezeu?
- Pe ce te bazezi tu acum când spui aceste cuvinte?
- Cum adică pe ce mă bazezi?
- Da.
- Pe ce te bazei?
- Pe limbă.
- Aşa este.
- Şi?
- De unde ai limba aceasta?
- Cum adică de unde o am?
- Da, de unde o ai.
- De la mama.
- Şi mama de unde o are?
- Omul este produsul evoluţiei.
- Deci se trage din maimuţă?
- Da.
- Deci strămoşul tău este o maimuţă şi nu Tatăl din cer?
- Nu cred decât ceea ce văd.
- Înseamnă că nu crezi în vânt.
- De ce?
- L-ai văzut vreodată.
- Nu
- Dar l-ai simţit?
- Da.
- Deci vezi omul nu este produsul evoluției.
- Dar sunt atât de multe lucruri care evoluează în această lume.
- Hai să te iau altcuiva
- Zi.
- Dacă eu pună mai multe camioane de nisip pe un câmp.
- Da.
- Şi mai apoi aştept ca în 10 de evoluție crezi că acest nisip va evolua într-un avion Boeing?
- Nu.
- Şi atunci de ce crezi în evoluție?[30]
- Fiindcă aşa a spus Darwin.
- A greşit.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Nu poate exista evoluție din nimic.

[29] Ibidem.

[30] Din Monahul Serghie, *Dumnezeu, o certitudine* (Galaţi, 2022).

- Adică?
- Nimicul nu poate evolua.
- În ce sens?
- Lumea provine din nimic.
- Da. Ştiu că mai înainte de lume numai nimicul era.
- Ştii de ce îmi aduci aminte?
- Nu.
- De o discuţie cu un ateu.
- Ce discuţie?
- Într-o adunare publică un trufaş intelectual ateu zise ala.
- Ce?
- Nu vom lăsa niciodată să fie atinse şi ştirbite legile noastre laice, căci toată viaţa noastră este legată de ele!
- Adică?
- Mulţi laici vorbesc în chipul acesta!
- În ce sens?
- Noi le răspundem că vorbind în felul de mai sus nu mai au dreptul să reproşeze religiei că le-ar răpi libertatea, căci înşişi spun că legile laice îi leagă până la moarte![31]
- Deci oamenii sunt liberă să creadă sau nu în Dumnezeu?
- Da.
- Să ştii că încep să îmi schimb opinia.
- Despre Dumnezeu şi existenţă Sa?
- Da.
- Bine faci.
- Trebuie să fie Ceva care este mai presus de noi.
- Sigur.
- La acest lucru nu m-am gândit până acum.
- Rău ai făcut.
- Aşa este.
- Dar te poţi pocăii.
- Cum?
- Să mergi să te spovedeşti.
- De ce?
- Ateismul este un păcat?
- Da?
- Da.
- Nu ştiam.
- Ştii acum.
- Aşa este.
- Discuţia cu tine parcă mi-a ridicat un voal de pe ochi.
- Ai fost înşelat.
- Foarte înşelat.
- Dar acum ți-ai dat seama de adevăr?
- Încep.
- Foarte bine.
- Aşa este.
- Pari în confuz.
- Sunt multe lucruri care încă nu se leagă.
- Nu te grăbii?

[31] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Da.
- Da.
- De ce?
- Răspunsurile vor venii.
- Aşa sper.

Despre faptul de a gândii şi a fi pozitiv gânditoarea Daniela Şontică spunea: "gândeşte pozitiv! Îndemnul acesta, gol în sinea lui, nu mă ajută deloc să nu mai gândesc şi altfel. Omul de azi pare să găsească foarte uşor alinare, linişte şi împlinire în tot felul de concepte lipsite de vreo noimă. În lipsa unui sentiment religios autentic, omul se lasă ademenit de religii mascate. De câte ori nu aţi auzit, mai ales în filmele americane, dar şi în viaţa de zi cu zi, sloganul de a gândi pozitiv! Gândirea pozitivă promite fericire. Chiar se poate întâmpla să ai o viaţă plină de reuşite numai pentru că îţi spui mereu că va fi bine?

Sunt zeci de cărţi care atestă faptul că gândirea pozitivă a dat roade la cei care au practicat-o. Mai mult decât atât, mulţi dintre miliardarii lumii, oameni cu vise împlinite, au scris cărţi pe tema fericirii lor, ţin cursuri şi predică felul de gândire salvator. Iată cum se defineşte aceasta: "Gândirea pozitivă este o atitudine mentală cu ajutorul căreia reuşeşti să depăşeşti obstacolele şi să îţi îndeplineşti visele. Este o atitudine mentală datorită căreia obţii rezultate bune şi excelente. O gândire pozitivă anticipează fericirea, bucuria, sănătatea şi rezultate satisfăcătoare pentru fiecare situaţie şi acţiune. Tot ce îţi pui în minte reuşeşti să duci la bun sfârşit"."[32]

CAPITOLUL 2

RĂUL ESTE DISTRUCTIV ŞI MANIPULATOR

Ceea ce voim să vorbim în acest capitol este de capacitatea de distrugere (şi auto-distrugere) a răului în care cred cei care au ajuns să se dea de partea lui. Aceasta fiindcă este bine să ştim că răul este una dintre cele mai distrugătoare forţe din lumea noastră.

Răul începe prin a îi face pe cei care îi devin adepţi să creadcă faptul că este de fapt o mare putere. Cei puternici cred că lumea trebuie condusă prin

- război,[33]
- cu forţa
- şi ameninţare.

Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că nu.

Iată ce spunea în acest sens părintele Ioan Damaşcan: „auzim foarte des vorbindu-se despre traume şi despre procesele psihologice care ne afectează viaţa. Prin definiţie o traumă este o emoţie violentă care modifică personalitatea unui individ, sensibilizându-l la alte emoţii de acelaşi fel, astfel încât acesta nu mai reacţionează normal. Trauma care ne afectează viaţa este un lucru rău, prin urmare răul poate fi şi o stare emoţională sau psihologică care generează patimi precum tristeţea, deznădejdea sau altele asemenea. Nu numai păcatul este ceva rău „răul este abaterea de la locul lor a lucrărilor sădite de Dumnezeu în fire", după cum spune Sf. Maxim Mărturisitorul. Fundamental în schimbarea noastră în bine este modul în care ne raportăm la traumele din trecutul nostru. Importantă nu este trauma pe care am trăit-o, ci modul în care mă raportez eu la ea, sau cum spune Gabor Maté: „Trauma nu este ceea ce ţi se întâmplă, ci ceea ce se întâmplă înăuntrul tău" ."[34]

Prin urmare este bine să ne dăm seama de toate implicaţiile pe termen lung ale răului fiindcă trebuie să ştim că răul este unul care are o forţă de seducere aproape diabolică. Sunt foarte mulţi care evident că sunt seduşi de rău şi ajung să îi dea curs fiindcă la un moment dat au început să fie confuzi cu puterea

- constructivă
- şi creativă

a binelui.

---

[32] https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/gandirea-pozitiva-si-optimismul-crestin-22194.html (accesat pe 08.01.2026).

[33] A se vedea Răzvan Brudiu, Mihail K. Qaramah, *Biserica şi războiul - credinţă, ideologie, politică* (Alba Iulia, 2025).

[34] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

"Fiecare om are o durere, o traumă pe care o duce cu sine; problema nu o reprezintă trauma în sine, ci dacă eu las acea durere să-mi afecteze viaţa într-un anume fel. Mântuitorul Iisus Hristos este soluţia cea adevărată, după cum putem observa din cuvintele Lui: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi" sau „Fără de Mine nu puteţi face nimic". Totodată ne oferă şi o soluţie concretă, cea a lepădării de sine prin următoarele cuvinte „Cine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-mi urmeze Mie". Cu alte cuvinte, nu putem accede la o viaţă duhovnicească autentică, câtă vreme rămânem ancoraţi în sinele nostru la care „ţinem" cumva. De exemplu, ne putem imagina că trebuie să urmăm o călăuză prin munţi, cu un geamantan mare după noi. Ar fi imposibil! Nu putem fi liberi în Hristos câtă vreme nu renunţăm la cele ale omului vechi. Ca să scăpăm de răul care ne afectează viaţa este nevoie să-L căutăm pe Hristos. „Nu ajungeţi sfinţi vânând răul. Lăsaţi răul. Să priviţi către Hristos, iar El vă va mântui. Toate sunt cu putinţă cu Hristos. Lucrurile sunt simple. Chemaţi-l pe Dumnezeu şi El va preface totul spre bine ", după cum sunt şi cuvintele Sfântului Porfirie Kavsokalivitul."[35]

Evident că răul în sine este unul de natură demonică. Aceasta fiindcă demonii după cum ne spune sfinţii părăţi sunt unii care au ajuns

- să facă,
- să dorească
- şi să vrea

răul sub o foce formă de dragul răului în sine.

În această carte nu vom lua timpul şi vom vorbii mai mult despre legătura care există dintre rău şi demoni. Aceasta fiindcă după cum ne spun sfinţii părinţi ei bine demonii au fost la început îngeri ai binelui şi ai luminii. Au ajuns să fie seduşi de această puterea seductivă a răului fără să îşi dea seama că răul nu este numai distructiv ci şi auto-distrutiv. În acest sens demonii au ajuns fiinţe ale auto-distrugerii fiindcă se poate spune că s-au auto-distrus pe sine când au ales să plece de la Dumnezeu.[36]

Iată de ce este bine să ştim că mai înainte de a alege răul este bine să ne facem un proces de conştiinţă fiindcă sunt mulţi care păresc pe calea răului din confuzie sau mai bine spus din confuzia morală. Iată ce spunea în acest sens tot părintele Mihai Damaşcan: "un alt pas ar fi să aflu al cui sunt, am nevoie să ştiu cui îi aparţin, am nevoie de relaţii autentice. Cea mai importantă relaţie ar fi cea cu Dumnezeu, de aceea, a mă pune în slujba lui Hristos cu toată fiinţa, este un mod sănătos de a-mi schimba radical viaţa. Mai mult decât atât, este necesar să îmi verific autenticitatea relaţiilor personale, să verific sinceritatea relaţiei mele cu Dumnezeu, dar în acelaşi timp şi pe cea cu semenii, încercând să-mi fac relaţii solide adevărate, încercând să-mi repar relaţia cu fraţii, soţia, soţul, copiii, prietenii şi cu toţi ceilalţi."[37]

Ceea ce trebuie să ştim este că răul nu este raţional. Aceasta fiindcă în sine nimeni nu vrea

- să distrugă
- şi să se auto-distrugă.

Dacă răul nu este raţional ei bine de ce sunt atâţia care îl aleg şi îl comit? Fiindcă demonii fac ca răul să fie seducător. Deşi declanşezi un război în care mor mai multe sute de mii de oameni ei bine totuşi imperiul tău va creşte şi puterea ta va fi mai mare.

Prin urmare răul este iraţional dar el se adresează foarte mult părţii animalice din nou. Este greşit să îţi înţeleşi partenera de viaţă însă acest lucru poate să fie făcut din moment ce sexul aduce atât de multă plăcere.

Tot părintele Mihai Damaşcan spunea: „stima de sine autentică este de asemenea importantă. De exemplu, dacă în copilărie am avut un tată care ţipa tot timpul la mine, voi trăi mereu cu sentimentul de neîncredere, nu voi putea avea o stimă de sine echilibrată. Nu ne referim aici la mândrie sau aroganţă, ci la încrederea de care avem nevoie pentru a-i putea bucura pe ceilalţi de toate darurile cu care ne-a înzestrat Dumnezeu şi făcând aceasta fără a avea frustrări sau prejudecăţi, îndoieli sau ezitări, respectiv mecanisme distructive. Am nevoie să fiu încrezător. În relaţia duhovnic-ucenic, dacă duhovnicul mă sfătuieşte ceva, trebuie să fiu încrezător că pot duce la bun sfârşit ceea ce mi s-a încredinţat. Nu mai sunt iresponsabil. Odată ce duhovnicul îmi încredinţează o ascultare, este nevoie să am încredere că o pot duce la bun sfârşit."[38]

---

[35] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

[36] A se vedea *Demonii și lucrările lor* (Galaţi, 2007).

[37] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

[38] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

„Stima de sine în mod duhovnicesc presupune că Dumnezeu m-a înzestrat cu nişte daruri, mi-a dat raţiune, minte, le pot folosi, e nevoie să acţionez autonom, însă totodată reflect şi chipul Său, deci am o demnitate şi trebuie să acţionez conform cu această demnitate împărătească. Exemplul cel mai bun de stimă de sine şi de autonomie la care ne referim, ar fi profetul Moise şi Isus al lui Navi. Dumnezeu i-a cerut lui Moise să elibereze poporul israelit din mâna lui Faraon, apoi să-l ducă spre Ţara Făgăduinţei. Având încredere în cuvântul lui Dumnezeu, Moise a plecat spre un tărâm necunoscut având încredere oarbă(totală) în ceea ce i-a spus Dumnezeu, astfel că, prin el s-au petrecut minuni, greu de imaginat înainte de plecarea sa din Egipt. De asemenea, Isus fiul lui Navi a reuşit să ducă poporul în Ţara Canaanului şi să devină înlocuitorul (succesorul) lui Moise, însă numai pentru că a făcut ascultare desăvârşită de Moise şi pentru că era „om cu duh într-însul", după cum l-a numit Domnul (Num. 27, 15 – 20)."[39]

Puterea de seducere a răului în lumea noastră trebuie să ştim că este foarte mare. Sunt din ce în ce mai mulţi care îi cad pradă fiindcă nu sunt persoane

- decise
- şi hotărâte

de a îşi da seama de care este sensul final al binelui.

Este bine să ne dăm seama de natura binelui fiindcă în acest mod nu vom ajunge să trecem de partea răului.

- Războiul,
- crima,
- violenţa,
- patimile
- perversiunile

sunt cu toate unele care evident că ajung să îi cucerească pe cei în cauză treptat. De ce? Fiindcă în ei a început să apară

- confuzia
- şi îndoiala

morală.[40]

Tot părintele Ioan Damaşcan spunea: „este esenţial, de asemenea, să facem ceva autentic în care să ne implicăm cu toată fiinţa. Cu alte cuvinte, să ne implicăm cu totul şi să ne dorim să atingem culmile acelei lucrări, în sens de măiestrie, să ajungem la o oarecare abilitate. Această lucrare poate face parte din sport, cultură sau viaţă duhovnicească. A face sport de performanţă sau a aprofunda studiile într-un anumit domeniu este o implicare în ceva autentic. Ancorarea în lucrarea pocăinţei, prin post, nevoinţă, rugăciune, fapte bune, răbdare, tăierea patimilor, smerenie, îmi poate da sens şi împlinire vieţii, mai ales că este o lucrare accesibilă tuturor oamenilor."[41]

Ceea ce mai puţini oameni răi recunosc este faptul că răul ii aduce în cele din urmă la auto-distrugere. De ce? Fiindcă este bine să ştim că sunt mulţi care

- cred,
- se închină
- şi susţin răul

sub toate formele lui.

Istoria răului în lumea noastră trebuie să ştim că este una lungă şi care a ajuns să se impună pe sine prin confuzia morală. Din primele zile ale umanităţii demonul a ajuns să îi câştige pe primii oameni prin confuzia morală. Nu a aruncat-o diavolul pe ea în confuzie morală când i-a spus că nu i se va întâmplare nimic dacă va încălca porunca lui Dumnezeu de a mânca din pomul cunoştinţei binelui şi răului.

Prin urmare acolo unde există virtute trebuie să ştim că diavolul nu acţionează direct ci mai mult

- mascat,
- indirect,
- pe ocoliş
- şi camuflat.

[39] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

[40] A se vedea Tristram H Engelhardt, *După Dumnezeu - Morala şi bioetica într-o epocă secularizată* (Iaşi, 2023).

[41] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

„Viaţa duhovnicească implică alipirea de un duhovnic. Duhovnicul mă poate ajuta să-mi aflu limitele, iar ca să văd ce potenţial am, el mă poate ajuta pentru că îmi dă şansa să fac lucruri pe care nu m-aş încumeta să le fac de unul singur. Dacă Moise nu ar fi fost convins, adică dacă nu ar fi avut încredere deplină în Dumnezeu, nu şi-ar fi asumat o misiune atât de incertă şi cu totul în afara logicii omeneşti, cu alte cuvinte, nu şi-ar fi concretizat/actualizat potenţialul niciodată, nu ar fi putut niciodată să descopere faptul că prin el s-ar fi putut face minuni atât de uimitoare. Aşadar, duhovnicul nu poate lucra în locul meu, este nevoie ca eu însumi să fac acea lucrare, aşa cum doar Moise putea să scoată poporul din Egipt, dar totodată nu pot să descopăr potenţialul meu, decât dacă mă las pe mâna lui Dumnezeu, implicit a duhovnicului."[42]

Doi oameni ai legii discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- De ce încalcă oamenii legea?
- Ce întrebare este aceasta?
- Una firească.
- Este de copii.
- De ce?
- Fiindcă toată lumea ştie de ce.
- De ce?
- Fiindcă sunt nelegiuţi.
- Oameni fără lege?
- Da.
- Şi de fac ei ceea ce fac?
- Din mai multe motive.
- Cum ar fi?
- Nu mai cred în forţa şi puterea binelui.
- Bine spus.
- De ce?
- De multe ori nici eu nu prea cred.
- Vrei să te apuci să jerfuieşti şi să furi?
- Nu.
- Şi atunci?
- De multe ori facerea binelui este grea.
- Aşa este.
- De ce?
- Fiindcă binele cere sacrificiu.
- Şi răul?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă răul este mult mai uşor de făcut decât binele.
- Şi de ce totdeauna este mai uşor de făcut răul decât binele.
- Nu în toate situaţiile?
- Nu.
- Frumos.
- Vezi tu dacă vrei ca ceva să dăinuiască trebuie să depui puţin efort în acel lucru.
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- S-a demonstrat că oamenii cei mai răi de multe ori nu cred în rău.

[42] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

- Da?
- Da.
- Cum?
- O să îți spun.
- Te rog.
- De David Straus ai auzit?[43]
- Nu.
- A fost un necredincios care nu credea că Iisus este mântuitor.
- Înțeleg.
- Știi ce a făcut el într-o zi?
- Nu.
- Și-a trimis copilul de 12 ani la un pastor pe nume Mehl.
- De ce?
- Ca să în catehizeze și să îl boteze.
- Cum așa?
- Asta l-a întrebat și pastorul.
- Și ce a spus Straus?
- Doresc ca fiul meu, să fie mai fericit ca mine.[44]
- Ciudat.
- De ce?
- De ce ți-ai boteza copilul creștin dacă tu nu crezi în Hristos?
- Așa este.
- Deci?
- Fiindcă în mai mulți oameni confuzia morală domină.
- În ce sens?
- Ei cred că în cele din urmă răul este o alternativă mai bună.
- Și?
- Dar undeva adânc în sufletul lor știu că nu este așa.
- Înțeleg ce vrei să spui.
- Așa este.
- Deci vezi ce poate face confuzia morală?
- Da.
- Toți cei care au ajuns să facă răul ajung la un moment dat să uite de care este sensul binelui.
- Care?
- De a ne îndrepta spre Împărăția Cerurilor.
- Se poate?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Mă bucur că ești de acord cu mine.
- Sunt.
- Fiindcă ți s-au deschis ochii?
- Da.
- Vezi mai clar?
- Da.
- Mă bucur.
- Și eu.
- Deci acum ești lămurit?
- Sunt.

[43] https://en.wikipedia.org/wiki/David_Strauss (accesat pe 09.01.2026).
[44] Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Iată ce spunea tot părintele Mihai Damaşcan: „ nu ne putem concepe pe noi înşine ca persoane izolate. Este foarte important să ne vedem ca parte dintr-un tot întreg, că suntem legaţi de ceilalţi şi că acţiunile noastre se răsfrâng asupra celorlalţi, indiferent dacă ne sunt rude sau nu. Persoana este ceva care se află în relaţie cu altcineva, cu o altă persoană. În momentul în care îmi lărgesc spectrul optic încep să funcţionez într-un mod constructiv. Individualizarea, izolarea în propriile griji, idei, respectiv în modul de a privi viaţa ţine de egoism, însă a mă considera parte a creaţiei ţine de dăruire, altruism, astfel încep să mă asemăn cu Dumnezeu sau cu felul de a fi a unui om sfânt."

Deci, iată câţiva paşi care ne pot ajuta să ieşim din modul distructiv de viaţă care ne vlăguieşte de putere sufletul şi ne influenţează negativ modul firesc de a fi. Mântuitorul Hristos prin Înviere restaurează omul şi îi dă posibilitatea să fie fericit, doar dacă omul de bună voie se încrede şi Îi urmează Lui."[45]

S-a spus de mai multe ori că adepţii răului de mai multe ori sunt bolnavi mental. Mai mulţi criminali în serie, violatori sau infractori s-a demonstrat că aveau mari probleme psihice. Totuşi, sunt şi multe persoane cum sunt marii criminali de război care ajung să facă ceea ce fac fiindcă

- ura,
- negativul
- sau distructivul

a ajuns să îi seducă.[46]

Seducţia răului după cum am spus întotdeauna se bazează în prealabil pe o mare confuzie morală în urma căreia cel devenit diabolic ajunge să nu mai creadă în

- forţa
- şi puterea

binelui.

La fel de bine trebuie să ştim că una dintre formele de manifestare ale răului este manipularea. „Manipularea psihologică este un tip de influenţă socială care urmăreşte schimbarea percepţiei sau comportamentului celorlalţi cu ajutorul unor tactici ascunse, amăgitoare sau chiar abuzive. Pentru că manipulatorul îşi urmăreşte doar propriile interese, deseori în detrimentul altora, aceste metode pot fi considerate exploatatoare, imorale şi înşelătoare.

Influenţa socială nu este în mod necesar negativă. De exemplu, doctorii pot încerca să convingă pacienţii să renunţe la obiceiurile nesănătoase. În general, influenţa socială este percepută ca fiind inofensivă atunci când se respectă dreptul celui influenţat de a alege. În funcţie de context şi motivaţii, influenţa socială poate fi considerată manipulare ascunsă."[47]

Marii oameni de stat diabolici – tirani, depoţi sau dictatori – sunt unii care întotdeaua se bazează pe manipulare. Ei promit prosperitate şi o viaţă mai bună deşi ştiu că acest lucru cât sunt ei la putere nu va ajunge să se realizeze.

Prin urmare este bine să ştim că răul este manipulator. El nu ne spune niciodată inteţiile lui pe faţă. Una dintre formele cele mai bune de manipulare este să îl arunci pe om în confuzie. Fiind în confuzie ei bine tu vei venii şi îi vei oferii soluţia salvatoare: comitarea răului este de mai multe ori necesară pentru un bine mai mare.

Prin urmare procesul de manipulare este unul care

- justifică,
- îndreptăţeşte
- şi consideră

că în cele din urmă ca o măsură extremă ei bine răul trebuie să fie pus în practică.

Manipularea prin urmare este tehnica prin care confuzia morală sfârşeşte în rău. Mari oameni de stat care devin dictatori sunt unii care ajung să arunce în confuzie marile mase de oameni sub promisiunea *unei lumi de la capătul tuneului* care nu mai apare.

Manipularea prin urmare este un lucru care ne face să ne dăm seama că există

- etape,
- gradaţii
- şi nivele

[45] Preot Mihai Damaşcan https://theofania.ro/cum-reusesc-sa-depasesc-modul-distructiv-de-viata/ (accesat pe 26.09.2025).

[46] A se vedea Jean Prieur, *Hitler médium de Satan* (Lanore, 2002).

[47] https://ro.wikipedia.org/wiki/Manipulare_psihologic%C4%83 (accesat pe 26.09.2025).

ale răului.

„După Simon, reuşita manipulării psihologice are la bază următoarele componente:

- Manipulatorul îşi ascunde intenţiile şi comportamentele agresive.
- Manipulatorul cunoaşte vulnerabilităţile psihologice ale victimei şi determină ce fel de tactici ar putea fi efective.

Manipulatorul este de o cruzime suficientă pentru a nu da înapoi de la vătămarea victimei dacă este necesar.

În consecinţă, manipularea tinde să fie camuflată (relaţional agresivă sau pasiv agresivă).”[48]

Ceea ce trebuie să ştm este că de mai multe ori cei care manipulează sunt unii care sunt chiar ei manipulaţi de demoni. Demonii au crezut că Îl pot manipula pe Dumnezeu. Au ajuns să se creadă că sunt mai buni ca Dumnezeu. Într-un anume sens se poate spune că demonii au ajuns să fie unii care au devenit victimele propriei manipulări. De ce? Fiindcă demonii au râvnit la locul lui Dumnezeu şi acum tot ceea ce au este iadul cel veşnic. Iată cum demonii au căzut în propria lor manipulare.[49]

S-a putut constata că de mai multe ori cei care manipulează la un moment dat au ajuns să cadă pradă propriei lor manipulări. Aceasta fiindcă după cum am spus dacă tot ceea ce eşti este un mincinos ei bine în cele din urmă vei ajunge să îţi crezi propriile minciuni.

„Unii psihopaţi sunt prădători oportunişti şi agresivi care vor profita de aproape orice persoană pe care o întâlnesc, în timp ce alţii sunt mai răbdători, aşteptând victima perfectă. În ambele cazuri, psihopatul analizează constant utilitatea potenţială a unui individ - ca sursă de bani, putere, sex sau influenţă. Unor psihopaţi le place o provocare, în timp ce alţii vânează persoane vulnerabile. În timpul fazei de evaluare, psihopatul este capabil să determine punctele slabe ale potenţialei victime, pe care le va folosi pentru a seduce.”[50]

Manipularea şi confuzia morală au prin urmare multe lucruri în comun. Aceasta fiindcă a ambele sunt unele care se bazează pe

- îndoială,
- nesiguraţă,
- incertitudine
- şi iluzii.

Confuzia morală este manipulatorie fiindcă în urma ei sunt mai mulţi care cad în iluzii sau mai bine spus în diferite iluzii. Care sunt aceste iluzii?

- Iluzia puterii,
- iluzia controlului,
- iluzia faimei,
- iluzia plăcerii pătimaşe etc.

Toate acestea sunt unele care după cum am spus ajung să ne facă să nu mai ştim să facem diferența dintre bine şi rău.

Manipularea este una care întotdeauna prezintă răul ca fiind un bine şi binele care fiind un rău. Trebuie să ne dăm seama că este bine să fim

- treji,
- vigilenţi,
- atenţi
- şi cu ochii în patru

pentru a ajunge să nu fim manipulaţi.

Acest lucru nu trebuie să ne facă să credem că trebuie să suspectăm pe toată lumea din jurul nostru că încearcă sau vrea să ne manipuleze.

Dacă cineva ne minte pentru a na manipula şi noi ne complacem se poate spune că vina este mai mult o a noastră şi nu a lui.

Răul este manipulativ prin faptul că prin confuzia morală pe care o face ajunge să corupă. Sunt foarte mulţi care au fost oameni integrii sau buni şi au ajuns să fie corupţi prin confuzia morală.

---

[48] https://ro.wikipedia.org/wiki/Manipulare_psihologic%C4%83 (accesat pe 26.09.2025).

[49] A se vedea Părintele Rodion, *Oameni și demoni* (Galaţi, 2020).

[50] https://ro.wikipedia.org/wiki/Manipulare_psihologic%C4%83 (accesat pe 26.09.2025).

„Odată ce psihopatul a identificat o victimă, începe faza de manipulare. În timpul acesteia, psihopatul îşi poate asuma un rol, o mască special creată pentru a „prinde" la victima respectivă. Un psihopat va minţi pentru a câştiga încrederea victimei. Lipsa de empatie şi vinovăţie a psihopaţilor le permite să mintă fără probleme; ei nu văd nicio valoare în a spune adevărul decât dacă îi ajută să obţină ceea ce vor.

Pe măsură ce interacţionează cu victima, psihopatul evaluează cu grijă personalitatea acesteia. Ea îi oferă o imagine a trăsăturilor şi caracteristicilor victimei. Unui observator atent, personalitatea victimei poate dezvălui insecurităţi sau slăbiciuni pe care aceasta vrea să le minimizeze sau să le ascundă. Ca student pasionat al comportamentului uman, psihopatul va testa cu grijă tăria interioară şi nevoile care fac parte din eul intim al victimei şi eventual va construi o relaţie personală cu aceasta.

Personajul pe care îl joacă psihopatul – „personalitatea" cu care victima are o relaţie – nu există în realitate. Este construit din minciuni întreţesute cu grijă pentru a prinde victima în plasă. Este o mască, una din mai multe, creată de psihopat pentru a se potrivi cu nevoile psihologice şi aşteptările victimei. Victimizarea are un caracter de pradă; duce adesea la un sever prejudiciu financiar, fizic sau emoţional. Relaţiile adevărate, sănătoase, sunt construite pe respect şi încredere reciprocă; se bazează pe schimbul onest de idei şi sentimente. Convingerea greşită a victimei că legătura cu psihopatul are oricare din aceste caracteristici este motivul pentru care acesta are succes."[51]

Vom găsii mai multe voci în lumea noastă care susţin că în cele din urmă manipularea este

- utilă,
- necesară,
- eficientă,
- bună
- şi cât se poate de folositoare.[52]

Să fie lucrurile chiar aşa? Ei bine manipulatea este una – care după cum am spus – se bazează pe mincună. Ori ştim că minciuna vine de la diavol. Iisus a fost cât se poate de categoric în acest sens când a spus: "voi sunteţi din tatăl vostru diavolul şi vreţi să faceţi poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost ucigător de oameni şi nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale, căci este mincinos şi tatăl minciunii" (Ioan 8, 44).

„Faza de abandonare începe atunci când psihopatul decide că victima nu îi mai este de folos. Psihopatul/psihopata îşi abandonează victima şi trece la alta. De obicei, în cazul relaţiilor romantice, un psihopat îşi va asigura relaţia cu victima următoare înainte de a o abandona pe cea actuală. Câteodată, în această fază psihopatul are trei persoane cu care jonglează:

- cea abandonată recent, pe care o păstrează în cazul în care nu îi merge cu celelalte două;
- cea pe care o manipulează în prezent şi care este pe cale de a fi abandonată;

a treia persoană, care este ademenită de psihopat anticipând abandonarea victimei actuale.

Abandonarea poate avea loc subit şi fără ca victima să ştie că psihopatul căuta pe altcineva. Nu vor exista scuze, sau cel puţin nu unele sincere, pentru răul şi durerea pe care o provoacă."[53]

Pentru orice vrea să ştie este bine să ştim că manipularea şi creştinismul ortodox sunt două lucruri imcompatibile. Nu ai cum să fi un creştin ortodox autentic şi să ajungi să manipulezi. Aceasta fiindcă evident că este bunul simţ care îţi spune că acest lucru nu este posibil. Evident că sunt mai mulţi care cred în manipulare şi consideră că în cele din urmă pentru

- a îţi atinge scopul,
- a îţi realiza planurile
- şi a îţi împlimii poftele

ei bine poţi să manipulezi pe oricine şi oricât vrei.

Ceea ce se poate vedea în ţările libere din zilele noastre este că în jurul alegerilor ei bine televiziunile şi intrnetul ajung să facă predicţii despre rezultatul alegerilor care de cele mai multe ori ni se spune că are o marjă de eroare de 2-3%. Ei bine când vine alegerile nici vorbă ca sondajele să fie adevărate.

---

[51]https://ro.wikipedia.org/wiki/Manipulare_psihologic%C4%83 (accesat pe 26.09.2025).

[52] A se vedea Philippe Breton, *Manipularea cuvântului* (Iaşi, 2006).

[53] https://ro.wikipedia.org/wiki/Manipulare_psihologic%C4%83 (accesat pe 26.09.2025).

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Alexandru Danilov: "toţi cei care deţin puterea, indiferent în ce domeniu, au ca principal obiectiv să schimbe gândirea şi implicit comportamentul celor pe care îi conduc. Pentru asta au nevoie de tehnici de manipulare care să influenţeze procesul de gândire a celor supuşi manipulării . În mediul politic şi în mass-media, aceste tehnici au progresat rapid. O societate care să fie alcătuită din "marionete" şi nu din oamenii care gândesc liber poate fi uşor guvernată de "maeştri păpuşari" care nu au alt scop decât să-şi satisfacă interesele personale şi ale grupurilor din care fac parte. Controlul mass-mediei este esenţial în acest proces.

În multe cazuri, mass-media prezintă neechilibrat confruntarea dintre doi indivizi sau grupuri cu opinii diferite. Scandalurile şi cancanurile sunt cele care atrag presa, fiind întotdeauna prezentate pe prima pagină de ziar sau în prima parte a buletinelor de ştiri."[54]

Doi ziarişti vorbeau într-o zi.

- Şi cum îţi mai merge?
- Nu prea bine.
- De ce?
- Nu ştiu dacă este bine să îţi spun.
- De ce?
- Mă gândesc să plec de la ziarul la care lucrez acum.
- Nu se poate!
- Ba da.
- De ce?
- Am avut o discuţie cu şeful meu.
- Şi?
- Şti ce mi-a spus?
- Ce?
- Că scriu mult prea adevărat.
- Adică?
- Ar trebuii să scriu mai mult în conformitate cu politica ziarului.
- Adică să manipulezi?
- Da. Să mint.
- Urât.
- Aşa este.
- Şi?
- Mă gândesc să mi dau demisia.
- Nu cred că eşti bine.
- De ce?
- Dacă vei merge la alt ziar te voi lovii de aceaiaşi problemă.
- Crezi?
- Da.
- De unde ştii?
- Şi eu mă confrunt cu această problemă.
- Da?
- Da.
- Şi de ce nu mi-ai spus?
- Mi-a fost ruşine.
- De ce?
- Fiindcă eu am acceptat.
- Nu se poate.
- Ba da.
- De ce ai făcut acest lucru?
- Am o familie de ţinut.

[54] https://historia.ro/ (accesat pe 09.01.2026).

- Dar cum rămâne cu demnitatea ta?
- Ce demnitate?
- Integritatea ta?
- Trebuie să de mai multe ori să ştii să pierzi.
- În ce sens?
- Am auzit zilele aceasta un dicton.
- Care?
- Un dicton zice aşa.
- Ce?
- Ştiinţa omenească se adresează spiritului; ştiinţa religioasă a lui Iisus se adresează conştiinţei.
- Adică?
- Cea dintâi se justifică prin dovezi logice, cea de a doua — vie după fiinţă — dovedeşte adevărul prin virtuţile şi pacea sufletească ce produce.[55]
- Înţeleg.
- Deci vezi?
- Ce?
- De mai multe ori trebuie să leşi garda jos.
- Se poate?
- Da.
- Cum?
- Trebuie să îţi dai seama că nu se merită să te lupţi cu morile de vânt.
- Poate ai dreptate.
- Evident că nu sunt de acord cu manipularea prin mas media.
- În mai multe ţări ea funcţionează.
- Şi funcţionează eficient.
- Aşa este.
- Dar acest lucru nu este valabil în cazul nostru.
- De ce?
- A spune că noi ca ziarişti nu facem politică este o minciună.
- Aşa este.
- Oamenii ajung să vadă politica după cum le-o prezentăm noi.
- Şi?
- Este un lucru firesc să simpatizezi pe cineva şi să antipatizezi pe altcineva.
- Sunt de acord.
- Dar cu toate acestea toţi poţi să îţi păstrezi un anumit grad de obiectivitate.
- Crezi?
- Da.
- Oricum manipularea este una care face toate lucrurile confuze.
- Ca să te îndrepte spre ceea ce vrea manipulatorul.
- Nu vrea să fiu un manipulator.
- Nici eu.
- Crezi că ne putem ajuta?
- Da.
- Mă bucur.
- Cred că această discuţie a fost un mare pas în acest sens.
- Şi eu.
- Ştii ce îţi propun eu?
- Nu.
- Să avem conversaţii ca aceasta constant.

[55] A se vedea Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

- Este o idee bună.
- Aşa cred şi eu.

Iată ce spunea gânditorul Alexandru Danilov: "mass-media controlată din ce în ce mai mult de lideri politici sau oameni de afaceri ajunge să nu mai informeze, ci mai mult să dezinformeze. Rolul ei este de a devia atenţia de la chestiunile importante şi schimbările decise de elite politice şi economice. Totul face parte din strategia de inundare a opiniei publice cu diferite informaţii insignifiante. Această strategie care poate fi numită şi de distragere a atenţiei are şi rolul nociv de a bloca orice interes al publicului pentru domenii de cunoaştere precum ştiinţa, economia sau psihologia. Ideea este ca oamenii să nu se mai gândească la adevăratele probleme sociale."[56]

CAPITOLUL 3

HIMERA JUSTIFICĂRII RĂULUI

Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că întotdeauna cei care fac răul îşi găsesc justificări pentru ceea ce fac. De ce? Fiindcă ei sunt unii care se amăgesc pe sine. În acest sens sunt mai mulţi mincinoşi care ajung să îşi creadă propriile minciuni. Se poate acest lucru? Da. Justificarea răului evident că are loc pe fondul confuziei morale. În acest sens umanitatea a găsit justificări pentru:

- luptele între gladiatori,
- uciderea primilor creştini în arenele romane,
- inchiziţie,
- crimele în numele zeilor,
- cele două războaie mondiale din secolul XX
- sau lagărele de exterminare naziste.[57]

Răul este întotdeauna justificat. El ajunge să fie justificat în aşa fel că el ajunge să fie o a doua natură. Mai este ceva care ajunge să fie justificat şi să devină o adoua natură în om deşi îi face numai rău. Este vorba de patimi:

- alcoolul,
- drogul,
- senzualitatea sexuală,
- mânia,
- orgoliul
- sau tristeţea

sunt cu toate lucruri care sunt confuze pentru om şi îl fac pătimaş.

"Îndreptăţirea de sine acoperă ochii duhovniceşti şi atunci omul nu mai vede ceea ce este în realitate.

Trebuie să gândim smerit despre noi înşine şi cu smerenia să îmbinăm orice lucrare a noastră, iar smerenia falsă, expusă în justificarea nedorinţei şi a lenei faţă de nevoinţă, să o alungăm cât mai departe: „Cum credem noi, păcătoşii, că putem face acest lucru? Aşa au fost sfinţii...". Aşa ne este dat să-i auzim pe cei care nu vor să se ostenească pentru mântuirea lor. Le putem răspunde: „Da, este adevărat, dar şi sfinţii, foarte adesea, au fost mai întâi mari păcătoşi şi au devenit sfinţi nevoindu-se", de aceea să te socoteşti păcătos şi spre bine să te sileşti. Şi vei avea folos. Îndreptăţirea de sine este rădăcina răului.

Găsirea îndreptăţirii de sine nu poate linişti conştiinţa, ea doar îl zăpăceşte mai mult pe om. (Sfântul Nicon de la Optina)."[58]

Justificarea răului este o practică veche în istoria lumii. Nu vom face aici o istorie a ei ci mai mult vom încerca să vedem cum se manifestă ea şi cum ajunge să se manifeste dialectica ei decadentă.

Ceea ce mai puţin ştiu este că în cele din urmă răul este decandent. Ei bine cei care îl justifică nu vor să ţină cont de acest lucru. Aceasta fiindcă ei sunt oameni care nu mai cred în bine şi ajung să facă răul fiindcă el este mult mai confrotabil şi mai uşor de realizat.

---

[56] https://historia.ro/ (accesat pe 09.01.2026).

[57] A se vedea Marian Beacov, *Istoria cruzimii* (Editura Punct, 1998).

[58] Ne vorbesc Stareţii de la Optina, traducere de Cristea Florentina, Editura Egumeniţa, 2007, pp. 181-182 apud https://doxologia.ro/indreptatirea-de-sine-este-radacina-raului (accesat pe 26.09.2025).

Justificarea răului prin urmare este un lucru care ajunge să ne facă să trăim într-o lume a himerelor. Ce înţelegem prin himeră aici? Înţelegem o "închipuire fără temei, fantezie irealizabilă."[59] Ei bine ceea ce se poate vedea este că de-a lungul timpului, ei bine himera justificării răului s-a manifestat în mai multe feluri:

- ideologii politice,
- crezuri rasiste,
- xenofobie,
- îndreptăţirea fascismului,
- crima ca o soluţie viabilă
- sau tirania ca modalitate de control naţional.[60]

Confuzia morală a justificării răului trebuie să ştim că începe prin a Îl vedea pe Dumnezeu ca fiind absent din viaţa de zi cu zi a omului şi a lumii.

Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: "nu socoti pe Dumnezeu autor al existenţei răului şi nici nu-ţi închipui că răul are o existenţă proprie. Răul nu există aparte, ca o fiinţă oarecare, şi nici nu putem să ni-l imaginăm ca o fiinţă independentă şi de-sine-stătătoare. Răul nu este decât lipsa binelui. Ochii au fost creaţi; orbirea are loc prin pierderea ochilor. Deci, dacă ochiul n-ar fi fost făcut dintr-o natură supusă stricăciunii, orbirea n-ar fi avut loc. Tot aşa şi răul: nu există prin el însuşi, ci este o consecinţă a beteşugurilor sufletului. Răul nu este necreat, după cum susţin necredincioşii, care acordă răului aceeaşi valoare ca şi naturii binelui, ca şi când şi binele şi răul ar fi fără de început şi veşnice şi anterioare creaţiei lumii; dar nici creat. Dacă toate sunt de la Dumnezeu, cum e cu putinţă ca răul să derive din bine? Nici urâtul nu derivă din frumos şi nici viciul din virtute. Citeşte Cartea Facerii lumii! Vei găsi acolo scris că toate erau bune şi bune foarte (Facerea 1, 31). Deci răul n-a fost creat împreună cu cele bune. Dar nici creaturile spirituale, făcute de Creator, n-au fost aduse la existenţă amestecate cu rău."[61]

Este bine să ştim că în orice caz justificarea răului este cât se poate de

- amplă
- şi vastă

şi are loc de cele mai multe ori pentru a ascunde răutatea din sufletul omului.

Dialectica malefică a răului este una care se află într-o continuă schimbare în lumea noastră. Aceasta fiindcă se găsesc noi şi noi metode de manifestare a răului.

Justificarea răului este de mai multe ori o realitate decadentă şi josnică a mai multora care cred că pot

- manipula,
- înşela,
- convinge
- şi acapara

pe orice şi oricum.

„Dacă în momentul creaţiei, creaturile materiale nu au avut în ele însele răul, cum ar fi putut creaturile spirituale, care se deosebesc atât de mult de cele materiale, şi prin curăţenie şi prin sfinţenie, să aibă vreo părtăşie cu răul? Dar mi se poate spune: Răul este o realitate şi efectele lui se văd răspândite din belşug de-a lungul întregii vieţi. De unde-şi are, dar, existenţa, dacă răul nu-i nici necreat, nici creat? Cei care cercetează unele ca acestea să răspundă la următoarele întrebări: De unde vin bolile? De unde beteşugurile trupului? Că nu se poate spune că boala este necreată, dar nici că este creaţie a lui Dumnezeu. Nu! Fiinţele au fost create cu o structură naturală potrivit firii lor şi au fost aduse la viaţă având desăvârşite toate mădularele; se îmbolnăvesc atunci când îşi pierd starea naturală de vieţuire îşi pierd sănătatea fie printr-o vieţuire rea, fie dintr-o pricină oarecare ce aduce îmbolnăvirea trupului. Deci Dumnezeu a făcut trupul, nu boala; a făcut sufletul, nu păcatul; sufletul se înrăieşte când se îndepărtează de starea lui naturală.

- Dar în ce constă pentru suflet binele pe care îl avea înainte de a se înrăi?

[59] După Dicţionarul explicativ.

[60] A se vedea Radu Teodorescu, *Fariseul în multimplele sale camuflaje duplicitare* (Cugir, 2024).

[61] Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări,* Omilia a IX-a, V-VI, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti (2010), vol. 1, pp. 166-167.

- În aceea că era aproape de Dumnezeu şi unit cu El prin dragoste. După ce sufletul a căzut din această stare, a fost stricat de fel de fel de boli."[62]

Justificarea răului întotdeauan care ca bază un bine

- imediat,
- rapit,
- instantaneu
- şi chiar miraculos.

Aceasta fiindcă după cum ne spune ascetica şi mistica creştin ortodoxă trebuie să tăiem păcatul şi patima de la rădăcină. Ei bine acest lucru nu este prea plăcut pentru mai multă lume care este cât se pate de comodă.

Justificarea răului ajunge uneori să prindă cote inimaginabile. Germania din anul 1933 nu credea că în mai puţin de 8 ani va ajunge să declanşeze un război mondial şi totuşi a făcut-o. Este adevărat că într-o mare măsură acest lucru a ajuns loc din cauza tiraniei lui Hitler.

Răul ajunge să fie unul care este justificat când ne complacem în surogatele lui. Aceasta fiindcă de mai multe ori răul este un surogat al binelui.

- Plăcerea pătimaşă,
- voluptatea,
- agresivitatea,
- violenţa,
- vulgaritatea,[63]
- minciuna
- sau corupţia

sunt cu toate mult mai facile şi ne pot face să ajungem să justificăm răul.

După morala creştin ortodoxă ei bine răul nu este justificabil fiindcă el este unul de natură satanică. Că au fost mai mulţi care au ajustificat acest răul satanic nu este nici o îndoială.

- Şandor Le Vey,
- Marchizul de Sade,
- Giosuè Carducci,
- Charles Baudelaire,
- Felicien Rops

şi mulţi alţii au făcut într-un fel sau altul reclamă satanismului.[64]

Sfântul Vasile cel Mare a fost cât se poate de clar şi de explicit când a ajuns să spună: „asemănător acestuia şi tot atât de nebun este şi acela care spune că Dumnezeu este autorul relelor. Spun că amândoi săvârşesc un păcat tot atât de mare, pentru că amândoi tăgăduiesc pe Cel Bun: unul spunând că nu există Dumnezeu, iar celălalt hotărând că Dumnezeu nu este bun. Dacă Dumnezeu este cauza relelor, atunci e evident că nu e bun şi, deci, şi o afirmaţie şi alta duc tot la tăgăduirea existenţei lui Dumnezeu. De unde bolile? se întreabă ei. De unde morţile premature? De unde distrugerile complete ale oraşelor? De unde naufragiile, războaiele, molima? Acestea sunt rele, spun ei, şi sunt toate fapte ale lui Dumnezeu. Deci, pe cine altul putem socoti pricinuitor al acestor rele dacă nu pe Dumnezeu? Haide, dar, pentru că am dat de o problemă mult dezbătută, să încercăm să-i dăm o explicaţie clară şi lipsită de confuzie, după ce vom pune mai întâi ca bază a discuţiei un principiu recunoscut de toată lumea, cercetând această problemă cu cea mai mare grijă. Un lucru trebuie să avem clar în minţile noastre: că odată ce suntem făptura bunului Dumnezeu, că odată ce suntem păziţi de El, Care rânduieşte pentru noi şi pe cele mici şi pe cele mari, urmează că nu putem suferi ceva fără voia lui Dumnezeu şi că nici una dintre suferinţele noastre nu este spre vătămarea noastră sau spre ceva asemănător; şi deci nu trebuie să ne închipuim pentru noi o situaţie mai bună."[65]

---

[62] Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări,* Omilia a IX-a, V-VI, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti (2010), vol. 1, pp. 166-167.

[63] A se vedea Radu Teodorescu, *Vulgaritatea: o problemă a timpului nostru* (Cugir, 2018).

[64] A se vedea Emil Jurcan, *Satanismul în cadrul ocultismulu. O analiză creştină* (Alba Iulia, 2009).

[65] Sfântul Vasile cel Mare, Omilii şi cuvântări, Omilia a IX-a – Despre faptul că Dumnezeu nu este autorul relelor, II-III, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti (2009), vol. 1, pp. 159-160.

Prin urmare trebuie să ştim că răul are o modalitate cât se poate de ciudată pentru a îşi găsii adepţi care după cum am spus vin cu tot felul de justificări şi îndreptăţiri. Aşa se ajunge să se răstoarne total şi deplin scara sănătoasă a valorilor morale şi ajunge ca ea să fie înlocuită cu un smulacru al ei.

Justificarea răului este un cras simulacru demonic în care nu mai există nimci sfânt şi bun. De ce? Fiindcă după cum am spus trebuie să ştim că realitatea binelui ajunge să fie înlocuită cu minciuni şi înşelăciuni.[66]

Doi moralişit discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- De mai multe ori confuzia morală din societatea noastră este provocată inteţionat.
- Da?
- Da.
- De ce?
- Răutatea de mai multe ori este mascată.
- Adică nu se dă pe faţă?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă dacă ar face acest lucru nu ar mai avea pe nimeni adeptul ei.
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Binele este unul care necesită nevoinţă.
- Efort?
- Da.
- Aşa este.
- Şi cei mai mulţi nu vor să facă acest lucru.
- Şi?
- Atunci se găsesc tot felul de scuze.
- Ideologice?
- Da.
- Am remarcat şi eu acest lucru.
- Marile trusturi media de mai multe ori ajung să facă multă confuzie morală.
- Cum?
- Prin relativizarea valorilor morale.
- Adică?
- Persoanele LGTB sunt şi ei oameni nu?
- Da.
- Ei bine au şi ei drepturi ca toţi oamenii nu?
- Da.
- Şi aşa am ajuns să avem prin marile capitale ale lumii marşuri LGBT.
- Am remarcat şi eu acest lucru.
- Iată de ce ceea ce spunea Iisus despre calea îngustă care duce la mântuirea este adevărat.
- Ce anume?
- Nu ştii?
- Nu.
- Iisus a spus cât se poate de clar.
- Ce?
- "Intraţi prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată este calea care duce la pieire şi mulţi sunt cei care o află. Şi strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă şi puţini sunt care o află" (Matei 7, 13-14).
- Da ştiu despre aceste cuvinte.

[66] A se vedea Nicodim Mândiţă, *Minciuna ne face fii ai diavolului* (Editura Agapis, 2022).

- Frumos.
- Ştii ce?
- Ce?
- Cum poţi să diferenţiezi binele de rău în lumea noastră?
- De ce?
- Fiindcă de mai multe ori confuzia morală apare fiindcă ele nu pot să fie diferenţiate.
- O să îţi spun cum.
- Cum?
- Ştii ce spunea fiziceanul Ampere?
- Nu.
- Studiază cu un ochiu ştiinţele şi cu celalalt veşnicia.
- Frumos.
- Ascultă cu o ureche pe savanţi şi cu ceealaltă pe Amicul tău Ceresc.
- Pe Iisus?
- Da.
- Scrie cu o mână şi cu ceealaltă ţine-te de veşmântul Domnului.[67]
- Foarte bine spus.
- Aşa este.
- Ştii de ce te-am întrebat cum putem să diferenţiem între bine şi rău?
- De ce?
- Fiindcă de mai multe ori graniţa dintre ele este foarte mică.
- Aşa este.
- Deci ce este de făcut?
- Ştii ce?
- Ce?
- Când vezi un adept pe faţă sau pe ascuns al răului nu ai de făcut decât să îl mustrii.
- Şi dacă el nu vrea să se schimbe?
- Atunci trebuie să te depărtezi de el.
- De ce?
- Fiindcă omul este liber.
- Să facă binele sau răul?
- Da.
- Am mai auzit de acest lucru.
- Este adevărat.
- Deci nu poţi constrânge pe nimeni să renuţe la rău?
- Nu.
- Dar ei pot să fie periculoşi.
- Societăţii?
- Da.
- Legea îi va pedepsii.
- Ai dreptate.
- Răul trebuie să fie făcut din libertate.
- De ce?
- Ca să poată să fie răsplitit de Dumnezeu.
- Înţeleg.
- Acum eşti lămurit?
- Da.
- Mă bucur.
- M-ai ajutat mult.

[67] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

- Pentru nimic.

Sunt unii care nu cred că moartea este o creaţie a lui Dumnezeu. Pentru acest lucru ei ajung să îl invinovăţească pe El pentru toate relele din lume. Iată ce spunea Sfântul Vasile cel Mare: „morţile vin de la Dumnezeu; dar moartea nu este un lucru rău, afară numai dacă-mi vorbeşti de moartea păcătosului; că pentru păcătos eliberarea de suferinţele de pe pământ este început al chinurilor din iad, iar suferinţele din iad nu au autor pe Dumnezeu, ci pe noi înşine. Începutul şi rădăcina păcatului stau în noi şi în libertatea voinţei noastre. Am putea să nu avem nici o suferinţă dacă ne-am îndepărta de viciu; dar pentru că noi înşine, prin plăcere, ne-am lăsat ademeniţi de păcat, ce motiv serios am putea invoca încât să nu fim noi înşine autorii suferinţelor noastre?”[68]

Justificarea răului este un proces

- periculos
- şi riscant

ce ne face să fim unii care să nu se mai vadă cele mai elementare lucruri. Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă în lumea noastră sunt mulţi care justifică răul şi au ajuns să creadă că în acest mod pot

- îneşele
- şi să tragă pe sfoară

pe mai toată lumea.[69]

După cum am spus justificarea răului este una care evident că vine de la demoni. În acest sens este bine să ştim că demonii trăiesc într-o stare de amăgire de sine veşnică. El se amăgesc prin faptul că au făcut din rău şi din comiterea lui o religie. La fel ca demonii ei bine şi unii oameni – mai ales cei certaţi cu legea şi marii criminali – sunt unii care consideră că în cele din urmă răul este superior binelui şi are mai multă putere decât el.[70]

Iată ce spunea în acest sens părintele Adrian Agachi: „libertatea fără conştiinţă este cea mai cumplită armă în mâinile oamenilor. Dintotdeauna, folosind tot felul de argumente fără nici o legătură cu realitatea, dar utilizând principalul alibi al libertăţii, s-au produs tot felul de abuzuri asupra oamenilor, uciderea acestora în numele unei acţiuni nelimitate de „eliberare” a celor care îşi doresc puterea cu orice preţ fiind permisă oricând. Cine a creat oare răul? Nu omul, prin folosirea inadecvată a libertăţii sale? Aceasta este întrebarea la care vom răspunde astăzi împreună cu Metodiu de Olimp, scriitor bisericesc şi episcop martir din secolul IV.

Metodiu a fost episcop al cetăţii Olimp din Licia. În jurul anului 311, pe vremea împăratului Ma-ximin Daia, a fost martirizat pentru credinţa sa creştină. Fiind un bun cunoscător al filosofiei greceşti, Metodiu de Olimp a dat operelor sale principale forma dialogurilor aşa cum o regăsim la filosoful Platon, însă conţinutul şi temele abordate sunt creştine. Astfel, printre operele sale regăsim „Banchetul”, „Despre liberul-arbitru” şi „Despre înviere”. Tratatul său „Despre liber-tate” este cea mai importantă lucrare care ne-a rămas de la învăţatul episcop al cetăţii Olimp. Aici, Episcopul Metodiu discută în amănunt problema libertăţii omeneşti, limitele acesteia, dar şi, ca temă principală, faptul că nu Dumnezeu, ci omul este pricina apariţiei şi înmulţirii lucrării răului în univers.”[71]

Justificarea răului evident că a fost din cele mai vechi vremuri o mare provocare pentru apologeţii creştin ortodocşi. De ce? Fiindcă este bine să ştim că ei au voit să apere adevărul şi binele.

- Păgânismul,
- religiile de misterele,
- gnozele,
- sincretismele,
- filosofiile false
- sau ereziile

au fost cu toate lucruri care în antichitate se poate spune că au fost un fel de justificare a răului. Dacă vom studia mai bine istoria creştină vom putea să ne dăm seama de tot ceea ce au avut de combătut primii apologeţi creştini ortodocşi.

---

[68] Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, Omilia a IX-a – Despre faptul că Dumnezeu nu este autorul relelor, II-III, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti (2009), vol. 1, pp. 159-160.

[69] A se vedea Christian Chavagneux, *Cele mai faimoase escrocherii din istorie. De la colierul reginei la afacerea Madoff* (Iaşi, 2020).

[70] A se vedea William Chenkner, *Evil and the response of world religion* (Minnesota, 1997).

[71]Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/raul-a-inceput-odata-cu-nesupunerea-122446.html (accesat pe 26.09.2025).

Iată ce spunea în acest sens tot părintele Adrian Agachi: „ce altă acţiune rea poţi arăta în afara celei a oamenilor? Cât despre cel ce săvârşeşte răul, acela nu este rău prin firea sa, ci după felul în care îşi dirijează alegerea, pentru că el hotărăşte să facă fapte care-i aduc calificarea de om rău" (Metodiu de Olimp, „Despre liberul-arbitru", XIII, în: Scrieri, PSB 10, EIBMBOR, 1984, p. 226). Omul a fost creat bun de către Dumnezeu, dar, prin alegerile sale greşite şi prin faptele sale pătimaşe, a ajuns să fie cel care răspândeşte răul în întregul univers."[72]

Justificarea răului este un lucru care într-o lume creştină – sau mai bine spus într-o lume parţial creştină – ei bine face ca mai mulţi creştini să uite de

- drumul,
- calea
- şi destinul

lor final.

În acest sens prin justificarea lui evident că se ajunge la un fel de coabitare cu răul fiindcă omul poate să devină cât se poate de pasiv când vine vorba de moralitate. Sunt mulţi care amăgiţi de justificarea răului cer drepturi pentru cele mai imorale lucruri:

- legalizarea prostituţiei,
- oficierea de căsătorii LGBT în bisericile ortodoxe,
- legalizarea consumului de droguri,
- acceptarea războiului de cucerire,
- graţierea violatorilor,
- libertarea contrabandei,
- posibilitatea de braconaj,
- normalizarea mitei şi a corupţiei etc.

Tot părintele Adrian Agachi spunea în acest sens: „nimeni nu-l forţează pe om să facă rău. Este drept că diavolul ne ispiteşte, că exemplele negative ale oamenilor din jurul nostru ne influenţează, dar această influenţă nu ne înrobeşte în nici un fel libertatea. Din contră, ar trebui să ne determine cu atât mai mult să ne ferim de lucrarea răului. Însă noi continuăm să iubim „săracul care ne urăşte", adică pe diavolul, şi să fugim de „bogatul care ne iubeşte", adică de Hristos. Iar tentaţia de a face răul nu începe şi nu se termină cu Adam şi Eva, ci începe, din nou, cu fiecare om care se naşte în această lume: „Eu zic că omul s-a născut liber, că răul n-a preexistat şi că omul n-a primit de la acesta puterea de a săvârşi cele rele. Omul a avut de la început puterea de a se supune sau nu voii lui Dumnezeu. Această putere se numea liberul-arbitru. Cum s-a născut răul? Odată creat, omul a primit de la Dumnezeu anumite porunci, pe care neîmplinindu-le a săvârşit răul. Deci, răul a început odată cu nesupunerea faţă de poruncile divine. Nu se poate spune că el a existat dintotdeauna, pentru că acela care l-a săvârşit are început" (Metodiu de Olimp, „Despre liberul-arbitru", XVII, în: Scrieri, p. 230)."[73]

Prin urmare este bine să ştim că justificarea răului este în ziele noastre

- în vogă,
- o modă
- şi o normalitate

pentru mulţi semeni de ai noştri. Justificarea răului prin urmare este una care ne face să ne dăm seama că graniţa dintre dreptate şi nedreptate este cât se poate de mică.

Lumea noastră fiindcă nu vrea să apuce pe drumul virtuţii a ajuns să justifice cele mai lascive practici:

- pornografia,
- erotismul,
- concubinajul,
- desfrâul
- şi adulterul.[74]

---

[72] Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/raul-a-inceput-odata-cu-nesupunerea-122446.html (accesat pe 26.09.2025).

[73] Idem.

[74] A se vedea Radu Teodorescu, *Simulacrele iubirii în lumea contemporană* (Cugir, 2025).

Tot părintele Adrian Agachi spunea în acest sens: "urmăm, în continuare, decizia greşită a lui Adam, prin propria noastră voinţă. Desigur, putem să ne plecăm urechea către argumentele atât de „valide" ale unor factori politici de nivel internaţional, să credem că invadarea unui teritoriu s-a făcut pentru „eliberarea" celor care trăiesc acolo, că tot timpul există „victime colaterale", că nu dragostea de putere şi de slavă deşartă stă la baza uciderii celor 100.000 de creştini anual în special în ţările din Africa şi Orientul Îndepărtat, dar trebuie să ne întrebăm: ce am făcut cu libertatea noastră? Unde mai găsim curăţie în această libertate de a vărsa sângele fraţilor noştri – pentru că aproapele meu este fiecare om, nu doar cel de o credinţă cu mine, nu doar cel de o „culoare" cu mine, sau doar cel pe care-l cunosc –, de a găsi plăcere în faptul că libertatea şi puterea absolută aduc, direct, numai roade moarte?"[75]

Justificarea răului este cea mai bună

- metodă
- şi armă

pentru a ajunge să facem o lume în care confuzia morală să domine.

De multe ori când oamenii se trezesc din confuzia morală ei bine este mult prea târziu. Aceasta fiindcă infractorii şi corupţii au ajuns să îşi facă numărul şi acum vor fi foarte uşor de prinşi şi judecaţi.

În ţările şi în statele care sunt corupte trebuie să ştim că există un fel de

- *letargie*
- *şi somn*

al confuziei morale.

Lupta politică nu este una de crezuri şi idealuri ci mai mult posibilitatea de a te îmbogăţii cât mai repede şi cât mai rapid.[76] Ceea ce se poate vedea este că azi în mai toate ţările capitalise ei bine a face politică de cele mai multe ori este o metodă de te îmbogăţii. Evident că sunt şi unii care vor să iasă din anominat fiind ahtiaţi după putere.

Justificarea răului este una care evident că funcţionează prin faptul că în lumea noastră păcatul a ajuns de multe ori o adevărată industrie:

- industria pronografică,
- industia producerii drogurilor,
- industria violenţei (a luptelor în arenă),
- comerţul la negru,
- traficul ilegal de arme
- sau traficul de carne vie

ei bine sunt cu toate lucruri care evident că sunt unele care sunt justificate de minţi diabolice. Tot părintele Adrian Agachi spunea: „De ce permite Dumnezeu toate acestea?

N-a existat niciun om în acest univers care, văzând suferinţa sa sau pe cea a altor oameni, să nu-şi adreseze cu sinceritate această întrebare. Însă, aproape nimeni nu a ajuns la concluzia că el, cel dintâi, a abdicat de la folosirea bună a libertăţii sale. Toţi credem că libertatea altora ne-a condus aici, sau, mai rău, că Dumnezeu este fie neputincios, fie indiferent. Nimeni nu se învinovăţeşte pe sine mai întâi, pentru că vina aparţine altora, nu nouă. Însă, aşa cum spune scriitorul rus Dostoievski, „toţi suntem vinovaţi pentru toate". Suntem părtaşi la toate nenorocirile care se petrec fie în mod direct, prin deciziile noastre lipsite de iubire, fie indirect, prin tăcerea noastră vinovată sau prin indiferenţa cu care tratăm toate aceste drame ale omenirii. Am luat darurile lui Dumnezeu şi le-am transformat în pedepse pentru ceilalţi oameni, pentru că libertatea unora a ajuns să fie cea mai cumplită dramă a altor oameni, complet nevinovaţi."[77]

Justificarea răului este de fapt o care ce sfârşeşte în iad. De ce? Fiindcă este bine să ne dăm seama că există o mare diferenţă dintre bine şi rău deşi în această lume ei coexistă. Pentru mai multă lume această coexistenţă dintre bine şi rău este cât se poate de ciudată şi evident că este subiectul manipulării şi disimulării. Aşa se face că sunt mai mulţi care devin agenţi ai răului pe care îl justifică pentru a îşi face viaţa cât mi comodă şi uşoară.

---

[75] Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/raul-a-inceput-odata-cu-nesupunerea-122446.html (accesat pe 26.09.2025).

[76] A se vedea Ben Goldacre, *Pseudoștiința: un medic descoperă corupția din spatele industriei de medicamente* (Editura Trei, București).

[77] Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/raul-a-inceput-odata-cu-nesupunerea-122446.html (accesat pe 26.09.2025).

De ce nu ne-a lipsit Dumnezeu de darul libertăţii? Iată răspunsul Episcopului Metodiu de Olimp: „Dumnezeu, vrând să cinstească pe om, l-a înzestrat cu facultatea de a cunoaşte bunurile superioare şi de a putea face ceea ce vrea, apoi l-a îndemnat să săvârşească binele fără să-l lipsească de liberul- arbitru, ci numai indicându-i această cale. Deşi a primit îndemnul şi chiar porunca lui Dumnezeu să facă binele, el poate face ceea ce vrea. La fel cum un părinte îşi îndeamnă fiul să stu-dieze matematica şi în acest scop îi arată foloasele ei, dar îl lasă pe acesta să hotărască dacă o studiază sau nu, la fel cred că procedează şi Dumnezeu îndemnând pe om să se supună poruncilor Sale, dar nu-l lipseşte de puterea de a hotărî singur în această privinţă. De altfel, însuşi faptul că Dumnezeu îndeamnă, presupune că voinţa şi puterea omului n-au fost suprimate. Apoi, dacă Dumnezeu dă o poruncă, face acest lucru pentru ca omul să se bucure de bunuri superioare; aceasta este urmarea supunerii sale la porunca divină. Prin urmare, Dumnezeu nu porunceşte de dragul de a suprima puterea pe care i-a dat-o omu-lui, ci pentru a-l dărui după aceea, pe drept, cu ceva mai bun, acest dar venind ca o recompensă pentru supunerea sa faţă de Dumnezeu, pentru că omul s-a supus atunci când putea să nu se supună" (Metodiu de Olimp, „Despre liberul-arbitru", XVI, în: Scrieri, p. 229)."

Doi istorici ai religiilor discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Omul poate să decadă foarte mult.
- De ce?
- Fiindcă de mai multe ori el s-a folosit de religie pentru a îşi justifica cele mai rele lucruri pe care le face.
- Cu ar fi?
- Musulmanii spun că poligamia este un lucru pe care Sfântul Arhanghel Gavriil l-a învăţăt pe profetul Mohamed.
- Ştiu.
- Nu ţi se pare o abdominaţie?
- Ba da.
- Deci omul se foloseşte de relige pentru a îşi justifica relele pe care le fac.
- Nu te pot contrazice.
- Dar de ce?
- Fiindcă oamenii nu cred în iad.
- În iad?
- Da.
- De ce?
- Dacă ar crede nu ar mai face ce fac.
- Adică?
- Ai vorbit de musulmani.
- Aşa este.
- Nu au vorbit ei de jihad?
- Ba da.
- Şi ce este jihadul?
- Ce?
- Dorinţa popoarelor arabe de a domina şi stăpânii.
- Dar ei spun că jihadul este un război sfânt în numele lui Alah.
- Prostii.
- Aşa este.
- Omul crede că poate să îl joace pe Dumnezeu pe degete.
- Eronat.
- Ştii că mai toţi marii împăraţi persecutori romni au avut parte de morţi năprasnice?
- Nu.
- Ba da.
- Ştii ce?
- Aş vrea să te întreb ceva.

- Ce?
- De unde vine nevoia de Dumnezeu?
- Din suflet?
- Cum se lămureşte faptul că oamenii geniali ai lumii (Buda, Moisi, Mohamed, Dante, Shakespeare, Pascal, Rousseau, Goethe, Tagore) au fost profund religioşi?
- aşa etse.
- Pasteur, regele ştiinţei a predicat ca nimeni altul nevoia de Dumnezeu.
- frumos.
- Cum se explică aceasta?
- Cum?
- Sufletul religios rezultă din conştiinţa firii noastre, care năzuieşte spre infinit.
- aşa este.
- „Dacă am fi lipsiţi de concepţiunea infinitului, ştiinţele ar pierde această măreţie, pe care o trag din legăturile tainice cu adevărurile nesfârşite" spunea Pasteur.
  Frumos.
- „Fără năzuinţa spre infinit, omul nu-i complect" spuneau A. Tonnele, şi B. Kidd, în: L'Evolution sociale.
  Sunt de acord.
- Dar nu numai atât: omul vrea să fie în „Armonie cu nesfârşitul" după cum spunea R. W. Trine, pentru a-şi putea valorifica forţele creatoare după „voia cea vecinică a lui Dumnezeu" după cum spunea Dr. O. Tarangul în Morala creştină ortodoxă.
- Aşa este.
- Aşa dar, din nevoia de a creia conform „legii divine" rezultă sentimentul religios.
- Interesant.
- Fără această forţă, semn de boală, „omul cade în dezgust, preludiul sterilităţii viitoare" după cum spunea P. Bourget.
- Ai dreptate.
- Sentimentul religios dă avântului spre creaţiune supremul curaj, nimicind germenii de laşitate din sufletul nostru. Din mulţimi obicinuite, sentimentul religios face eroi, martiri.[78]
- Mi-ai deschis ochii.
- Da?
- Da.
- Nu mi-am dat seama.
- Şi pe mine mă preocupă aceste lucruri.
- Frumos.
- Deci omul ajunge să justifice răul pe baze religioase?
- Dn nefericire.
- Aşa este.
- Şi ce este de făcut?
- Rugăciunea.
- Adică?
- Nu poţi decât să te rogi pentru aceşti oameni.
- Crezi că are vre-un efect?
- Da.
- Cum?
- Poate Dumnezeu se va milostivii.
- Şi le va deschide ochii?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Evident.

[78] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Iată ce spunea în acest sens părintele Adrian Agachi: „Dumnezeu ne-a dăruit libertatea pentru a face, din proprie voinţă, ceea ce este bun, pentru a nu ajunge să facem binele asemenea unor robi, ci asemenea unor fii. Noi, însă, luând libertatea, am convertit-o în gânduri, cuvinte şi fapte prin care îi asu-prim pe ceilalţi. Darurile nu se iau înapoi, dar răsplata cea dreaptă aşteaptă pe fiecare om care s-a folosit rău de ele, la fel cum şi mila lui Dumnezeu îl va mângâia pe cel care se foloseşte bine de ele."[79]

CAPITOLUL 4

VAI CELOR CE SPUN BINELUI RĂU ŞI RĂULUI BINE (ISAIA 5, 20)

Această afirmaţie a Sfântului proroc Isaia trebuie să ştim că este una care a devenit universală peste veacuri. Ea este cât se poate de adevărată şi se adresează celor care au o ierarhie a valorilor

- cu susul în jos,
- deviantă,
- deformată
- şi greşită.

Ei sunt unii care cred că pot să facă orice vor în această viaţă fiindcă nu vor da socoteală nimănui. Ei bine avertismentul Sfântului proroc Isaia se îndreptă spre ei fiindcă vrea să îi facă conştienţi de Dumnezeu care este sus şi vede tot şi evident că va ajunge să îi pedepsească pe cei răi.[80]

Iată ce spunea în acest sens părintele Ioachim Pârvulescu: "adevărul este că omenirea singură merge pe o cale în care dreptatea şi adevărul sunt foarte îngrădite, chiar inaccesibile. Sărmanii oameni trăiesc cu o impresie foarte înaltă despre ei, se socotesc mari biruitori, însă această biruinţă este iluzorie, superficială.

Prorocul Isaia atenţiona omenirea, cu aproape două milenii şi jumătate în urmă, că e vai de „cel ce zice binelui rău şi răului bine" (Isaia 5, 20). Ne socotim înţelepţi, fără a avea elementara înţelepciune. Este dureros şi de compătimit că atâta omenire trăieşte astfel. Numai o reînviere a credinţei şi o demascare a duşmanilor credinţei va echilibra şi armoniza omenirea. Este clar lucrul acesta. În toată istoria omenirii nu vom putea găsi un curent filosofic care a pacificat omenirea, a armonizat-o, reuşind să elimine răul din ea, aducând înţelegere şi dragoste între oameni. Dimpotrivă, toate curentele filosofice au provocat, în final, în proporţii mai mari sau mai mici, dezastre umane.

Când vorbim despre „teolog", nu trebuie neapărat să mergem cu mintea la a spune că este vorba despre cel ce studiază Teologia în şcoli. Sunt şi aceştia, însă nu numai ei. „Teologul" prin excelenţă este „sfântul". Orice om poate deveni teolog când se roagă continuu şi meditează tot timpul la Dumnezeu."[81]

Cei care spun binelui rău şi răului bine sunt oamenii care cred că dincolo de ei nu mai există nimeni în această lume. Au fost mai mulţi

- tirani,
- despoţi
- şi dictatori

care s-au jucat dea Dumnezeu la propriu.

Cum are loc joaca de Dumnezeu? Prin faptul că ei cred că au drept de viaţă şi de moarte asupra semenilor lor. Este bine să ştim că marii persecutori creştini din primele secole se credeau pe sine ca unii care pot da

- viaţă
- sau moarte

creştinilor care erau văzuţi mai mult ca animale decât oameni. Nu este de mirare că mai mulţi creştini au fost daţi să fie mâncaţi de animalele sălbatice.

---

[79]Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/raul-a-inceput-odata-cu-nesupunerea-122446.html (accesat pe 26.09.2025).

[80] A se vedea Arthur Edward Waite, *Devil worship in freemasonry* (Forgotten books, 1896).

[81] Protosinghelul Ioachim Pârvulescu, Cele trei mari mistere vizibile şi incontestabile din Biserica Ortodoxă, Editura Amacona, 1997, pp. 88-89 apud https://doxologia.ro/intre-bine-rau-unde-sunt-eu (accesat pe 26.09.2025).

A spune că binele este rău şi răul este bine înseamnă să te plasezi pe tine în locul lui Dumnezeu şi să faci totul după cum ţi se pare ţie că este bine. Un astfel de om a fost în trecutul nihilistul Nietzsche care spunea că omul poate devenii un supra-om prin faptul că ajunge dincolo de bine şi de rău.[82] Evident că sunt mulţi care cred că binele şi răul este

- definit,
- stabilit
- şi creat

de ei.

În Germania nazistă a lui Hitler a ucide un om a devenit o banalitate. Aşa se face că au fost mai mulţi gânditori care au vorbit de al doilea război mondial ca fiind *banalitatea răului.*[83]

Sfântul Vasile cel Mare şi el a vorbit despre ei care întorc cu susul în jos raportul dintre bine şi rău: „vai celor care spun răului bine şi binelui rău, celor care consideră întunericul lumină şi lumina întuneric, celor care consideră dulcele amar şi amarul dulce (Isaia 5, 20). Dar cel desăvârşit care are prin deprindere simţurile antrenate trebuie să poată discerne între firea cea bună şi cea rea (Evrei 5, 14). Şi schimbătorul de bani destoinic trebuie să ţină binele şi să se ferească de orice fel de rău (I Tesaloniceni 5, 22). Dar cel care are discernământul sufletului nimicit oferă mărturii schimbate despre orice valoare."[84]

Aceasta fiindcă după cum am spus sunt mai mulţi care ajuns să fie seduşi de patimi şi de păcat.

- Plăcerea lascivă,
- voluptatea,
- beţia puterii,
- puterea banului,
- obsesia controlului,
- exploatarea semenilor pentru binele propriu etc

sunt cu toate lucruri care trebuie să ştim că sunt unele care provin dintr-o inversare a ierarhiei bune şi sănătoase a lumii în care trăim.

Tot Sfântul Vasile cel Mare spunea: „şi se pare că este o multă indiferenţă în firea umană să ia în considerare [exact] opusul despre fiecare adevăr. Şi, o, de ar ajunge acest dezacord doar la cei din afara credinţei după Scripturi, care spun că toate raţionamentele (cuvintele) despre fiecare lucru sunt echivalente şi orice claritate, pe cât ţine de ei, o transformă în ambiguitate, care spun că argintul este negru, din cauza otrăvii care iese din el, că soarele este negru pentru că înnegreşte trupurile cu care este mai mult în contact! Şi din unele ca acestea construiesc învăţătura despre suspendarea judecăţii, fiindcă simţirea are înşelări şi nu percepe ceea ce lucrurile sunt prin fire, ci ochii sunt înşelaţi de colorit, pe gâtul porumbelului observând alte culori în momente diferite schimbându-se vederea în funcţie de răsucirile animalului şi de poziţiile faţă de raze. De aceea sprijinindu-se pe percepţia cu ajutorul ochilor, nici nu sunt de acord [că este] zi, nici nu mărturisesc [că este] noapte. Drept urmare, cad şi în necredinţa în Dumnezeu, concluzionând că nici toată [lumea] nu este administrată de pronia lui Dumnezeu, nici nu este purtată de la sine."[85]

Este bine să ştim că în această lume valorile nu sunt o chestiune care ţine de

- haos,
- anarhie,
- întâmplare
- sau hazard.

Dumnezeu a creat o lume care are simţul valorii care vine de la El. Ei bine sunt mulţi care contestă acest lucru. Dictatorii sunt de părere că în cele din urmă nu este o crimă a ucide în război. De ce? Fiindcă evident că poţi să faci tot ceea ce

- vrei,
- gândeşti,

---

[82] A se vedea Daniel Chapelle, *Nietzsche and the Buddha Different Lives, Same Ideas (How Nietzsche May Yet Become the West's Own Buddha)* (Peter Lang, 2019).

[83] A se vedea Hannah Arendt, *Eichmann la Ierusalim. Raport asupra banalităţii răului* (Bucureşti, 2008).

[84] Sfântul Vasile cel Mare, *Comentariu la cartea Profetului Isaia*, 172-173, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti (2009), vol. 2, pp. 195-197.

[85] Idem. Pp. 195-197.

- simți

sau vrei tu ca dictator.

Tot Sfântul Vasile cel Mare spunea: „dar ai putea vedea pe mulţi şi dintre cei care au crezut în scrierile legiuitoare şi profetice, care se luptă cu convingere prin obiecţie la fiecare [lucru] împotriva clarităţii, ca să slăbească şi să tulbure adevărul din învăţături. Unii mărturisesc că ei cred în Hristos Iisus, dar nu sunt aflaţi uniţi în acelaşi cuget şi în aceeaşi înţelegere (I Corinteni 1, 10), ci despărţiţi în dezbinările cele mai mari. Unii din simplitate, dar nu puţini din setea de conducere şi din vanitate, doresc, de aceea, să fie arătaţi multora ca fiind înţelepţi şi având cunoştinţă peste ceilalţi. Toate [locurile] s-au umplut de cei care se confruntă unii cu alţii şi se contrazic în învăţătură, fiecare susţinându-şi certăreţ propria învăţătură şi cu cea mai înver-şunată încordare forţându-se să le răstoarne şi să le respingă pe ale celuilalt. Dar cei care se laudă că au păzit învăţătura apostolică şi, prin succesiune de la aceia, că au primit predica Evangheliei trebuie să arate prin consensul despre învăţături că sunt părţi ale Bisericii lui Hristos celei una. Această tulburare ajunge nu numai la cunoştinţă, ci şi la fapte. (...) Există drept care piere în dreptatea lui şi necuvios care rămâne în răutatea lui (Ecclesiast 7, 15).”[86]

Este adevărat că de multe ori răul devine bine şi binele devine rău prin seducţie drăcească. Aceasta fiindcă este bine să ştim că sunt mulţi care au ajuns să slujească dracilor în această viaţă. Ştim că dracii ajung să prezinte ca fiind bune şi demne de urmat în specia cele 7 păcate capitale:

- lăcomia pântecelui,
- desfrânarea,
- mânia,
- lenea,
- iubirea de arginți,
- invidia
- şi mândria.[87]

Răsturnarea scării valorilor este bine să ştim că a avut loc de mai multe ori în lumea noastră. Este greu să îi spume unui barbar că a jefuii, a ucide şi a fura pentru a se întreţine este un păcat. Ei bine au fost mai multe popoare care au făcut din aceste lucruri adevărate moduri de a fi, fie că vorbim de

- vandali,
- barbari,
- goţi
- sau lombarzi.

Aici am dat un mic număr de popoare care în trecut au jefuit şi au ucis pe cei cu care veneau în contact.

Sfântul Simeon Noul Teolog ne spunea că trebuie să discernem între gândurile care ne vin în minte: „trebuie, aşadar, să distingem bine toate gândurile care ne vin şi să le opunem mărturii din Scripturile insuflate de Dumnezeu şi din învăţăturile Sfinţilor Părinţi duhovniceşti şi, dacă le găsim conglăsuind şi având acelaşi înţeles cu acestea, să le ţinem cu toată puterea şi să le punem în lucrare cu îndrăzneală; iar dacă nu conglăsuiesc cu Cuvântul adevărului (Efeseni 1, 13), să le alungăm cu furie departe de la noi, precum este scris: Înfuriaţi-vă şi nu greşiţi! (Psalmi 4, 5). Ca de o întinăciune şi de un ac al morţii (I Corinteni 5, 56), aşa trebuie să fugim de atacul care vine de la gândurile pătimaşe. Deci e nevoie de multă trezvie, de multă sârguinţă, de multă cercetare a dumnezeieştilor Scripturi. Fiindcă, arătându-ne folosul care vine din acestea, Mântuitorul a zis: Cercetaţi Scripturile (Ioan 5, 39).”[88]

Este evident că cei care spun binelui rău şi răului bine sunt unii care au o scară a valorilor întoarsă pe dos. Sunt rar cei dintre astfel de oameni care atunci când sunt mustrați ajung

- să se schimbe,
- să revină la normal,
- să fie unii în pas cu restul lumii.

Un narcoman care consumă şi face trafic de droguri trebuie să ştim că în mintea lui crede că face lucruri bune fiindcă el consideră că tot ceea ce contează în această lume este plăcerea adusă de drog.

---

[86] Ibidem. Pp. 195-197.

[87] https://www.crestinortodox.ro/editoriale/pacatele-capitale-141335.html (accesat pe 11.01.2026).

[88] Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, Scrieri II, Cateheza 3, în Filocalica, Ed. Deisis, pp. 48-50.

Pentru cei care au bun simţ ne putem da seama că a spune binelui rău şi răului bine poate să fie şi o dovadă de afecţiune psihică. Este cu adevărat un lucru cât se poate de crud şi de nefiresc să vedem cu câtă barbarie au fost ucişi şi torturaţi primii creştini în Imperiul Roman.

Sfântul Simeon Noul Teolog ne spunea că trebuie să ştim că cu răul ne aflăm într-o stare de opoziţie şi conflict permanent: „lupta duhovnicească nu cunoaşte odihnă. De aceea, vă rog, să ne trezim odată, fraţii mei, şi să ne îmboldim unii pe alţii prin mângâierea cuvântului spre zelul şi imitarea binelui, să alergăm cu sârguinţă, să ne grăbim cu zor şi cu râvnă aprinsă să ne despărţim de afecţiunea pătimaşă a lumii, să ne unim prin smerenie de sfinţii cei din veac (Luca 1, 70; Fapte 3, 21), să ne dezbrăcăm de omul cel vechi (Coloseni 3, 9) prin tăierea voii pământeşti şi prin omorârea cugetului celui pământesc, să ne îmbrăcăm în Adam cel Nou, Iisus Hristos (I Corinteni 5, 45), prin rugăciune curată şi nematerială, spălându-ne prin lacrimi necontenite."[89]

Doi oameni de stat discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Cum se face că au fost în istoria atâţi oameni de stat răi?
- Îţi spun de ce?
- De ce?
- Fiindcă nu au avut o scară sănătoasă a valorilor.
- Adică?
- Au ajuns să spună binelui rău şi răului bine.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- Cum?
- Ai auzit de corupţie?
- Da.
- Cum gândeşte un corupt?
- Cum?
- Eu sunt om de stat.
- Şi?
- Eu sunt mai presus decât poporul pe care îl slujesc.
- Aşa şi?
- Mie mi se cuvine mai tot ceea ce i se cuvine poporului.
- Da, cred că ai dreptate.
- Vezi?
- Este şi acesta un mod eronat de a gândii.
- Este cum ţi-am spus eu.
- Cum?
- Ajungi să îţi justifici lăcomia prin a spune binelui rău şi răului bine.
- Şi care este soluţia?
- Una simplă.
- Care?
- Să gândeşti raţional.
- În ce sens?
- Dumnezeu ne-a făcut oameni raţionali.
- Aşa este.
- Deci trebuie să ne lăsăm duşi de gândirea lui Dumnezeu.
- Dar de multe ori parcă Dumnezeu este absent.
- Parcă.
- Nu şi în realitate?
- Nu.

[89] Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze,* Scrieri II, Cateheza 3, în Filocalica, Ed. Deisis, pp. 48-50.

- Interesant.
- Ştii ce citeam zilele acestea?
- Nu.
- Despre regele Gelimer.
- Regele Gelimer?
- Da.
- Cine a fost el?
- Gelimer a fost un rege al vandalilor.
- Şi?
- A fost capturat de romani.
- Interesant.
- În închisoare ceru trei lucruri.
- Ce lucruri?
- Pâine un burete şi o chitară.
- De ce?
- A fost întrebat pentru ce a cerut aceste lucruri.
- Şi ce a spus?
- El a răspuns aşa.
- Pâine, pentru ca să pot trăi.
- Dar brutele?
- Burete pentru ca să am cu ce să-mi şterg lacrimile ce le vărs pentru libertatea mea şi poporul meu.
- Şi chitara?
- Iar chitara pentru ca să am cu ce să-L laud pe Dumnezeul meu.[90]
- Interesant.
- Aşa este.
- Deci nu toţi vandalii au fost prădători?
- Se pare că nu.
- Bine de ştiut.
- Şi ce vrei să spui cu acest lucru?
- Sunt şi oameni dezaxaţi care în condiţii extreme îşi revin.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Omul a fost creat bun de Dumnezeu.
- Ştiu asta.
- De mai multe ori el se pierde pe drum.
- Aşa este.
- Legile nu sunt făcute pentru a pedepsii.
- Dar pentru ce?
- Pentru a aduce pe drumul cel bun.
- Nu ştiam acest lucru.
- Pedeapsa legală nu este o răzbunare.
- Dar ce?
- Este o modalitate de a îl face pe cel care comis ilegalităţi şi vină a calea cea bună.
- Sunt şi care nu mai vin.
- Aşa este.
- De ce?
- Fiindcă ei chiar cred că binele este rău şi răul este bine.
- Doamne fereşte.

[90] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Că trebuie să ne folosim de lectura biblică pentru a diferenţia binele de răul ne-o spunea Sfântul Simeon Noul Teolog: „cercetaţi şi ţineţi cu toată exactitatea şi credinţa cele citite (Luca 8, 15) pentru ca, ştiind cu exactitate din dumnezeieştile Scripturi voia lui Dumnezeu (Luca 12, 47; Romani 2, 18), să puteţi distinge fără greşeală binele de rău (Evrei 5, 14; Ioan 5, 19) şi să nu plecaţi urechea la orice duh (I Ioan 4, 1), nici să fiţi supăraţi de gândurile vătămătoare (Efeseni 4, 14). Fiţi încredinţaţi, fraţii mei, că nimic nu este atât de uşor spre mântuirea noastră ca faptul de a urma dumnezeieştilor porunci ale Mântuitorului. Dar de multe lacrimi, de multă frică, de multă răbdare şi rugăciune stăruitoare e nevoie ca să ni se arate puterea fie şi numai a uneia singure dintre vorbele Domnului, ca să cunoaş-tem marea taină ascunsă în cuvinte mici şi să ne punem sufletele noastre (I Ioan 3, 16) până la moarte chiar şi numai pentru o singură cîrtă (Matei 5, 18) din poruncile lui Dumnezeu. Căci cuvântul lui Dumnezeu e ca o sabie cu două tăi-şuri, care taie şi desparte sufletul (Evrei 4, 12) de toată pofta şi simţirea; şi nu numai aceasta, el este şi ca un foc arzător (Ieremia 20, 9), care ne aţâţă înflăcărarea sufletului făcându-ne să dispre-ţuim toate lucrurile triste ale acestei vieţi şi să socotim bucurie orice încercare (Iacov 1, 2) care vine, pre-cum şi să dorim şi să îmbră-ţi-şăm moartea cea înfricoşătoare pentru ceilalţi oameni ca fiind o viaţă şi dătătoare de viaţă."[91]

Aceste cuvinte ale Sfântului proroc Isaia "vai celui care spune binelui rău şi răului bine" (Isaia 5, 20) trebuie să le înţelegem în contextul timpului în care au fost rostite. Care era acest context? Ei bine profetul Isaia a trăit cu aproximativ 700 de ani mai înainte de Hristos. La acea vreme trebuie să ştim că religia dominantă a lumii era idolatria. Ce este idolatria credem că ştie mai toată lumea. Idolatria era *un cult al zeilor*. Zeii erau unii care erau adoraţi de masele largi de credincioşi prin statuile care le erau dedicate. Ei bine au fost mai mulţi teologi are au voit să ştie cine erau de fapt aceşti zei. De ce? Fiindcă nu era un set de zei la toate popoarele ci se pare că fiecare popor avea setul lor de zei. Zei greci erau foarte diferiţi de zeii romani şi zeii romani erau foarte diferiţi de zeii daci.[92]

Ei bine cum se face că deşi există un singur Dumnezeu ei bine păgânii antici se închinau la mai mulţi zei? Zeii antici trebuie să ştim că erau mulţi şi de cele mai multe ori aveau un zeul suprem care le conducea panteonul:

- Jupiter la romani,
- Zeus la greci,
- Zamolxe la daci,
- Odin da vikingi
- sau Wotan la germani.

Este clar că din moment ce există un singur Dumnezeu nu ai cum să te închini la mai mulţi zei. Sfântul proroc şi psalmist David a fost cel care a soluţionat această problemă. El spunea în Psalmul 95, 5 că: "toţi zeii neamurilor sunt idoli." Ei bine unele traduceri ale acestei afirmaţii este că: *toţi zeii neamurilor sunt demoni*. Zeii care locuiau în statuile idolilor trebuie să ştim că de mai multe ori în faţa sfinţilor creştin ortodocşi au mărturisit deschis că sunt demoni. Se cunosc în acest se mai mulţi sfinţi în care zeii din idoli au recunoscut acest lucru: Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Pangratie, Sfânta Tatiana, la Maica Domnului la intrarea în Muntele Athos etc.

Prin urmare este bine să ştim că păgânismul antic era demolotrarie, adică a făcut din demoni dumnezei. Acest lucru este valabil la mai multe popoare ale lumii care se închină la zei: şintoiştii, hinduşii, budiştii sau zoroastrienii etc. Este evident că idolatria este o răsturnare a valorilor în care binele nu mai este bine şi răul nu mai este rău ci binele privit ca răul şi răul ca bine.

Sfântul apostol Pavel spunea cât se poate de bine în acest sens: "s-au făcut că sunt înţelepţi, şi au înnebunit; şi au schimbat slava Dumnezeului nemuritor într-o icoană care seamănă cu omul muritor, păsări, dobitoace cu patru picioare şi târâtoare. De aceea, Dumnezeu i-a lăsat pradă necurăţiei, să urmeze poftele inimilor lor; aşa că îşi necinstesc singuri trupurile; căci au schimbat în minciună adevărul lui Dumnezeu, şi au slujit şi s-au închinat făpturii în locul Făcătorului, care este binecuvântat în veci! Amin." Romani 1:22-25.

Prin urmare este bine să ne dăm seama de toate implicaţiile idolatriei antice şi a celei contemporane. Aceasta fiindcă făcând aşa în cele din urmă vom ajunge să fim unii care să vedem că cu adevărat cuvintele Sfântului Isaia că sunt mulţi care întorc scara valorilor cu susul în jos sunt cât se poate de adevărate şi actuale.[93] Aceasta fiindcă după cum am spus sunt unii care sunt oameni răi şi ei se bucură când nu mai există o ierarhie a valorilor sănătoasă aşa cum

[91] Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, Scrieri II, Cateheza 3, în Filocalica, Ed. Deisis, pp. 48-50.
[92] A se vedea Baruch Halpern, *From gods to God. The dynamics of iron age cosmologies* (Tubingen, 2009).
[93] A se vedea Danion Vasile, *Dărâmarea idolilor* (Galaţi, 2005).

a lăsat-o Dumnezeu. Sfântul apostol Pavel spunea în acest sens cât se poate de bine: "fiindcă n-au căutat să păstreze pe Dumnezeu în cunoştinţa lor, Dumnezeu i-a lăsat în voia minţii lor blestemate, ca să facă lucruri neîngăduite. Astfel au ajuns plini de ori ce fel de nelegiuire, de curvie, de viclenie, de lăcomie, de răutate; plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înşelăciune, de porniri răutăcioase; sunt şoptitori, bârfitori, urâtori de Dumnezeu, obraznici, trufaşi, lăudăroşi, născocitori de rele, neascultători de părinţi, fără pricepere, călcători de cuvânt, fără dragoste firească, neînduplecaţi, fără milă. Şi, măcar că ştiu hotărârea lui Dumnezeu, că cei ce fac asemenea lucruri, sunt vrednici de moarte, totuşi, ei nu numai că le fac, dar şi găsesc de buni pe cei ce le fac" (Romani 1, 28-31).

Confuzia morală evident că nu este un lucru inconştient. Aceasta fiindcă oamenii răi nu sunt unii care să o spună pe faţă că ei sunt unii care cred în puterea răului şi nu în cea a binelui.

Nu vom vedea nici un criminal care să meargă să îşi avertizeze victima lui că va urma să fie ucisă.

Nu vom vedea nici un dictator sau tiran care mai înainte de a venii la putere va anunţa poporul său că va urma să îl tiranize şi să îl arunce în foame şi disperare.

Nu vom vedea nici un violator sau hărţuitor sexual că le va spune victimelor sale că vor fi abuzate.

Nu vom vedea nici un criminal de război că va merge să îi prevină pe cei pe care îi va ucide cu sânge rece şi cu ferocitate.

Nu vom vedea nici un sadic sau masochist că îşi va prevenii victimele de acţiunile sale demente.

Aceşti oameni sunt unii care spun binelui rău şi răului bine dar nu vor recunoaşte niciodată acest lucru.[94]

Este evident că sunt cât se poate de mulţi care nu recunosc că în această lume vor să facă răul dominat şi în acest sens să îi convingă pe toţi de acest lucru. Dacă nu recunosc ei vor recurge la

- război,
- violenţă,
- totalitarism,
- oprimare,
- tortură
- sau crimă.[95]

Iată ce spune în acest sens părintele Adrian Agachi: "recrudescenţa idolatriei în lumea modernă este o realitate tristă. Deşi idolatria în forma ei clasică aşa cum o cunoaştem are un număr relativ mic de adepţi la nivel european, este clar că varianta modernă a acesteia a căpătat noi forme, diferite de cele din perioada pre-creştină. Astăzi, oamenii se închină în faţa noilor plăceri puse la dispoziţie de tehnologie, a confortului crescut şi comodităţii care permite săţi desfăşori activitatea într-un mod independent de tot şi de toate, inclusiv de Dumnezeu. Idolatria modernă sluje şte unui singur zeu, unul foarte pretenţios, cel al plăcerii egoiste."[96]

Prin urmare se poate vedea că în zilele noastre sunt forme de idolatrie mult mai subtile. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că idolatria antică a ajuns să practici lucru nefireşti:

- sacrificiul uman în cinstea zeilor,
- orgiile sexuale,
- prostituţia în numele zeilor,
- războiul,
- beţia ca o formă de posedare de către zei,
- vulgaritatea,
- magia,
- divinaţia,
- homosexualitatea,
- ocultismul
- sau imoralitatea.[97]

---

[94] A se vedea Juan Revenga Jose, *Lumi oculte. O călătorie iniţiatică prin vrăji, santeria afro-cubaneză şi vodoo* (Bucureşti, 2008).

[95] A se vedea Vladimir Tismăneanu, *Diavolul în istorie. Comunsim, fascism şi câteva lecţii ale secolului XX* (Bucureşti, 2013).

[96] https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/placerea-egoista-baza-idolatriei-moderne-135548.html (accesat pe 11.01.2026).

[97] https://ro.wikipedia.org/wiki/Idolatrie (accesat pe 11.01.2026).

Tot părintele Adrian Agachi spunea: "În lumea păgână de dinaintea apariţiei creştinismului, oamenii slujeau multor zei, căutând exclusiv împlinirea propriilor dorinţe. Existau ritualuri prin care aducerea unei jertfe substanţiale „obliga" zeităţile să împlinească voia celui ce aducea jertfa. Mai târziu, aceste ritualuri s-au concretizat în tot felul de forme ale magiei demonice. Majoritatea ritualurilor păgâne, însă, erau simple, chiar simpliste, slujind adesea, prin forme de cult orgiastice sau violente, diverşilor „zei". Păgânii nu se simţeau nici mai desăvârşiţi spiritual, nici curăţiţi de propriile păcate prin aceste ritualuri, ei doreau numai să-şi întreţină în continuare propriile plăceri trupeşti sau să-şi atingă scopurile materiale sau de parvenire socială."[98]

Prin urmare este evident că răutatea este prezentă în lumea noastră

- camuflat,
- mascat,
- ascuns
- şi ea nu se dă pe faţă.

Este bine să ştim că niciodată răutatea nu va acționa pe faţă. Aceasta fiindcă nu este în firea ei. Răutatea este o umbră a binelui sau după cum spunea Fericitul Augustin *răul este o lisă a binelui.* Fiindcă este o lipsă ei bine se poate spune că *răul este un handicap.* Nimeni nu vrea să fie handicapat şi pentru acesta răul se va prezenta pe sine ca fiind

- integru,
- deplin,
- bun

şi o alternativă mult mai viabilă decât a binelui.

Iată ce spunea Sfântul Atanasie cel Mare despre idolatria antică şi care au fost cauzele formării ei: „căci oglinda sufletului, singura care putea vedea chipul Tatălui, ascunzându-se în cutele poftelor trupeşti, nu mai vede ceea ce trebuie să cunoască sufletul, ci este dus de orice altceva şi vede numai acelea ce cad sub simţuri. De aceea, umplându-se de toată pofta trupească şi tulburându-se de părerile despre ele, Îi dă lui Dumnezeu, pe care L-a uitat cu mintea, chip în cele trupeşti şi supuse simţurilor, dând numele lui Dumnezeu celor văzute şi numai pe acelea le slăveşte pe care le voieşte el şi pe care le simte ca dulci. Deci slujirii la idoli i-a premers ca pricină păcatul. Căci, învăţând oamenii să născocească pe seama lor răutatea (păcatul), care nu este, şi-au plăsmuit şi zeii care nu sunt."[99]

Înlocuirea binelui cu răul este un lucru care are loc fiindcă după cum am spus în istorie au fost mulţi care au simpatizat cu demonii. Aceasta fiindcă după cum am spus religia, credinţa şi fiinţa demonilor este răul sub orice formă a lui.

Păgânii antici au fost unii care au făcut din cruzime o adevărată credinţă religioasă. Sunt puţini cei care ştiu că dacă un copil se năştea cu un handicap (motor, fizic sau al simţurilor) avea puţine şanse să mai trăiască. Aceasta fiindcă după prescripţiile zeilor el trebuia ucis.

Vom da aici în cuvintele Sfântului Ilie Cleopa cum se manifesta cultul zeului oriental Moloh: Cum era acest zeu Moloh sau noroc, cum îi zicem astăzi? Îi purta statuia într-o căruţă cu două roţi, făcută din aramă sau din argint. În spatele zeului Noroc avea un cuptor de aramă şi în faţa lui o tigaie de aramă; şi-i dădea foc lui Noroc pe la spate până ce se înroşea şi tigaia şi el. Popii lui purtau în mâini nişte securi mari, ascuţite. Ce jertfă primea Noroc? Numai copii sugari de la mamele lor. Veneau în satul tău, de unde eşti tu. Trăgeau căruţa lui Noroc cu tigaia roşie, înfierbântată, bătând din palme: „Cine vrea să aibă noroc, să aducă jertfă lui Noroc!..." Atunci nebunele de femei ziceau una alteia: „Cumătră, îţi dai copilul? „Îl dau, ca să am noroc!" Lua muierea copilul de la ţâţă, îl dădea în mâna slujitorului idolesc, îl tăia bucăţi, şi îl punea în tigaia lui Noroc să se frigă. Până la 40-50 de copii punea odată în tigaia aceea. Mirosea în urma lui numai a friptură de copii proaspeţi. Aşa a secerat dracul Noroc milioane de copii. S-au dus mamele lor în fundul iadului! Voi nu vedeţi ce zice Isaia? „Vai de cei ce fac masă dracilor şi aduc jertfă lui Noroc". Şi voi, creştinilor, scrieţi noroc pe pomelnic?![100]

---

98 https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/placerea-egoista-baza-idolatriei-moderne-135548.html (accesat pe 11.01.2026).

99 Sf. Atanasieal Alexandriei, „Cuvânt împotriva elinilor", VIII, în: Scrieri I (Părinţi şi Scriitori Bisericeşti, 15), trad., introd. şi note de pr. Dumitru Stăniloae, Bucureşti, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 39 apud https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/placerea-egoista-baza-idolatriei-moderne-135548.html (accesat pe 11.01.2026).

100 *Ne vorbeşte Părintele Cleopa* - 7, Editura Episcopiei Romanului, p. 69-70.

Este bine să ne dăm seama că istoria religiilor este o disciplină vastă în care avem de a face cu cele mai monstruoase lucruri de mai multe ori. Aceasta fiindcă omul a venit cu cele mai absurde şi mai ridicole idei în materie de religie. Iată de ce este bine să ştim că nu oricine se poate avânta în studiul istoriei religiilor. De ce? Fiindcă trebuie să fi un om care eşti puternic ancorat în credinţa creştin ortodoxă şi nu trebuie să ajungi să te sminteşti cu mare uşurinţă.[101]

Doi istorici ai religiilor discutau într-o zi.

- Ştii ce am remarcat?
- Ce?
- Ceva foarte anacronic.
- În ce?
- În istoria religiilor?
- Adică?
- Mai multe religii au ajuns să fie formate în funcţie de ideile filosofice ale vremurilor.
- Cum ar fi?
- Antichitatea era o lume ce nu prea a evoluat.
- Aşa şi?
- Păgânismul antic era unul care se baza pe cruzime.
- Ştiu asta.
- Păgânismul antic a fost într-un anume fel în duhul epocii.
- Antice?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Uită-te în Asia.
- Da.
- Arabii au început să apară în istorie.
- Şi?
- S-au ridicat din ruinele imperiului persan.
- Da?
- Da.
- Nu ştiam.
- Islamul din secolul al VII-lea a venit ca o religie care încununa aspiraţiile popoarelor arabe.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă a apărut în istorie o etnie.
- Înţeleg.
- Acum îţi dai seama de ce vreau să spun?
- Da.
- Ei bine cei care nasc religii după duhul vremurilor uită un lucru.
- Ce?
- Că nu Dumnezeu trebuie să se schimbe după om.
- Ci invers.
- Da.
- Omul trebuie să se schimbe după Dumnezeu?
- Da.
- Aşa este.
- Este ca şi cum ai spune binelui rău şi răului bine.
- Şi ce este de făcut?
- Să îl laşi pe Dumnezeu să lucreze.

[101] A se vedea Radu Teodorescu, *Riscurile istoriei religiilor* (Cugir, 2024).

- Cum?
- Prin a te corecta.
- Adică?
- O să îţi spun.
- Se spune că era Un bătrân de 60 de ani aşa de obişnuit a înjura, încât nu spunea o vorbă fără ca să nu-i urmeze o înjurătură straşnică.
- Urât.
- Într-o zi se îmbolnăvi aşa de tare, încât ceru să fie cuminecat.
- Deci era credincios?
- Da.
- Şi?
- Când preotul se află lângă dânsul, începu din nou să înjure îngrozitor.
- Nu se poate.
- Preotul se rugă pentru dânsul şi apoi adresându-i-se zise.
- Ce?
- Te rog fi bun şi zi cuvintele: lăudat fie Domnul.
- Şi?
- Omul le zise fără ca să înjure după pronunţarea lor.
- Interesant.
- El deveni în scurtă vreme sănătos, însă puterea cuvintelor „lăudat fie Domnul," îl trezi̇ră la realitate şi deveni un om corect.
- Minunat.
- În casa sa scrise deasupra uşii cu litere de aur cuvintele „lăudat fie Domnul!".[102]
- Ce frumos.
- Aşa este.
- Deci dacă vrea omul se poate schimba?
- Da.
- Problema este că sunt puțini oameni răi care vor să se schimbe.
- Asta aşa este.
- Dar de ce nu intervine Dumnezeu.
- Ar intervenii.
- Da?
- Da.
- Cum?
- Dar nu este lăsat.
- De ce?
- Fiindcă Dumnezeu respectă libertatea omului.
- Da, omul are liber arbitru.
- Şi demonii.
- Am auzit de unul Origen care spunea că în cele din urmă Dumnezeu îi va mântuii şi pe demoni.
- Este o erezie.
- De ce?
- Demonii au plecat de la Dumnezeu din proprie iniţiativă.
- Şi?
- Înseamnă că nu se vor mai întoarce niciodată.
- Poate se vor răzgândii.
- Astea înseamnă să se smerească.
- Adică?
- Să recunoască în faţa lui Dumnezeu că au greşit.

[102] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

- Ştiu că nu vor face acest lucru din cauza mândriei.

Sfântul Atanasie cel Mare a fost unul care a văzut cât de jos a căzut idolatria antică şi a scris aceste rânduri despre cauzele acestei căderi: „aşa cum cineva, scufundându-se în adânc, nu mai vede lumina, nici cele ce se văd în lumină, din pricina privirilor ochilor săi în jos şi din pricina apei ce curge în jurul lui, ci simte numai cele din adânc şi de aceea crede că nu mai este nimic altceva decât aceea şi socoteşte că cele ce sunt văzute de el stăpânesc peste toate, la fel şi aceia dintre oamenii de odinioară care şi-au pierdut mintea scufundându-se în pofte şi năluciri trupeşti şi uitând de cunoştinţa de Dumnezeu şi de slava Lui şi folosindu-se de o raţiune fermecată, mai bine zis de o lipsă de raţiune, şi-au închipuit cele văzute că sunt zei, pentru că slăveau zidirea în locul Ziditorului (Romani 1, 25) şi au îndumnezeit lucrurile în locul cauzei lor, a Creatorului şi Stăpânului Dumnezeu. Şi precum, după pilda spusă, cei ce se scufundă în adânc, cu cât se coboară mai mult, cu atât se năpustesc mai mult spre cele mai întunecate şi mai adânci, la fel a pătimit neamul omenesc. Căci nu a căzut numai în idolatrie, nici nu a rămas în cele ce a început. Ci, cu cât a stăruit mai mult în cele dintâi, cu atât şi-a născocit superstiţii mai noi. Şi, nesăturându-se de cele dintâi, se umpleau mereu de altele, înaintând în cele mai urâte năravuri şi întinzându-şi tot mai mult lipsa dreptei credinţe. Aceasta o mărturiseşte şi dumnezeiasca Scriptură, zicând: «Când necredinciosul vine în adâncul răutăţii, nesocoteşte totul (Pilde 18, 3).”[103]

CAPITOLUL 5

CONFUZIA MORALĂ: O PROBLEMĂ DIN CE ÎN CE MAI DES ÎNTÂLNITĂ ÎN LUMEA NOASTRĂ

O poveste adevărată din zilele noastre ne spune că după ce în Belgia a fost introdusă ora de educaţie sexuală au fost mai mulţi psihologi care au avut un gust amar. O fetiţă din gimnaziu care a luat mai multe ore de educaţie sexuală ei bine la ora de desen i s-a dat să deseneze o temă la alegere. Profesoara de desen a rămas stupefiată când a văzut tot ceea ce a desenat o fetiţă erau organe sexuale, ovare, spermatozoizi sau ovule.[104]

Ceea ce înţelegem de aici este că este foarte uşor să îi băgăm pe copii noştri în confuzie morală dacă noi nu avem o

- claritate,
- siguranţă
- şi decizie

cu privire la marea diferenţă dintre bine şi rău.

“Relativismul moral, mass-media ce încurajează sexul de toate tipurile şi o cultură care acceptă cu uşurinţă divorţul, promiscuitatea, adulterul şi avortul sunt doar rezultatul unei incoerenţe morale a societăţii actuale, consideră vicepreşedintele organizaţiei americane. În opinia sa, nicio civilizaţie nu poate suporta mult timp o astfel de platformă. Acceptabilitatea morală trebuie să fie reglementată de ceva mai mult decât de consimţământul popular, având nevoie de un standard absolut reprezentat de Dumnezeu. Însă, în condiţiile relativismului moral, dificultăţile pentru cei care mai cred în valorile creştine sunt majore: „Trebuie doar să fim pregătiţi pentru capriciile, uimirea şi chiar ostilitatea colegilor şi să nu presupunem că ipotezele noastre morale de bază sunt şi ale lor. Niciodată nu a existat un moment în care a fi creştin este, pentru atât de mulţi, atât de ciudat”.”[105]

Confuzia morală trebuie să ştim că este un lucru care este din ce în ce mai des prezentă în lumea noastră fiindcă sunt mulţi care la fel ca în zilele Sfântului Constantin cel Mare sunt creştini numai cu numele. Un creştin nominal ei bine trebuie să ştim că este bătut de orice vânt în orice direcţie. Aceasta fiindcă el nu ştie să fie

- decis,
- ferm,
- şi cu o coloană vertebrală.

---

[103] Sf.Atanasie alAlexandriei, „Cuvânt împotriva elinilor”, VIII, în: Scrieri I, p. 40 apud https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/placerea-egoista-baza-idolatriei-moderne-135548.html (accesat pe 11.01.2026).

[104] https://doxologia.ro/educatie-sexuala-educatie-pentru-castitate (accesat pe 11.01.2026).

[105] https://semneletimpului.ro/religie/morala-crestina-o-ciudatenie-intr-o-lume-bizara.html (accesat pe 26.09.2025).

„În ce măsură termenii în care se construieşte astăzi conceptul de toleranţă pot contribui la destructurarea societăţii? „Omul dezvoltă o noţiune inexactă despre libertate, confundând libertatea interioară cu permisivitatea. Toleranța sa e bazată nu pe respectul integral al persoanei umane, ci pe convingerea că toate lucrurile au aceeaşi valoare, deoarece nimic nu este adevărat în mod absolut", afirma Wilhelm Dancă, decanul Facultăţii de Teologie Romano-Catolică din Bucureşti, în cartea Fascinaţia binelui. În consecinţă, omul poate accepta dubla măsură, vorbind despre valori, dar în egală măsură negându-le. Referindu-se la acelaşi aspect, Andrei Pleşu sesiza, în Minima Moralia, că societatea actuală este fondată pe o structură ce exprimă confuzia cu privire la ceea ce înseamnă valoarea etică: „Întâlnim, din păcate, nenumăraţi oameni de cultură admirabili prin cunoştinţele lor, dar pe care, omeneşte vorbind, nu dai doi bani […] autorităţi «intelectuale» lipsite de orice autoritate morală". Concluzia filosofului român este că redresarea societăţii presupune o redirecţionare spre alte sfere decât cele terestre, deoarece „morala e o disciplină a cărei «temelie solidă» e dincolo de plafonul norilor. Sub nori e numai tărâmul aplicabilităţii ei."[106]

Este evident prin urmare că trebuie să ne dăm seama de toate implicaţiile confuziei morale. Ea se naşte în inimile celor care nu iubesc virtutea şi care o abordează

- superficial,
- ocazional
- şi în grabă.

Confuzia morală după cum am spus este înțeleasă de cei mai mulţi dintre oamenii de azi a fiind un fel *a te lăsa în voia valurilor*.

Sunt mulţi care azi sunt creştini ortodocşi, mâine sunt mari ecumenişti pentru ca poimâine să sfârşească prin a fi înfocaţi adepţi ai New Age.[107]

Confuzia morală prin urmare nu se leagă numai de

- avort,
- eutanasia,
- incinerare,
- fertilizare in vitro
- sau clonarea umană.

Confuzia morală se manifestă în zilele noastre mai ales prin laxitate morală. Sunt mai multe societăţi moderne în zilele noastre care dau dovadă de o mare laxitate morală şi care în cele din urmă se întreabă cum de a ajuns ca în ţara lor să fie atât de multă corupţie?[108]

La fel de bine confuzia morală apare în societatea noastră pe fondul unui mare plictis pe care omul conteporan îl simte cu privire la modalitate. Suntem cât se poate de obişnuiţi cu

- marşurile LGBT,
- bordelurile din marile metropole,
- pledoaria educaţiei sexuale în şcoli,
- cultul banului,
- setea de putere politică,
- asasinatul politic
- sau manipularea genetică a embrionilor.

Toate aceste lucruri au devenit o normalitate pentru foarte multă lume în zilele noastre.

Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Cătălina Dumitrescu: „a înţelege mintea umană este una dintre preocupările marilor gânditori ai umanităţii. În Grecia, unde se află Templul lui Apollo, se găseşte la intrare inscripţia „Cunoaşte-te pe tine însuţi", care ne arată preocuparea încă din antichitate a marilor filosofi Socrate şi Platon pentru înţelegerea modului de a gândi, a sentimentelor şi comportamentelor noastre, căutarea conştiinţei de sine, care ne face să ne analizăm în încercarea de a ne înţelege şi cunoaşte. De ce această căutare care-i atât de veche şi care nici până azi nu are un răspuns clar despre cine suntem? Suntem materie, suntem spirit, suntem nişte forme biofiziologice? Şi dacă suntem doar una dintre ele, de ce atât tumult interior? De unde plinătatea sentimentelor noastre, cum justificăm

[106] https://semneletimpului.ro/religie/morala-crestina-o-ciudatenie-intr-o-lume-bizara.html (accesat pe 26.09.2025).
[107] A se vedea Dan Bădulescu, *Împărăția răului: New Age* (București, 2001).
[108] A se vedea Bartolomeu Anania, *Corupția spirituală. Texte spiritual teologice* (Editura Eikon, 2012).

acţiunile noastre, de unde izvorăsc sentimentele de iubire şi frică? Cum apare natura umană din materia fizică a creierului?"[109]

Este bine să ne dăm seama prin urmare de toate efectele pe termen lung pe care această confuzie morală o joacă pentru noi. Unii ar putea spune că dacă luptăm împotriva confuziei morale ei bine am ajuns să fim

- fanatici
- şi fundamentalişti

religioşi.

Să fie lucrurile chiar aşa? Celor care îi acuză pe creştinii ortodocşi autentici şi genuini că sunt fanatici să îşi aducă aminte de martirii şi muceniţele din primele secole ale creştinismului. Aceştia în contactul lor cu o lume păgână decadentă ei bine au preferat să moară în cele mai

- crunte
- şi oribile

chinuri decât să mai revină în cloaca murdară şi graţioasă a păgânismului.[110]

Confuzia morală este una care ne spune că în cele din urmă fiecare este liberă să îți urmeze propriile lui

- plăceri,
- concepţii,
- opinii.

Confuzia morală în acest sens poate să fie la fel de bine o prea mare toleranţă religioasă în care cele mai ciudate secte şi culte ajung să fie propovăduite în lumea noastră.[111]

Tot gânditoarea Cătălina Dumitrescu spunea despre confuzia care există şi la nivel psihologic în zilele noastre: "ce ştim azi, datorită cercetărilor avansate în neuroştiinţe, este că creierul produce conştiinţa de sine şi că produce miliarde de celule nervoase (neuronii) care comunică între ele extrem de precis, iar atunci când comunicarea este întreruptă apar tulburările de conştiinţă, tulburările emoţionale, tulburările comportamentale.

Suntem o societate pentru care familiaritatea este durerea emoţională. Nu avem educaţia să o identificăm, iar violenţa psihologică este atât de răspândită în mediul nostru înconjurător încât o preluăm la rândul nostru, deşi nu este în acord cu valorile noastre şi nici cu modul cum ne percepem pe noi înşine. Este un mesaj dual care creează confuzie psihologică şi care ne destabilizează emoţional prin ambivalenţa lui. Cercetătorul Daniel Kahneman scrie despre iluzia adevărului care se instalează atunci cînd judecata noastră se bazează pe o impresie de lejeritate sau de încordare cognitivă, adică o uşurare a asocierii unor concepte cognitive care, repetate frecvent, vor construi starea de familiaritate. Cu cât o schemă mentală, un mod de a gândi ne devine familiar prin repetiţia mesajului sau comportamentului, cu atât el va lua valoarea de adevăr în universul nostru interior şi implicit ne va modifica acţiunile şi sentimentele şi va induce o confortabilă senzaţie de familiaritate."[112]

Prin urmare este bine să ne dăm seama că sunt mai multe metode prin care agenţii haosului moral ajung să acţioneze în lumea noastră. Ei sunt unii care evident că vom ajunge să profite de orice slăbiciune a societăţii. Sunt mai mulţi aşa zişi preşedinţi din lumea creştin ortodoxă care când vine vorba de puterea politică sunt mai răi decât vechi împăraţi păgâni din antichitate.

Că trăim într-o lume care este nominal creştină şi mai ales creştin ortodoxă nu este nici o îndoială. Cei mai m mulţi creştini din zilele noastre Îl văd pe Iisus

- ca un mare iniţiat între alţi mari iniţiaţi ai lumii cum au fost Buda, Confucius, Lao Tze, Zoroastru, Pantajali sau Mohamed,
- ca un mit la fel ca cele ale Greciei şi Romei antice,
- ca o poveste fericită la nivelul colectiv în care trebuie să facem cumpărături de Paşti şi de Crăciun
- ca un om bun care a murit pe nedrept dar care nu este sigur că a înviat

---

[109] Cătălina Dumitrescu Ziarul Dilema ianuarie 2022 https://dilemaveche.ro/sectiune/caleidoscopie/o-dilema-morala-a-fiecarei-zile-633983.html (accesat pe 26.09.2025).

[110] https://ro.wikipedia.org/wiki/Neop%C4%83g%C3%A2nism (accesat pe 11.01.2026).

[111] A se vedea *«Zeul toleranţei» şi descreştinarea creştinismului. O perspectivă ortodoxă* (Bucureşti, 2009).

[112]Cătălina Dumitrescu Ziarul Dilema ianuarie 2022 https://dilemaveche.ro/sectiune/caleidoscopie/o-dilema-morala-a-fiecarei-zile-633983.html (accesat pe 26.09.2025).

- sau ca pe un guru indian.

Tot gânditoarea Cătălina Dumitrescu spunea despre modul în care se manifestă confuzia modală în vremurile noastre: „când trăim prin acceptarea unor compromisuri morale ale celor din jur, ni le însuşim la rândul nostru, pentru că, din păcate, familiaritatea mediului imediat apropiat o vom găsi tolerabilă, iar capacitatea noastră cognitivă va suferi modificări în a identifica erorile de judecată ale celorlalţi. Şi o mai facem şi pentru că supravieţuirea înseamnă adaptarea, este acest „a te descurca", acest rău atât de necesar fără de care nu am supravieţui. Trăim pe un eu al supravieţuirii şi tocmai de aceea trauma primilor ani ni se relevă în acest fel."[113]

Doi turişti creştini ortodocşi se aflau la Paris.

- Frumos Parisul.
- Este oraşul luminilor.
- Adică?
- Nu ştii?
- Nu.
- Aici la Paris a fost centrul Iluminismului.
- Ce este iluminismul?
- "Iluminismul, numit şi Epoca Luminilor sau Epoca Raţiunii, a fost o mişcare intelectuală, filozofică, ideologică şi culturală, antifeudală, desfăşurată în perioada pregătirii şi înfăptuirii revoluţiilor din sec. XVII-XIX în ţările Europei, ale Americii de Nord şi ale Americii de Sud şi având drept scop crearea unei societăţi „raţionale", prin răspândirea culturii, a „luminilor" în mase (cf. Carp Maxim)."[114]
- Nu ştiam.
- Ba da.
- Şi spui că iluminismul se leagă de Revoluţia Franceză?
- Da.
- Cum?
- A fost epoca luminilor.
- Ştiu că mi-ai spus.
- Oamenii nu au mai voit să creadă în ascetică şi mistică.
- Numai în raţiune?
- Da.
- Ciudat.
- Aşa este.
- Raţiunea este importantă şi ea dar nu poate înlocuii rolul credinţei.
- Ştii ce au făcut revoluţionarii francezi la revoluţia franceză de la 1799?
- Nu.
- Un lucru de care lumea uită azi.
- Anume?
- Revoluţionarii francezi au luat o prostituată franceză frumoasă, au mărşăluit cu ea pe străzile Parisului şi au venit şi au pus-o pe altarul de la Notre Dame.
- De ce?
- Au încununat-o ca Zeiţa Raţiunii.
- Zeiţa Raţiunii?
- Da.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi de ce nu se mai vorbeşte despre acest lucru?
- Fiindcă oamenii nu prea sunt interesaţi de istorie.
- Aşa este.

[113] Idem.

[114] https://ro.wikipedia.org/wiki/Iluminism (accesat pe 11.01.2026).

- Este clar că revoluţionarii franceză şi iluminiştii erau obsedaţi de raţiune.
- Aşa este.
- O să îţi mai spun ceva ce puţină lume ştie.
- Te rog.
- O tânără croitoreasă din Paris, pe timpul revoluţii franceze a fost acuzată de fanatism şi condamnată.
- Da?
- Da.
- Ce a făcut?
- Ea purta o cutiuţă în mână, pe capacul căreia se afla chipul Mântuitorului.
- Frumos.
- Vindea chipuri sfinte, din ceară şi cositor.
- Drăguţ.
- Când voiră să o aresteze pentru o cărţulie, dânsa răspunse, că e cartea ei de rugăciune.
- Păi da.
- Ştii ce a spus ea?
- Nu.
- Iubesc pe maica Domnului şi mă simt legată de dânsa trupeşte şi sufleteşte.
- Şi?
- Pentru acest răspuns fu condamnată la moarte.[115]
- Nu se poate.
- Ba da.
- Urât.
- Aş putea spune strigător la cer.
- Aşa este.
- Bine dar sunt şi lucruri frumoase aici la Paris.
- I se mai spune şi oraşul iubirii.
- De ce?
- Fiindcă francezii iubesc mult.
- Am mai auzit de acest lucru.
- Cred că aşa este.
- De ce?
- Francezii sunt foarte pasionali.
- Sunt?
- Da.
- Sunt latini.
- Aşa este.
- Şi noi românii suntem latini.
- Da se poate spune că avem multe lucruri în comun cu francezii.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Sunt mai multe categorii de popoare.
- Cum ar fi?
- Latinii, slavii, germanicii etc.
- Ce popoare germanice ştii?
- Aproape toţi care sunt în regiunea Mării Baltice sunt germani?
- Danezii, norvegienii, sudezii şi finlandezii?
- Da.
- Ce am reţinut de la tine a fost că Revoluţia franceză a fost foarte confuză moral.

[115] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

- Aşa este.
- Totuşi lucrurile s-au mai schimbat acum.

Iată ce spunea în acest sens despre deciziile morale tot gânditoarea Cătălina Dumitrescu: „un experiment celebru făcut de Joshua Greene, psiholog experimental, neurocercetător şi filosof la Harvard, a adus în discuţie „dilema vagonului", prin care a studiat cum emoţiile ne afectează în luarea deciziilor morale. Una dintre dileme este „dilema macazului", în care ni se spune că un vagonet fără frâne se apropie de o bifurcaţie şi dacă nu intervenim să-l deviem o va lua la dreapta, unde va călca cinci oameni, iar dacă intervenim o va lua la stânga şi va ucide un singur călător. Întrebarea este: ce vom face? E o dilemă morală la care mulţi ar fi tentaţi să răspundă că este permis să salvezi viaţa a cinci oameni şi să sacrifici viaţa unuia. O a doua dilemă este „dilema pasarelei", în care ni se spune că ne aflăm pe o pasarelă de unde observăm un vagonet scăpat de sub control care se îndreaptă spre cinci călători. Pe pasarelă se mai află un bărbat masiv care stă aplecat şi priveşte vagonetul scăpat de sub control. Dacă l-am împinge pe acesta peste pasarelă ar cădea peste vagonet şi l-ar opri, ceea ce înseamnă că va salva viaţa celor cinci oameni care se aflau în calea vagonetului. Aţi face asta? L-aţi împinge pe bărbat sau i-aţi lăsa pe cei cinci oameni să moară?"[116]

Este foarte adevărat că omul a fost cât se poate de creativ când a venit vremea să creeze dileme morale. Totuşi, dilemele morale sunt unele care mai tot timpul au răspuns şi nu trebuie să credem că ele sunt unele imposibile.

Confuzia morală este una care se manifestă prin ceea ce am putea spune ca fiind o lipsă de perspectivă. Sunt foarte mulţi care nu mai ştiu în ce direcţie că apuce cu

- viaţa,
- sufletul
- şi morala lor.

Aşa se face că ei trăiesc într-o stare de confuzie cu care la un anumit nivel ajung să se obinuiască. Confuzia morală este una care evident că tinde să facă viaţa cam imposibilă. De ce? Fiindcă oamenii sunt unii care de cele mai multe ori nu vor

- complicaţii
- şi intrigi

în viaţa lor. Ei bine acestea se pare că sunt inevitabile. Aşa se face că se nasc mai mulţi care merg pe instinct. Mai nou au venit mai mulţi cu teoria că în cele din urmă trebuie să îţi asculţi inima şi în final totul va fi bine. Ceea ce trebuie să ştim este că trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că în această viaţă avem mai multe responsabilităţi şi obligaţii pe care trebuie să le luăm în considerare şi de care trebuie să ţinem cont.[117]

Ceea ce se poate vedea este că de mai multe ori crizele din lumea noastră sunt făcute voit fiindcă sunt mai mulţi care sub o formă sau alta vor să profite. Criza evident că atunci când apare ne aruncă în confuzie. Această confuzie în cele din urmă ne va afecta viaţa morală.[118]

Iată ce spunea teologul Marius Iordăchioaia: "azi, ştiinţa se ocupă de eliminarea inhibiţiilor morale; mass-media, de transformarea fărădelegilor în fapte comune de viaţă, iar statistica măsoară gradul de libertate al unei naţiuni după gradul de absorbţie a noilor fărădelegi, dezincriminate moral de ştiinţă şi, existenţial, de presă. Iar politica desăvârşeşte procesul, transformând, prin legislaţie, nebunia în normalitate...

„Se verifică mereu, de-a lungul istoriei, câtă dreptate a avut marele jurist francez Maurice Hauriou, când a scris: dacă este alungată morala, alungată va fi şi libertatea. Cuvintele acestea s-ar cuveni să le fie de învăţătură tinerilor care poate că nu înţeleg de ce desfrâul şi dezordinea sunt potrivnice libertăţii şi de ce morala e o condiţie esenţială a existenţei ei." (N. STEINHARDT)

„Prin ce îşi va îndrepta tânărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale.

Cu toată inima Te-am căutat pe Tine; să nu mă lepezi de la poruncile Tale.

În inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greşesc Ţie.

Binecuvântat eşti, Doamne, învaţă-mă îndreptările Tale!" (Psalmi 118, 9-12)

Cei care au citit puţină istorie ştiu că pierderea libertăţii a fost întotdeauna rezultatul unei imoralităţi devenită colectivă. În Sodoma şi Gomora nu erau nici măcar cinci oameni drepţi, depravarea homosexuală ajunsese un

[116] Cătălina Dumitrescu Ziarul Dilema ianuarie 2022 https://dilemaveche.ro/sectiune/caleidoscopie/o-dilema-morala-a-fiecarei-zile-633983.html (accesat pe 26.09.2025).

[117] A se vedea Radu Teodorescu, *Cum să depășim crizele din viața noastră? Încurajări și îndrumări duhovnicești* (Cugir, 2025).

[118] https://rasunetul.ro/criza-morala-si-consecintele-ei (accesat pe 12.01.2026).

asemenea fenomen de masă încât violul homosexual devenise legea locului; este punctul maxim al decadenței, căruia îi urmează, inevitabil, extincția."[119]

Confuzia morală prin urmare poate să fie adusă în societatea noastră prin mai multe feluri:

- mas media,
- cultură,
- filosofie,
- civlizație
- sau religie.

Am spus religie fiindcă de mai multe ori religiile nu se înțeleg cu privire la mai multe puncte din conduita morală.

În acest sens oamenii sunt unii care ajung să negocieze morala creştin ortodoxă ori ceea ce trebuie să ştim este că moarala nu poate să fie negociată.

După cum spunea în perioada interbelică teologul creştin ortodox Nichifor Crainic, ceea ce trebuie să ştim este morala a fost şi va fi întotdeauna un punct cardinal în haosul din jurul nostru.[120]

Marile mase de oameni au fost unele care din cele mai vechi vremuri au căutat simplitatea fiindcă trebuie să recunoaştem că la nimeni nu îi plac lucrurile complicate. Ei bine morala creştin ortodoxă nu este complicată. Aceasta fiindcă prin natură orice om poate face distincția dintre bine şi rău. Totuşi, cei care sunt fără de Dumnezeu ajung să prezinte morala creştin ortodoxă ca fiind

- complicată,
- greoaie,
- dificilă
- şi probematică.

În mai multe şcoli occidentale unde educația sexuală a fost introdusă copiilor li se spune că nu trebuie să accepte sexualitatea lor heterosexaulă fără ca mai întâi să încerce să aibă relații sexuale şi cu persoane de acelaşi sex.

Ceea ce se poate observa din Vechul Testament este că de fiecare dată când evreii se îndepărtau de la Dumnezeu şi mergeau pe cărările fărădelegii ei bine Dumnezeu lăsa să vină asupra lor o robie.

Iată ce spunea în acest sens teologul Marius Iordăchioaia: "toate înrobirile evreilor au fost precedate de voci profetice, prevenitoare, care încercau, ultimativ, să aducă poporul la realitate. Căci fărădelegea este uşa ficțiunii nevrotice. Iar profeții trimişi pentru a întoarce țara din nebunia spre care se îndrepta au fost precedați de Lege, ale cărei prescripții aveau rolul de a păstra mintea omului între granițele lumii reale şi de a tăia din rădăcină orice lăstar de imoralitate şi, implicit, de demență. Atâta vreme cât ținea Legea, poporul era integru şi atâta vreme cât era integru, era liber. Iar când, tolerând abaterea unei persoane, declanşau molima imoralității colective, erau cuceriți şi înrobiți de un alt neam. Prin durerile robiei, Dumnezeu punea punct halucinației colective a idolatriei şi trezea în popor setea de libertate. Iar setea de libertate motiva memoria şi voința morală."[121]

Prin urmare este bine să ştim că în ceea ce priveşte morala creştin ortodoxă lucrurile sunt cât se poate de de clare şi evidente: atâta vreme cât acceptăm morala creştin ortodoxă şi la fel de bine o respectăm ei bine suntem plăcuți lui Dumnezeu. Când nu o mai facem este cât se poate că este posibil ca asupra noastră să vină

- probleme,
- necazuri,
- neplăceri,
- intrigi
- şi dificultăți.

Avem toate şansele să le depăşim dacă ne reîntoarcem la Dumnezeu. În acest sens confuziia morală ne spune că cu privire la Dumnezeu nu putem să fim pasivi.

Sunt mulți care cred că relația cu Dumnezeu este una pasivă fiindcă ea se prespune pe sine şi nu trebuie să ne amabăm prea mult în ceea ce o priveşte.

---

[119] Marius Iordăchioaia, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/amp/exista-libertate-fara-moralitate-82855.html (accesat pe 26.09.2025).

[120] A se vedea Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos* (Bucureşti, 1936).

[121] Marius Iordăchioaia, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/amp/exista-libertate-fara-moralitate-82855.html (accesat pe 26.09.2025).

Prin urmare este bine să ne dăm seama că confuzia morală este indusă în societatea noastră fiindcă ni se spune că viaţa este grea şi ajung să reuşească moral numai cei puternici. Ei bine trebuie să ştim că în cele din urmă Dumnezeu ne vrea pentru Sine pe toţi.

Iată ce spunea în acest sens teologul Marius Iordăchioia: „o femeie ce comitea adulter era pedepsită cu moartea pentru că fărădelegea ei ameninţa starea morală a întregului popor. Şi prin aceasta libertatea lui. Azi s-a pierdut aproape cu totul simţul acesta al responsabilităţii morale faţă de comunitate. Trăim în amăgirea modernă că, atâta vreme cât nu ating fizic pe altcineva, păcatele fiecăruia nu au decât un efect particular, izolat. Legea lui Dumnezeu însă stipulează cât se poate de concret, fără echivoc: o persoană care nu-şi tratează păcatul devine agent de contaminare morală pentru restul comunităţii ŞI, PRIN ACESTA, DE SUBMINARE A LIBERTĂŢII EI. Grav este că acest simţ ni l-am pierdut şi noi, creştinii. Şi asta odată cu eliminarea obiectivului moral al duhovniciei noastre."[122]

Sunt mai mulţi care sunt de părere că legea este în cele din urmă cel mai mare arbitru al moralităţii. Tot ceea ce trebuie să facem este că aplicăm legea şi în cele din urmă viitorul moralei este unul asigurat. Adevărul este că sunt mai multe patimi care sunt cât se poate de subtile şi ajung să fie unele care fac ravagii în lumea noastră.

Nu avem cum să pedepsim legal pe adolescenţii care se mastrubează. Sunt mai mulţi adolescenţi care practică mastrubaţia şi ceea ce este mai trist este că sunt mai mulţi

- psihologi,
- psihanalişti
- şi psihiatrii

care au ajuns să facă apologia mastrubaţiei juvenile.

Pe lângă mastrubaţie trebuie să ştim că sunt mai multe alte patimi care ajung să fie cât se poate de normale şi de obişnuite în lumea noastră. Fumatul este considerată de mulţi „experţi" în domeniu un lucru cât se poate de normal şi nu trebuie să ne facem prea multe probleme cu privire la el. Ei bine spiritualitatea creştin ortodoxă consideră fumatul o patimă fiindcă ea se bazează pe inhalarea unui drog: nicotina.[123]

Confuzia morală după cum am spus nu trebuie să fie confundată că dilema morală care este una care mai de vreme sau mai târziu va ajunge să fie soluţionată.

Iată ce spunea mitropolitul Vbartolomeu Anania despre corupţie: "corupţia există aproape pretutindeni. În învăţământ: studenţii sau foştii studenţi îşi amintesc momentele în care au trebuit să se caute prin buzunare sau prin sacoşe pentru a trece un examen...

În spital: nu departe e vremea când un pacient murea cu zile dacă nu putea plăti asistenta medicală să-i facă injecţia cuvenită sau să-i schimbe pansamentul...

Există, se pare, şi în Poliţie, adică tocmai în instituţia care ar trebui să garanteze eradicarea şi inexistenţa corupţiei. Fenomenul a existat şi există şi în Justiţie, şi e bine că noii miniştri nu ocolesc acest subiect, nu caută să eludeze racila, ci, dimpotrivă, se străduiesc să ia toate măsurile pentru stârpirea ei...

Nu aş vrea să uit Biserica, în care corupţia se numeşte "simonie". În Noul Testament se spune că Simon Magul a încercat să cumpere de la Sfinţii Apostoli, cu bani, puterea de a vindeca şi de a face minuni. Fireşte, Apostolii au respins oferta, dar cuvântul a rămas. Simonie este modalitate prin care cineva obţine hirotonia sau orice altă demnitate bisericească prin bani...Ea este condamnată de Sfintele Canoane, începând cu cele apostolice şi terminând cu cele ale Sinodului VII Ecumenic; este înscrisă printre infracţiunile pe care le poate face clerul, iar legile bisericeşti o pedepsesc ca atare...

Prin urmare, care este corespondentul spiritual al corupţiei? În ordinea materială ea se numeşte luare sau dare de mită, "atenţii", cadouri, bani, bijuterii etc etc. Dincoace, însă, care ar fi schimbul sau oferta, cererea? Care ar fi mobilul, intenţionalitatea, adică acele elemente ce alcătuiesc o infracţiune? În Biserică, deci în conştiinţa legii noastre morale, ea se numeşte Păcat".[124]

Ceea ce trebuie să ştim este că confuzia morală este un lucru care evident că ne netezeşte drumul spre imoralitate şi spre rău. Am fi naivi dacă am crede că toţi oamenii tânjesc să fie sfinţi. Sunt şi oameni care sunt cu adeăvrat diabolici şi care se bucură de răul pe care pot să îl facă în jurul lor. Ei sunt unii care de cele mai multe ori ajung să umble cu jumătăţi de măsură tocmai pentru a corupe pe cei din jurul lor.

---

[122] Marius Iordăchioaia, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/amp/exista-libertate-fara-moralitate-82855.html (accesat pe 26.09.2025).

[123] A se vedea David Croch, *Fumatul: patima artificială* (W H. Freeman and Company 1991).

[124] https://adevarul.ro/stiri-locale/cluj-napoca/mitropolitul-bartolomeu-anania-despre-coruptie-1619742.html (accesat pe 12.01.2026).

Cei care promovează imoralitatea sunt oameni care evident că sunt certaţi cu legea şi vin cu tot felul de soluţii la problema moralităţii. În secolul XX ei bine comunismul din estul Europei a venit cu idea că în cele din urmă nu trebuie să fi un bun creştin ortodox pentru a fi un om moral. Poţi să fi un om moral şi fiind ateu şi un ateu de prestigiu.[125]

Doi diplomaţi discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Se poate spune că diplomaţia intră în caderele moralităţii?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă noi căutăm pacea pe căi amiabile.
- Deci spui că războiul este imoral?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă se bazează pe ucidere.
- Aşa este.
- Vezi?
- Cum de nu mi-am dat seama?
- Se mai întâmplă.
- Deci tu crezi că diplomaţia intră în caderele moraltăţii?
- Da.
- Dar totuşi de mai multe ori diplomaţia eşuiază.
- Cred că era destul de nepotrivit să îi vorbeşti lui Hitler de pace.
- Aşa este.
- Se poate spune că diplomaţia este bun simţ?
- Da.
- În ce sens?
- Sunt lucruri care ţin de bun simţ care trebuie să fie respectate.
- Cum ar fi?
- Ai auzit de înarmarea nucleară?
- Da.
- A fost dipomaţia care a făcut mai multe punţi de dialog între marile puteri nucleare ale lumii.
- Aşa este.
- Vezi?
- Am voit să discut aceste lucruri de mai multă vreme cu tine.
- De ce?
- Fiindcă sunt mari neduremeriri pe care le am.
- Dacă oamenii ar fi morali diplomaţia ar funcţiona întotdeauna.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă după cum am spus oamenii ar avea bun simţ şi nu şi-ar mai ucide semenii.
- Este greu să îl faci pe un criminal să nu facă ceea ce face.
- Crezi că naziştii germani s-au gândit că după război va exista un Nurenberg?
- Nu.
- Şi totuşi fost.
- Deci unde nu mai funcţionează diplomaţia se ajunge la lege?
- Da.
- Bine de ştiut.

[125] A se vedea Richrd Wumbrandt, *Marx şi Satan* (Editura Stephanus, 1994).

- Ştii de ce îmi aduci aminte?
- Nu.
- De o întâmplare din viaţa marelui dimplomat român Titulescu.
- Anume?
- Desigur că multora dintre noi le-a scăpat din vedere cuprinsul unei telegrame din străinătate publicată în ziarele din Bucureşti în noiembrie 1928.
- Anume?
- Iată cuprinsul telegramei cu bucluc.
- Citeşte.
- Domnul Titulescu n-a putut pleca din Londra în ţara sa, pentru că ziua în care trebuia să plece întâmplându-se a fi duminica, oficiul dela vânzarea biletelor dela vagon-lits a fost închis.
- Şi?
- Va să zică domnul Titulescu chemat de către înalta Regenţă şi aşteptat de o ţară întreagă, n-a putut să plece din Londra pentruca ziua în care trebuia să plece fiind duminică n-a putut cumpăra bilet de tren.
- Interesant.
- Cuprinsul telegramei ne arată respectul pe care poporul englez înţelge a-a da sărbătorilor şi repaosului duminical.[126]
- Ştii ce?
- Ce?
- Religia este mai presus de toţi.
- Evident.
- Şi de dimplomaţi.
- Aşa este.
- Nu trebuie să uităm acest lucru.
- Sunt de acord.
- Mulţi văd în diplomaţie viclenie.
- Şi nu este aşa?
- Nu.
- De ce?
- Diplomaţia crede în puterea dialogului şi nu a armelor de foc.
- Se pare că sunt mai mulţi în lumea noastră care cred în armele de foc.
- Din nefericire.
- Ştii de ce îmi aduci aminte?
- Nu.
- De filosoful Platon.
- Platon?
- Da.
- De ce?
- Toată oprea lui Platon este scrisă sub formă de dialog.
- De ce?
- Ca ideile lui să fie mai uşor de reperat.
- Se poate?
- Da.
- Cum?
- Dialogul este o trăsătură a omului civilizat.
- Aşa este.
- Mi-a plăcut acest dialog.
- Şi mie.
- Trebuie să mai dialogăm.

[126] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Despre cum este privită legea de oamenii duhovniceşti teologul Marisu Iordăchioaia spunea: „multor oameni civilizaţi de azi le repugnă duritatea Legii. Şi multor oameni „duhovniceşti“ Legea le pare primitivă şi depăşită. Însă plata pentru adulter este şi azi moartea. Şi aceasta, în primul rând, ca moarte lăuntrică: omul care păcătuieşte pierde simţul realităţii, pierde viaţa reală în detrimentul ficţiunii specifice patimii care îl stăpâneşte. De aceea, Iisus n-a desfiinţat Legea morală, ci i-a extins sfera de judecată şi osândă, şi în lumea lăuntrică."[127]

CAPITOLUL 6

CUM SĂ DEPĂŞIM CONFUZIA MORALĂ?

Lumea noastră nu este raiul pe pământ. Sunt mulţi care în termenii teologului creştin ortodox Nichifor Crainic trăiască cu *nostalgia paradisului.*[128] Aceasta fiindcă ei nu cred într-o viaţă după moarte ci mai mult numai în viaţa de aici dincolo de care nu mai există nimic. Ei de cele mai multe ori rămân fără replică atunci când intră în lumea religiei care vorbeşte de lucruri ciudate cum ar fi:

- viaţa după moarte,
- învierea morţilor,
- Mesia,
- rai
- sau iad.

Oamenii care nu sunt religioşi trebuie să ştim că sunt persoane care trăim într-o confuzia morală crasă. Vom da aici numai un caz. Marele romancier american Dan Brown ştim că a scris un roman ntilutat Codul lui Da Vinci.[129] Ei bine în această carte se reia vechea teză că Iisus a fost căsătorit cu Maria Magdalena şi că avut copii cu ea.[130] Este evident că o astfel de opinie este una care ne face să ne dăm seama că astfel de romane ajuns să creeze cât se poate de multă confuzie morală în cei care sunt interesaţi de romane de

- suspans,
- mister
- şi aventură.

Cei care sunt confuzi moral şi religios trebuie să ştim că vor ajunge să fie unii care vor veniii cu ma multe

- teorii,
- opinii,
- idei
- sau concepte

prin care îşi vor răspândi confuzia lor în jur la cei care mai naivi şi mai slabi în credinţă. Aceasta fiindcă acest persoană nu mai vor să ştie de adevăr şi să îl slujească.

„Creştinul adevărat nu judecă pe aproapele său, după porunca Domnului: «Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi» (Matei 7, 1), iar când este nevoit să vorbească despre acesta, atunci el judecă păcatul sau patima, nu şi pe păcătos. Dar eu le pun altora în cârcă patimi, chiar dacă nu ştiu că aceştia le-ar avea; judec slăbiciunile altora, fără a le vedea pe ale mele şi uitând că cel pe care îl judec poate că s-a pocăit, s-a îndreptat între timp şi a fost iertat de Mântuitorul. Doar Dumnezeu are dreptul să-l judece pe păcătos, dar eu, fără de minte, Îi iau acest drept Domnului. O, Doamne, milostiv fii mie, păcătosului, şi iartă-mi vorba cea rea care îmi îngreunează conştiinţa şi binecuvântează-mă ca să iubesc pe toţi oamenii cu neajunsurile lor. Creştinul adevărat este modest şi smerit. Acesta nu are nevoie de laude şi, chiar dacă este lăudat, nu spune tuturor despre aceasta, iar pentru înjosirile de care are parte nu se supără; se bucură în linişte; vorbeşte fără a jigni pe cineva prin vreo vorbă veninoasă; se poartă frumos întotdeauna şi cu toți cei pe care îi întâlneşte; mânia celorlalți o stinge prin tăcere sau prin tandreţe."[131]

---

127 Marius Iordăchioaia, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/amp/exista-libertate-fara-moralitate-82855.html (accesat pe 26.09.2025).

128 A se vedea Nichifor Crainic, *Nostalgia paradisului* (Bucureşti, 1940).

129 Dan Brown, *Codul lui Da Vinci* (Editura Rao, 2016).

130 A se vedea Nicholas Boshoy, *The Real Holy Grail: An Orthodox Response to Dan Brown's Deceptions in Angels and Demons and the Da Vinci Code* (Cocheco Falls Publishing, 2007).

131 https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-zilei/prezentare-de-carte-cai-de-iesire-din-impasuri-duhovnicesti-56007.html (accesat pe 26.09.205).

Dacă este să privim cât se poate de bine la

- modalităţile
- şi metodele

prin care putem să ieşim din confuzia morală din jurul nostru este să ne dăm seama că nu se merită să stăm prea mult în jurul unor persoane confuze moral şi cel mai bine este să le evităm. La fel de bine ceea ce trebuie să ştim că sunt puține şanse să ajungem undeva cu o persoană care este indiferentă religios.[132]

"Dar eu, când sunt lăudat, trâmbiţez despre aceasta tuturor, adăugând şi ceea ce nu a fost lăudat la mine, dar mie mi se pare că ar fi trebuit. Însă, atunci când sunt preferaţi alţii în locul meu, mă supăr şi ţip nervos. Veselia mea este zgomotoasă, convorbirile bârfitoare, iar comportamentul faţă de ceilalţi este, de cele mai multe ori, unul răutăcios. Mânia celuilalt o aprind şi mai tare cu a mea şi, de multe ori, chiar mă bat din această cauză. O, Doamne, iartă-mi această mânie şi dăruieşte slugii Tale modestie, smerenie şi tăcere binecuvântată."[133]

La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că trebuie să ne apărăm de cei care sunt

- agresivi
- şi activi

când vine vorba de a răspândii confuzia religioasă.

Este bine să ştim că în lumea noastră circulă mai multe ideologii care cu toate sunt unele care susţin că vor o lume mai bună şi mai dreaptă şi că acest lucru poate să fie făcut prin coborârea standardelor morale. Aceasta fiindcă ni se spune de mai multe ori că religia ajunge de cele mai multe ori să se manifeste prin fanatism care evident că duce la apariţia inchiziţiei.

"Incertitudinea este o situaţie în care informaţiile sunt incomplete, „o stare de nesiguranţă cu privire la viitor" cu privire la posibilitatea de a obţine rezultatele dorite. Spre deosebire de incertitudine, riscul, în particular, are de-a face cu probabilităţi cunoscute, probabilităţi ca rezultatul să nu corespundă obiectivului dorit.

Este un concept care apare în numeroase domenii, printre care asigurare, filosofie, fizică, statistică, economie, finanţe, psihologie, sociologie, inginerie, metrologie şi ştiinţa informării. Acesta se aplică la previziunile privind evenimente viitoare, la măsurători fizice care sunt deja făcute, sau spre necunoscut. Incertitudinea apare în situaţii partial observabile şi/sau stocastice, precum şi din cauza ignoranţei şi a indolenţei."[134]

Am putut vedea că sunt oameni care evident că sunt certaţi cu bunele moravuri şi care vor să îi ducă pe toţi la necredinţă şi la ateism. Ei ajung să facă acest lucru prin mai multe

- ideologii,
- concepte,
- filosofii,
- mode culturale
- sau propagande politice.

Sunt mai multe trusturi mas media care evident că ajung să facă mult rău şi ajung să răspândească falsităţi şi minciuni tocmai pentru a crea cât se poate de multă confuzie la nivelul maselor.

Confuzia morală evident că nu ăi atenţe pe sfinţi însă noi nu suntem sfinţi şi pentru aceasta trebuie să fim precauţi şi să ne luăm mai multe măsuri pentru a nu ajunge să fim şi noi contaminaţi.

Ceea ce trebuie să ştim că mai ales în cultura populară există forate multă confuzie. Cultura populară ajunge de mai multe ori să pună credinţa în Iisus pe aceaşi plan cu fenomenul OZN.

Sunt mulţi care în mod obişnuit nu cred în extratereştii dar în mas media şi în cultura populară sunt mai multe documentare şi mai multe cărţi şi reviste care susţin că există viaţă extraterestră în cosmos. Dacă există OZN şi fenomenul extraterestru evident că Biblia şi Biserica Creştin Ortodoxă nu mai au cum să fie adevărate.

- Necredinţa,
- agnosticismul,
- ateismul
- şi superstiţia

---

[132] A se vedea Radu Teodorescu, *Indiferentismul religios: cauză a decreştinării lumii de azi* (Cugir, 2024).

[133] https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-zilei/prezentare-de-carte-cai-de-iesire-din-impasuri-duhovnicesti-56007.html (accesat pe 26.09.205).

[134] https://ro.wikipedia.org/wiki/Incertitudine (accesat pe 26.09.2025).

sunt cu toate lucruri care sunt profund promovate în cultura populară din zilele noastre.

„În lumea fiecăruia dintre noi există o ordine mai mult sau mai puţin declarată, de care ne ţinem inconştient, sau semiconştient, în viaţa de zi cu zi. Uneori, cînd lumea respectivă e lovită de către un taifun intern, se produce o dereglare a ordinii, atît de puternică încît, evident, produce haos.

Ordinea se manifestă, printre altele, prin rutină şi tabieturi, dar şi printr-un soi de lipsă de imaginaţie, benignă şi repetitivă, în ceea ce priveşte lucrurile de fiecare zi. Fără să te gîndeşti prea mult, execuţi acelaşi balet cotidian, de la spălatul pe dinţi şi îmbrăcatul pentru o nouă zi, pînă la cititul unei cărţi, eventual în baie, ori scrisul pe computer."[135]

Prin urmare ceea ce trebuie să ne dăm seama este că în spatele confuzie morale se ascund lucruri rele cum ar fi

- haosul,
- anarhia,
- necredinţa,
- indiferentismul religios
- şi de multe ori ateismul.

Ajungem să luăm o măsură cât se poate de drastică şi cât se poate de clară dacă ajungem să fim persoane care să devenim cât se poate de ancorate în credinţa creştin ortodoxă.[136]

Iată ce spunea în gânditoarea Iaromina Popovici despre haosul care urmează confuziei morale: „când, însă, în mica, liniştita şi adăpostita lume ordonată, ceva e zguduit, lipsa de imaginaţie şi rutina nu mai funcţionează. Ordinea asta semiconştientă e mult mai uşor de gestionat decît cea mai mică fărîmă de haos.

Cînd, într-o comunitate, fie ea şi familie, unul din membrii ei păţeşte ceva, e scos de pe linia de plutire a rutinei obişnuite, totul se schimbă. Mai ales dacă e vorba de un fel de patriarh al respectivei comunităţi, un soi de trendsetter al lumii mici, după ale cărui principii, explicite ori implicite, se ghidează şi ceilalţi.

Ordinea se prăbuşeşte, cu un zgomot insuportabil. Haosul destabilizează fiecare gest obişnuit, nici măcar o felie de pîine cu unt nu mai e la locul ei. Dacă ai pe cineva bolnav, să zicem, în mica ta comunitate, nu te mai poţi bucura de lucrurile altădată obişnuite, cum ar fi: să savurezi o supă de roşii, să te uiţi la Sideways a şaptea oară pe computer, să reciteşti cărţile copilăriei cu o cafea cu lapte într-o mînă şi cu adnotări; ori să admiri copacii înfloriţi şi să le faci poze pe care să le pui pe Facebook, să visezi pur şi simplu la ale tale, în momentele de uitare pe care ţi le permiţi din cînd în cînd."[137]

Confuzia morală este periculoasă fiindcă mai mult decât orice ea ne face să ne îndoim de Dumnezeu de bunătatea Lui şi în cele din urmă de exisetnţa Lui.

Ereticii creştini trebuie să ştim că au fost şi sunt unii care au ajuns să creeze foarte multă confuzia în lumea creştină. Ereticii sunt unii care cred că

- opiniile
- şi părerile

lor sunt mai importante decât cele ale lui Hristos şi a sfinţilor Săi.

În acest sens trebuie să ştim că în istoria creştin ortodoxă au existat erezii extrem de confuze. Dochetismul a fost o erezie care susţinea că Iisus nu a avut un trup uman adevărat ci numai unul aparent.

Dintre cele mai cunoscute erezii ale trecului amintim:

- arianismul,
- nestrorianismul,
- monotelitismul
- sau iconoclasmul.

Dintre cele mai cunoscute erezii ale lumii de azi amintim:

- catolicismul,
- luteranismul,
- iehovismul
- baptismul etc.

---

[135] Iaromina Popovici, Dilema 2014 https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/ordine-si-haos-596970.html (accesat pe 26.09.2025).

[136] A se vedea Serafim Rose, *Cursul de supravieţuirea ortodoxă* https://marturieathonita.ro/wp-content/uploads/2021/05/curs_de_supravietuire_ortodoxa_tinut_de_parintele_serafim_rose_2.pdf (accesat pe 12.01.2026).

[137] Iaromina Popovici, Dilema 2014 https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/ordine-si-haos-596970.html (accesat pe 26.09.2025).

Părintele Teofil Pârâian ne spunea că trebuie să fim cât se poate de selectivi cu informaţia care ne vine din exterior: „mijloacele de informare aduc mai multe informări, mai multe gânduri în fiinţa omului, însă trebuie să fii selectiv, să ştii ce să primeşti şi ce să nu primeşti. Nu ştiu dacă cei care nu au nici un fel de legătură cu mijloacele de informare sunt mai îmbunătăţiţi pentru faptul acesta: că nu cunosc anumite lucruri. Omul trebuie să fie stăpân pe ceea ce i se oferă, să ştie ce să ia şi ce să lase şi, în orice caz, să nu caute să cunoască numai de dragul de a cunoaşte, ci să cunoască pentru folosul sufletesc pe care i-l aduce cunoaşterea."[138]

Doi asceţi creştin ortodocşi discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- În cele din urmă se poate vorbii de principiul renunţării ca fiind unul proprii ascetismului creştin ortodox?
- Nu.
- De ce?
- Se poate vorbii de principiul cumpătării şi a bunei măsuri în creştinismul ortodox.
- Adică?
- Este ceea ce spunea Sfântul apostol Pavel.
- Ce?
- Toate îmi sunt îngăduite dar nu toate îmi sunt de folos.
- Înţeleg.
- Numai oamenii răi sunt unii care vă negaţia în ascetism.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Ştii ce spune proverbul?
- Nu.
- Nu tot ceea ce zboară se mănâncă.
- Deci trebuie să fim selectivi?
- Da.
- De ce?
- Pentru sănătatea sufletului nostru.
- Înţeleg.
- Mă bucur.
- Să ştii că de multe ori mă simt ridicol.
- De ce?
- Pritenii se râd de mine.
- Pentru că eşti ascet?
- Da.
- Este greşeala lor.
- De ce?
- Şi de Iisus au râs.
- Ştiu.
- Noi urmăm lui Iisus nu?
- Da.
- Ştii ce spuneau sfinţii apostoli?
- Nu.
- Trebuie să fim mai plăcuţi lui Dumnezeu decât oamenilor.
- Aşa este.
- Şi atunci.
- Nu ştiu ce să spun.

[138]Arhimandritul Teofil Părăian, Cum putem deveni mai buni – Mijloace de îmbunătăţire sufletească, Editura Agaton, pp. 56-57 apud https://doxologia.ro/binele-nu-vine-de-gata-ne-schimbam-numai-prin-efort-personal (accesat pe 26.09.2025).

- O să îți spun o întâmplare adevărată.
- Te ascult.
- În toamna anului 1874 un ofițer francez aştepta în gara din Marsilia, dimpreună cu alții, sosirea trenului.
- Şi?
- Se întâmplă că tocmai atunci între un episcop în sala de aşteptare.
- Înțeleg.
- Ofițerul îl salută cu respect, îi sărută mâna şi-i ceru binecuvântarea arhierească.
- frumos.
- Cei de față, văzând scena aceasta, rămaseră uimiți, ba chiar indignați de purtarea ofițerului.
- de ce?
- „Este o purtare nedemnă de un ofițer; trebue să anunțăm cazul colonelului său", ziseră unii.
- Şi?
- Ofițerul auzi acestea, şi întorcându-se către cei ce-L criticau, le zise cu energie.
- Ce?
- Dacă voiți să faceți aceasta, nu trebue să mergeți prea departe, căci eu însumi sunt colonelul.
- Hahaha.
- Îți poți închipui surpriza şi ruşinea lor.
- Aşa este.
- A-şi mărturisi credința nu e ruşine — de-ar fi cât de mulți cari procedează atât de bărbăteşte.[139]
- Înțeleg care este mesajul tău.
- Care?
- Că trebuie să ne raportăm mai mult la Dumnezeu decât la oameni.
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Dar evident că sunt mulți care nu fac acest lucru.
- De ce?
- Fiindcă nu Îl iubesc sincer pe Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Nu ai observat că este plină lumea de creştini nominali?
- Ba da.
- Aceşti creştini nominali sunt unii care sunt cum bate vântul.
- În ce sens?
- Sunt uşor influențabili.
- În credința lor.
- Da.
- Aşa este.
- Deci confuzia morală poate să fie depăşită.
- Cu răbdare?
- Da.
- Poate ai dreptate.
- Confuzia morală se instalează treptat.
- Şi treptat ajunge să fie eradicată?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Numai cei care nu vor nu depăşesc confuzia morală.
- Crezi?
- Da.

[139] A se vedea Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

Despre care sunt consecinţele instalării răului în inima omului gânditoarea Iaromira Popovici spunea: „Dar toate astea merg cînd în lumea ta, fie ea comunitate ori familie, se perpetuează o atmosferă benignă. Dacă există o armonie a lucrurilor care să menţină ordinea despre care vorbeam. Atunci, norişorii pufoşi, roz şi turcoaz, stau mereu după imaginarul colţ şi-ţi poţi permite oricînd o scurtă călătorie dus-întors cu ei.

Dar cînd răul se instalează în lumea asta cu silver linings, s-a terminat cu visarea şi cu orice pufoşenie. Dacă cineva din lumea ta e bolnav ori dispare (pleacă sau chiar moare), echilibrul se duce. Lumina aurie care învăluia lucrurile devine cenuşie şi nu mai poţi face nimic din ce făceai înainte. Sau nu le mai poţi face cu voluptate, pentru că, în ce mă priveşte, lucrurile care contează sînt cele împărtăşite, şi dacă oamenii importanţi cu care le împărtăşeai nu mai sînt alături, nici ele nu mai au aceeaşi savoare.

Tabieturile devin simple satisfaceri ale nevoilor fiziologice, îşi pierd subtilitatea: da, mănînci, te îndopi, ca să supravieţuieşti, dar asta înclină deja spre o chestiune animalică... Nu mai ai tihna lucrurilor, nu mai rîzi la glume, nu mai participi în mod real la seri în oraş, cu prietenii (toate nu te mai ating pînă-n străfunduri, ci doar în straturile superficiale). Tinzi să-ţi pierzi răbdarea, şi tot soiul de activităţi, care altădată păreau esenţiale, acum par de nimic.

În penumbra gelatinoasă, greu de străpuns, care se aşterne peste lumea ta cîndva de culoarea bezelei, începe să mai conteze doar un singur lucru: supravieţuirea. În această tendinţă spre animalizare, haosul începe să ia locul ordinii, şi răul – binelui. Începi să vezi totul în negru, să-ţi pierzi speranţa şi să te îndoieşti că binele va sosi, într-un fel sau altul, pînă la urmă."[140]

Mai nou în lumea noastră a apărut ceea ce psihologia şi psihanaliza denumesc ca fiind literatura motivațională. Ea este una care vrea să îl scoată pe om din

- eşec,
- monotonie,
- lisă de efcienţă etc.

Ei bine trebuie să ştim că în această literatură motivaţională care umple magazinele de carte din lumea noastră nu vom prea vedea cărţi care să ne ajute să ieşim dn confuzia morală a vremurilor noastre. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că trăim într-o vreme a

- sectelor,
- a influenţei religiei orientale,
- a compromisului moral
- şi unui materialism cras de origine hedonistă.[141]

Prin urmare este bine să ne dăm seama că sunt mai mulţi care deşi sunt într-o stare de profundă confuzie morală nici nu vor să audă de acest lucru. Aceasta fiindcă orgoliul este unul care îi face să se considere pe sine unii care sunt

- buni,
- morali
- şi drepţi.

Iată ce spunea în acest sens părintele Teofil Pârâian: „din criza morală ieşim prin efort personal; mai întâi de toate trebuie să avem o intuiţie a valorilor spirituale, să ni se atragă atenţia asupra lor şi noi înşine să le intuim ca valoroase şi apoi să le urmărim. Cei mai mulţi oameni renunţă la bine nu pentru că nu ştiu ce este binele, ci pentru că este mai comod să renunţe la bine, să renunţe la efortul de îmbunătăţire. Creştinismul, în orice caz, e cu Cruce: „Cel care vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie" (Matei 16, 24) - a zis Domnul Iisus Hristos. Ce înseamnă asta: „să-ţi iei crucea"? Înseamnă să-ţi iei partea de osteneală, partea de efort care ţine de propria ta depăşire. Nu trebuie să aşteptăm ca lucrurile să ne vină de-a gata. Cu credinţa e cum e cu cultura: te ţii de ea – o ai, nu te ţii – o pierzi."[142]

Evident că sunt mai mulţi oameni credincioşi autentici care şi dau seama că sunt în criză morală şi fac toate eforturile ca ea să nu îi atingă şi nici să îşi facă simţite efectele. Prin urmare trebuie să ne dăm seama de tot ceea ce implică cu sine confuzia şi criza morală.

---

[140] Iaromina Popovici, Dilema 2014 https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/ordine-si-haos-596970.html (accesat pe 26.09.2025).

[141] A se vedea Evsevios Vitis, *Plăcerea şi durerea* vol. 1 şi 2 (Galaţi, 2014 şi 2015).

[142] Arhimandritul Teofil Părăian, Cum putem deveni mai buni – Mijloace de îmbunătăţire sufletească, Editura Agaton, pp. 56-57 apud https://doxologia.ro/binele-nu-vine-de-gata-ne-schimbam-numai-prin-efort-personal (accesat pe 26.09.2025).

Din confuzia morală avem toate şansele să ieşim dacă evident ajungem să conştientizăm că ne aflăm într-o astfel de stare. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că sunt mulţi care se află în confuzia morală şi la fel de bine sunt mai mulţi care sunt afundaţi într-o mare criză morală şi nici nu se gândesc să iese de ea. Nu are rost să mergem să vorbim cu o persoană LGBT care este la un mare marş prin capitalele lumii că are nevoie de ajutor specializat şi că ceea ce face este ruşios.[143]

Evident că ceea ce trebuie să ştim este că un creştin ortodox autentic nu are cum să fie în confuzie morală fiindcă este aproape de Dumnezeu şi la El niciodată lucrurile nu sunt

- confuze,
- nesigure,
- neclare
- şi indescifrabile.

Cei care mulţi care se află în criză morală sunt unii care au relaţie superficială şi de suprafaţă cu Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei nici nu prea ştiu ceea ce înseamnă să fi un om moral. În acest sens trebuie să ştim că există o gradaţie cu privire la viaţa cu Dumnezeu. Ea este formată din aceste nivele pe care le vom enunţa mai jos:

1. omul religios,
2. omul moral,
3. creştinul în genere
4. şi creştinul ortodox în special.

Iată ce spunea despre criza morală gânditorul Mircea Vulcănescu: "relaţiile dintre părinţi şi copii se descompun pe zi ce trece. Copiii nu se mai înţeleg cu părinţii şi nici nu mai ascultă de ei. Relaţiile dintre bărbat şi nevastă se schimbă. Zi de zi, femeia capătă mai multă libertate şi autoritate în căsătorie. Relaţiile dintre sexe se schimbă. Odinioară sexele erau crescute separat, fiecare destinat unei activităţi speciale. Azi ele sunt crescute împreună şi femeilor le sunt socotite deschise cariere altădată bărbăteşti. La fel s-ar putea afla schimbări între stăpân şi slugă etc..."[144]

Prin urmare se poate vedea că în istorie au existat mai multe schimbări de năravuri care evident că au adus mai multe

- crize
- şi provocări

de natură morală.

Sunt mulţi care consideră că de fapt ei nu au cum să intre în criză morală. Ei bine am ajuns să trăim într-o sociatete în care evident că economia joacă un rol important. În zilele noastre s-aajuns să se practice spionajul economic. Mai multe mari companii economice – de o natură sau alta – ajuns să se spioneze pentru a îşi afla punctele slabe şi în acest mod pentru a ajunge să îşi falimenteze competitorii.[145]

Iată ce spunea în acest sens părintele A. Vidican: "din punct de vedere creştin cea mai mare criză ce poate exista în lume este criza de a trăi fără Dumnezeu.

Cuvântul criză provine de la grecescul crisis care se traduce prin judecată. De aceea înainte de a fi orice altceva, criza este judecata bunului Dumnezeu cu omul. În măsura în care eu nu sunt în voia lui Dumnezeu sunt în criză. Celelalte crize cum ar fi: economică, socială, politică, educaţională, etc., nu sunt altceva decât consecinţele fireşti ale acestei crize. Starea de criză e starea proprie umanităţii căzute. Criza e o problemă personală între mine şi Dumnezeu.

Părintele Constantin Galeriu spune că reconstrucţia societăţii şi a lumii, la fel ca orice altă activitate autentic umană, trebuie să se realizeze pe trei niveluri diferite: spiritual, moral şi economic. Aceste trei elemente trebuie aşezate în această ordine ierarhică, deoarece elementul spiritual împreună cu cel moral, trebuie să sprijine elementul economic. Regenerarea morală ca şi cea economică nu se va produce până când omul nu va fi readus la condiţia lui dinainte de cădere. Asemenea unui copil care după ce a primit şi s-a bucurat de moştenirea parentală, îşi reneagă părinţii şi preferă să trăiască într-o lume desacralizată, omul zilelor noastre aude tot mai slab glasul creatorului său. Criza îşi are originea în faptul că omul s-a îndepărtat de vocaţia sa şi s-a sustras propriilor lui responsalităţi faţă de Dumnezeu şi de lume."[146]

Ieşim din confuzia morală care a acaparat lumea de azi prin mai multe metode dacă evident că voim să fim mai aproape de Hristos.

---

[143] A se vedea Virgiliu Gheorghe, *Faţa nevăzută a homosexaulităţii* (Institutul de cercetări psihosociale şi bioetică, 2024).

[144] https://ziarullumina.ro/amp/criza-morala-si-salvarea-prin-frumos-805.html (accesat pe 13.01.2026).

[145] https://omnicredit.ro/falimentul/ (accesat pe 13.01.2026).

[146]https://rasunetul.ro/criza-morala-si-consecintele-ei (accesat pe 13.01.2026).

Ceea ce este trist este că sunt mulţi care nu prea vor să fie aproape de Hristos şi se complac într-o atmoseferă în care

- gândirea de timp New Age,
- Halloween-ul,
- practicile yoga,
- horoscopul zilnic
- materalismul cras
- si hedonismul

şi restul de lucruri sunt cât se poate de obişnuite şi firești.[147]

Confuzia morală după cum am spus este un bumerang care de cele mai multe ori se întoarce înapoi la cel care îl aruncă. Aceasta fiindcă după cum am spus

- mita,
- corupţia,
- plagiatul,
- minciuna politică
- şi lupta pentru puterea şi supremaţia politică

sunt unele care sunt semnele unei mari confuzii moral din societatea noastră. Nu ai cum să spui că eşti un om moral dacă tu ca om de stat ajugi să furi de ordinul milioanelor.[148]

După cum am spus mai toate veacurile au avut dilemele lor morale însă ceea ce trebuie să ne dăm seama este că creştinii ortodocşi au fost unii care au ajutat ca

- binele,
- moralitatea,
- dreptatea
- şi frumosul

să învingă în cele din urmă.

Iată ce spunea în acest sens tot părintele A. Vidican: "astăzi toată lumea vorbeşte de o criză eonomică; oamenii politici, televiziunile, radiourile, presa, dar şi oamenii simplii. Oarecum e firesc, deoarece zilnic presa anunţă concedieri, creşteri mari ale cursului valutar, scumpiri ale alimentelor şi serviciilor, închideri de fabrici, tăieri din salarii şi pensii, băncile se plâng că debitorii nu îşi pot achita împrumuturile, etc. şi firește cei care simt cel mai bine efectele crizei sunt oamenii simpli. Aceste efecte stârnesc teamă, panică şi chiar disperare. De la analişti şi politicieni până la oameni simpli, toţi vorbesc de soluţii economice pentru depăşirea crizei, dar aproape nimeni nu se gândeşte care ar fi adevăratele cauze care ne-au dus la criză şi care ar fi soluţiile duhovniceşti de ieşire din criză.

După '89 cu toţii am sperat că ţara noastra va ajunge în sfârşit în mâinile unor oameni cu frică de Dumnezeu şi respect faţă de valorile morale, spirituale şi de credinţa acestui neam. Încet încet ne-am dat seama că aşteptările noastre au fost înşelate şi... să-mi fie cu iertare, destinele ţării noastre din mâinile ateilor au ajuns în mâinile păgânilor

De atunci statul a luptat şi continuă să lupte şi astăzi pentru distrugerea familiei şi a întregii morale creştine „propovăduind" o morală din care Dumnezeu lipseşte cu desăvârşire."[149]

Confuzia morală se manifestă de mai multe ori şi prin spiritul globalizării lumii noastre în care de fapt oame nii nu vor să treacă peste diferenţele de religie. Este greu dacă nu imposibil să fim globalişti în zilele noastre dacă

- religia,
- credinţa religioasă
- şi moralitatea

nu sunt indentice la toţi.

Globalizarea trebuie să ştim că este una care ne plasează pe nisipuri mişcătoare. Acesta fiindcă în zilele noastre se consideră că numai o economie globală ne-ar putea scoate din sărăcie. Nu se crede că venirea la creştinismul ortodox ar putea să fie un lucru care să ne facă o societate

- mai bună

[147] A se vedea Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cu durere şi dragoste pentru omul contemporan* (Bucureşti, 2003).
[148] A se vedea Nicodim Măndiţă, *Furtul este un păcat* (Editura Agapis, 2023).
[149] https://rasunetul.ro/criza-morala-si-consecintele-ei (accesat pe 13.01.2026).

- şi mai dreaptă.

Tot păintele A. Vidican spunea: "toate sistemele care au urmărit realizarea unui Rai al bunăstării aici pe pământ, fără Dumnezeu au fost sortite eşecului. În mod inevitabil tot ceea ce face omul fără Dumnezeu din propria lui ambiție, poate avea un început entuziast, dar cu certitudine va avea un sfârşit lamentabil. Dacă ne referim la secolul XX, în laboratoarele ideologice ale lumii au fost gândite două sisteme de forță: comunismul ateu şi capitalismul libertin. Cel dintâi a umplut cerul de Sfinți, ucigând milioane de trupuri din dorința de a-L smulge pe Dumnezeu din inimile celor credincioşi; al doilea sistem nu s-a atins de trup, dimpotrivă l-a idolatrizat, l-a îmbuibat, i-a stimulat patimile, ucigând astfel milioane de suflete. Se pare că sistemul capitalist în acest sens a fost mai eficient. De aceea asistăm astăzi la transformarea patimilor în modă, a nefiresului în firesc, a anormalului în normalitate, a patologicului în stare de sănătate."[150]

Doi istorici ai memtalităților discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Ceea ce pot să văd este că în toate timpurile istoriei au existat crize morale.
- Ce criză morală a existat în antichitate?
- I-a gândeşte-te?
- Chiar nu ştiu.
- Păgânismul.
- Era păgânismul o confuzie morală?
- Da.
- De ce?
- Nu credea într-un singur Dumnezeu.
- Ci în mai mulți zei?
- Ştiam acest lucru.
- Dar în Evul Mediu?
- Ce criză morală era în Evul Mediu
- Evul Mediu?
- Da.
- De inchiziție ai auzit?
- Da.
- Ardea ereticii pe rug.
- Aiurea.
- Aşa este.
- Deci mai toate epocile istoriei au avut confuzii morale.
- Acum îmi dau seama de acest lucru.
- Ştii care este soluția?
- Care?
- Se re rogi cât se poate de sincer lui Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă în acest mod în cele din urmă vei depăşii criza morală.
- Am tot auzit că ai vorbim de confuzia morală.
- Aşa este.
- Ce este ea?
- Este o zonă în care aparent omul se simte confortabil.
- În ce sens?
- Simte că este liber şi că nu trebuie să dea nimănui explicații.
- Mai precis?

[150] https://rasunetul.ro/criza-morala-si-consecintele-ei (accesat pe 13.01.2026).

- O să îţi spun o întâmplare adevărată.
- Te rog.
- Un doctor renumit din Paris, avea mai mulţi invitaţi din aristocraţia franceză şi între alţii şi pe un prinţ rus, cu frumoasa sa fiică.
- Şi?
- Deodată între un ţăran bătrân rugând pe doctor să-i dea o rețetă pentru nenorocita sa soție.
- Înţeleg.
- În timp ce doctorul scria rețeta oaspeții făceau glume la adresa bătrânului.
- Urât.
- Ba unul dintre ei scoase 20 de napoleoni, se întoarse către damele prezente şi zise.
- Ce?
- Pun rămăşag că nici una nu veţi cuteza a săruta pe ţăranul acesta.
- Ce?
- Tânăra rusoaică ceru dela tatăl său 20 de napoleoni şi primi rămăşagul.
- Şi ce a urmat?
- Se apropie apoi de bătrân şi îi zise.
- Ce?
- Permite-mi dragul meu ca să te salut în felul obişnuit în ţara mea.
- Cum?
- Îl îmbrăţişează apoi şi îl sărută ca pe părintele său.
- Frumos.
- Apoi îi întinse cei 20 de napoleoni câştigaţi zicându-i aşa.
- Ce?
- Ia bani aceştia şi foloseşte-i căci sunt convinsă că ai mai mare lipsă de ei, decât domnii de faţă.
- Aşa este doamnă, a răspuns bătrânul.
- Ei vezi?
- Ce?
- Astfel ştiu tânăra rusoaică să-şi îndeplinească datoria ce o au tinerii faţă de toţi bătrânii.[151]
- Foarte frumos.
- Şi inspirat.
- Se poate spune.
- Aşa este.
- Deci vezi?
- Ce?
- Chiar dacă cei din jurul tău dau dovadă de nesimţire nu înseamă că la fel trebuie să faci şi tu.
- Este mai greu.
- De ce?
- Fiindcă tinzi că mergi cu gloata.
- Nimic mai eronat.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă gloata poate să urmeze şi exemple bune.
- Mai greu.
- Aşa este.
- Dar nu imposibil?
- Da.
- Mi-a făcut plăcere întrevederea.
- Şi mie.

[151] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Mă bucur.

Părintele A. Vidican ne spunea care este reţeta de a ieşii din criza morală: "dacă privim în Sfânta Scriptură vom vedea că ori de câte ori omul s-a îndepărtat de Dumnezeu a intrat în criză. În mod special cartea Judecătorilor ne arară că întotdeauna când israeliţii ajungeau la un anumit progres şi bunăstare materială uitau de Dumnezeu crezând că prin propria lor înţelepciune şi putere au realizat ceva ori cu ajutorul unor dumnezei falşi închinându-se lor. Dumnezeu ca să-i trezească la realitate îi pedepsea cu tot felul de crize, iar ei în necazuri şi suferinţe îşi aminteau de adevăratul Dumnezeu şi se pocăiau.

Astăzi, situaţia e la fel. Deşi ne numim creştini, de la cel mai mare până la cel mai mic am intrat într-o mare criză morală şi fiindcă Dumnezeu ne iubeşte şi nu vrea moartea păcătosului ne-a lăsat şi pe noi în tot felul de crize: economice, politice, sociale, etc. ca atunci când vom simţi greul să ne aducem aminte de El şi să ne pocăim.

Cu tot greul acestor crize pentru cei ce au ochi să vadă, ele sunt un mijloc şi un motiv de întoarcere spre Dumnezeu. În necazuri şi greutăţi, omul se opreşte puţin şi priveşte în sus. În momente de criză, omul îşi descoperă propriile sale limite, propriile sale neputinţe şi dacă mai are un strop de bun simţ se întreabă: Cine sunt eu, de unde vin, încotro merg şi ce ar trebui să fac?"[152]

CONCLUZII

Am scris această carte despre o temă de periferie a societăţii noastre dar care de mai multe ori s-a dovedit a fi una extrem de actuală. Acesta fiindcă întotdeauna după confuzia morală urmează dezastrul uman.

- Aruncarea a sute de mii de creştini la animale sălbatice în arenele romane,
- luptele dintre gladiatori,
- arderea pe rug a ereticilor şi a vrăjitoarelor în Evul Mediu,
- lagărele de concentrare naziste,
- terorismul islamic,
- sau gulagurile sovietice

trebuie să ştim că au fost numai câteva dintre modurile în care a ajuns să sfârşească confuzia morală.[153]

Iată ce spunea despre confuzia morală gânditorul Ioan Jude: „în explicarea acestor fenomene, circumscrise acestei crize morale şi a fenomenelor menţionate, de pe poziţia sociologului şi al sociologiei (aceste fenomene fiind revendicate şi de antropologie, etică, axiologie, psihologie, istoria culturii şi civilizaţiei ş.a., toate fiind privite dintr-o perspectivă multi şi interdisciplinară şi într-o manieră complementară, completându-se reciproc), voi recurge la cel mai mare sociolog român, Dimitrie Gusti, în mod deosebit la acea lege a paralelismului sociologic. Lege, în care sociologul român (unicul sociolog care a deţinut funcţia de Preşedinte al Academiei Române, pe lângă alte demnităţi în stat) a stabilit raportul dintre trei elemente implicate în această ecuaţie socială: cadrele – C (naturale – cosmologice; biologice – starea de sănătate a populaţiei unei ţări; istorice şi psihice), manifestările – M (economice, juridice – constitutive, politice şi spirituale), la care a adăugat voinţa socială -V (unde este vizată în primul rând rolul voinţei politice – a politicului în general, devenind principalul factor al evoluţiei sociale). Pe fondul interacţiunii dintre voinţă şi cadre apar manifestările, pe care le-am enunţat mai sus, astfel că acestea sunt rezultatul acţiunii voinţei sociale asupra cadrelor, luând forma unei ecuaţii bine cunoscute de sociologi, unde M=C+V. Pe prim plan este pus factorul economic, care nu trebuie neglijat, în dauna dimensiunii umane – a omului, şi mai ales a dimensiunii spirituale, resimţindu-se astfel tot mai mult acest fenomen al despiritualizării şi dezumanizării – degradării factorului uman, şi nu în ultimul rând, acele cunoscute fenomene ale secularizării şi desacralizării."[154]

Este bine să ne dăm seama de toate implicaţiile confuziei morale fiindcă sunt mulţi care îi devin victime. Sunt mai mulţi criminali pentru care

- banii
- şi averile

[152] https://rasunetul.ro/criza-morala-si-consecintele-ei (accesat pe 13.01.2026).

[153] A se vedea Matthew White, *Marea carte a inumanităţii O istorie a ororilor în 100 de episoade* (Bucureşti, 2014).

[154] Ioan Jude https://www.cuvantul-liber.ro/440798/criza-morala-intre-despiritualizare-si-desacralizare-in-societatea-moderna-si-postmoderna-i/ (accesat pe 26.09.2025).

sunt mult mai importante decât viaţa umană. Un interlop şi un infractor trebuie să ştim că deja au depăşit nivelul confuziei psihologice. De ce? Fiindcă ei acum sunt unii care au trecut deja de partea răului. Nici un om rău însă nu va recunoaşte că este un om rău. Totuşi faptele lor ajung să îi trădeze.

Ceea ce am voit să arătăm aici este că confuzia morală este una care este la un pas de căderea de partea răului, deci de căderea de partea diavolului.[155]

După anul 1989 ei bine în mai multe ţări creştin ortodoxe a fost reintrodusă religia în şcoli. Acest lucru a fost un lucru bun fiindcă sunt mai mulţi copii care sunt vulnerabili morali. Copiii nu sunt confuzi morali fiindcă ei sunt în creştere dar evident că sunt cât se poate de vulnerabili când vine vorba de moralitate. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Ioan Jude: „aşa cum ştim, în perioada postdecembristă, educaţia nonreligioasă a devenit complementară cu educaţia religioasă, ca educaţie formală, informală şi nonformală, dar, cu toate acestea, impactul pozitiv al acestor două instituţii, în plan moral şi spiritual, sunt sub aşteptări, criza valorilor morale şi spirituale resimţindu-se şi în acest context al complementarităţii educaţionale evidenţiate. Chiar dacă şcoala cooperează cu biserica şi disciplina "Religie" este inclusă în curricula şcolară, la formele de învăţământ preuniversitar, apare un "vid" educaţional şi spiritual, astfel că pragmatismul materialist a devansat latura spirituală şi morală, apărând un fenomen negativ, cel al crizei vieţii spirituale şi morale."[156]

Este adevărat că în sens biblic omul a fost creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu însă acest om de mai multe ori a devenit cât se poate de confuz cu privire la

- propria moralitate,
- la facerea binelui,
- la dreptate,
- la virtute
- sau la adevăr.

În această care ne-am propus să facem o trecere în revistă a modului cum se manifestă confuzia morală în lumea noastră. Aceasta fiindcă am putut vedea că sunt mai multe trusturi media în care

- minciuna,
- manipularea,
- dezinformarea
- sau anarhia

sunt susţinute pe faţă sub o formă sau alta.[157]

Tot gânditorul Ioan Jude spunea în acest sens: „într-o asemenea societate artificializată şi atomizată, predomină individul – solitarismul şi egoismul, ura endemică şi invidia, neîncrederea, perfidia, lipsa milei şi a empatiei, etc., faţă de spiritul solidarităţii, al toleranţei şi al bunătăţii, care ar trebui să statueze raporturile dintre oameni. Această atomizare socială – antropocentrism, în dauna sociocentrismului, a condus la răcirea relaţiilor interumane şi interpersonale, devenind o societate informatizată, autistă şi schizotimică – glacială, fiecare individ fiindu-şi suficient sieşi şi familiei, adică tot mai înstrăinat faţă de societate şi divinitate, cu care se află într-un raport de noncompliantă – neascultare şi ignoranţă. În acest sens, cu aproape 2000 de ani în urmă, Sfântul Apostol Pavel avea să spună în mod profetic că: "oameni vor fi iubitori de sine, iubitori de argint, lăudăroşi, trufaşi blasfematori, neascultători de părinţi, nerecunoscători, plângători, fără inimă, neînduplecaţi, clevetitori, neînfrânaţi, cruzi, duşmani ai binelui, trădători, obraznici, orbiţi de trufie, iubitori mai mult de plăceri decât de Dumnezeu, având înfăţişarea credinţei celei bune, dar tăgăduindu-i puterea". Adevăr regăsit în prezent, când imoralitatea a devenit un fenomen universal."[158]

Confuzia morală prin urmare ajunge de mai multe ori să fie un lucru care este trecut cu vederea în cel mai subtil mod. De ce? Fiindcă după cum am spus sunt mai mulţi agenţi ai

- haosului

---

[155] A se vedea Denis de Rougement, *Partea diavolului* (Bucureşti, 1994).

[156] Ioan Jude https://www.cuvantul-liber.ro/440798/criza-morala-intre-despiritualizare-si-desacralizare-in-societatea-moderna-si-postmoderna-i/ (accesat pe 26.09.2025).

[157] https://mediacritica.md/podcast/manipularea-in-presa-tehnici-si-exemple/ (accesat pe 13.01.2026).

[158] Ioan Jude https://www.cuvantul-liber.ro/440798/criza-morala-intre-despiritualizare-si-desacralizare-in-societatea-moderna-si-postmoderna-i/ (accesat pe 26.09.2025).

- şi anarhiei

morale.

Aceşti agenţi au fost unii pe care îi putem trasa prin toate epocile istoriei. Ei sunt unii care nu sunt mulţumiţi cu standardele morale creştin ortodoxe pe care le găsesc cât se poate de

- demodate,
- învechite
- şi perimate.

Iată de ce – după cum spunea nihilistul satanic Nietzsche – a venit momentul să ieşim de sub jugul moralei şi să îl plasăm pe om în utopica stare în care el este *dincolo de bine şi de rău.*[159]

Că de mai multe ori când ne opunem confuziei morale şi imoralităţii din jur ajungem să fim pedespiţi de societate ne-o spus cazul filosofului român Mircea Vulcănescu care a murit în temniţele comuniste. Iată ce spunea gânditorul Dan Stanca despre el: „Mircea Vulcănescu a fost unul dintre gânditorii interbelici care au mizat enorm pe modul de viaţă creştin şi de asemenea pe posibilităţile unei filosofii în spirit creştin. El a crezut, ca puţini din generaţia lui, într-o viaţă tradiţională, rânduită, o viaţă în care generaţiile să nu se războiască, în care copiii să-şi respecte părinţii, iar soţii să se iubească unul pe celălalt. Dar încă din perioada interbelică asemenea dorinţe erau iluzorii. Însuşi Mircea Vulcănescu a conferenţiat pe marginea acestor suferinţe, încercând, altfel spus, să pună degetul pe rană. Iată ce scria el spre sfârşitul anilor â20 ai secolului trecut: "Relaţiile dintre părinţi şi copii se descompun pe zi ce trece. Copiii nu se mai înţeleg cu părinţii şi nici nu mai ascultă de ei. Relaţiile dintre bărbat şi nevastă se schimbă. Zi de zi, femeia capătă mai multă libertate şi autoritate în căsătorie. Relaţiile dintre sexe se schimbă."[160]

Ceea ce am voit să spunem în această este că *deşi nu toţi ajung să fie sfinţi, toţi însă pot să fie morali.* Viaţa morală prin urmare este un lux pe care cu toţii ni-l permitem. Ceea ce se poate vedea este că sunt mulţi certaţi cu morala:

- criminalii,
- dictatorii,
- hoţii,
- borfaşii,
- violatorii,
- infractorii etc

sunt cu toţii unii care nu pun nici un preţ pe morală şi fac orice ca să iese de sub stăpânirea şi controlul ei.

Am vorbit aici că demonii sunt unii care prin adepţii lor ajung să provoace în societatea din jurul nostru mai multă confuzie morală că nu mai ştim dacă este bine sau rău să condamnăm păcate evidente cum ar fi homosexualitatea sau prostituţia.

Tot gânditorul Dan Stanca spunea: „odinioară sexele erau crescute separat, fiecare destinat unei activităţi speciale. Azi ele sunt crescute împreună şi femeilor le sunt socotite deschise cariere altădată bărbăteşti. La fel s-ar putea afla schimbări între stăpân şi slugă etc..." Observaţiile lui Vulcănescu făcute cu mai bine de şapte decenii în urmă erau la vremea aceea realiste, dar şi profetice. Criza morală este de altminteri cea mai gravă criză. Le depăşeşte pe cea economică, cea financiară, cea socială. Criza morală loveşte chiar celula intimă a omului de unde apoi toate pleacă într-o mare derivă. Tot în opinia cărturarului, criza reprezintă un moment de dezechilibru în dezvoltarea unui organism. Criza survine aşadar în momentul schimbării, deci al progresului, dar nu are loc în conformitate cu anumite legi fireşti şi sănătoase, ci dimpotrivă, în virtutea unei grave dizarmonii."[161]

Prin urmare este evident că *confuzia morală este identică cu criza morală.* Aceasta fiindcă sunt mai mulţi care se cred intangibili şi cred că ei nu vor fi atinşi de ele niciodată. Un astfel de caz a fost Sfântul apostol Petru. De ce? Ştim că la Cina cea de Taină ei bine Iisus le-a vestit apostolilor Săi că va fi trădat şi va fii ucis şi atunci toţi se vor lepăda de El. Sfântul Petru a fost cel care a spus că dacă toţi se vor lepăda de El, ei bine el, Petru nu o va face. Ştim celebrul răspuns al lui Iisus că: mai înainte de a cânta cocoşul de trei ori Te vei lepăda de mine. Lucru care s-a şi întâmplat.

Se poate vedea prin urmare că în această viaţă sub o formă sau alta criza morală ne loveşte şi trebuie să ne asigurăm că suntem pregătiţi pentru a îi face faţă. Aceasta fiindcă în nici un fel nu suntem total invulnerabili când vine vorba despre moralitate.

---

[159] A se vedea Iulian Ordinschi, *Nihilismul postmodern contemporan. Implicaţii în viaţa misionar-pastorală a Bisericii* (Constanţa, 2023).

[160] Dan Stanca Ziarul Lumina 2011 https://ziarullumina.ro/amp/criza-morala-si-salvarea-prin-frumos-805.html (accesat pe 26.09.2025).

[161] Idem.

„Un om în criză este însă un om dizarmonic. Fiind o conştiinţă lucidă şi pragmatică, Mircea Vulcănescu nu avea cum să nu se gândească la o suită de remedii pentru ieşirea din criză. Nu e un secret pentru nimeni că mişcarea legionară prin neomenească ei idealitate voia să se erijeze într-un asemenea remediu. Evident, a eşuat. Partidul comunist vedea în tinerii comsomolişti crescuţi în spiritul unor noi valori o altă soluţie pentru a scoate întreaga societate din marasmul de factură burgheză. Nici acest remediu nu a funcţionat, tinerii fără prihană stricându-se mai repede decât ceilalţi, care nu aveau la îndemână "evanghelia" roşie. După decembrie 1989, tot o mână de tineri revoluţionari voiau să facă din atitudinea lor pură, intransigentă o cale a eliberării din trecutul fetid. Rezultatul din prezent pe care-l trăim toţi interzice orice comentariu."[162]

Doi formatori ai opiniei publice discutau într-o zi.

- Ştii ce am concluzionat?
- Nu.
- Că în cele din urmă de mai multe ori mas media ajunge să stabilească cine conduce o ţară.
- De ce?
- Azi lumea este dependentă de mas media.
- Pentru a se informa?
- Da.
- Şi?
- Oamenii cred ce le spunem noi.
- Cred că ai dreptate.
- De mai multe ori stau şi mă întreb.
- Ce?
- Dacă cu adevărat presa este a treia putere în stat?
- De ce?
- De multe ori presa este prima putere în stat.
- Dacă este să ne gândim la cazul Watergate ai dreptate.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Doi ziarişti americani au ajuns să îl demită pe preşedintele Americii.
- Richard Nixon?
- Da.
- În cele din urmă războiul dezinformării nu este o ficţiune.
- Sunt de acord.
- Totuşi mai este ceva.
- Ce?
- Noi vom da răspuns în faţa lui Dumnezeu pentru ceea ce facem.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă doi suntem formatorii opiniei publice.
- Înţeleg.
- Dacă noi ajungem să terfelim în presă valorile morale suntem mai răi ca borfaşii.
- De ce?
- Ei o fac în privat.
- Şi noi în public?
- Da.
- Ai dreptate.
- Oamenii să ştii că ţin la onoarea naţiei lor?
- Crezi?

[162] Ibidem.

- Da.
- De ce?
- Să luăm cazul egiptenilor.
- Ce este cu ei?
- Ştii ce spunea istoricul Diodor Siculus?
- Nu.
- Egiptenii luau parte cu toţii la jelirea regelui lor mort.
- Da?
- Da.
- Îşi rupeau hainele, închideau templele, nu mergeau în pieţele oraşului, şi erau interzise toate festivităţile timp de 72 de zile.
- Nu ştiam.
- Îşi ungeau capul cu noroi.
- Da?
- Da.
- Două, trei sute oameni treceau zilnic de-a lungul oraşului cântând virtuţile şi faptele măreţe ale decedatului rege.
- Interesant.
- În tot timpul jelirii nu se mânca carne, nici altă fiertură şi nu se bea vin.
- Nu ştiam.
- Nu făceau baie, nu-şi împodobeau trupurile, plângeau şi se jeleau ca la moartea unui membru de aproape din familie.[163]
- Se poate spune că acesta este un patriotism veritabil.
- Da.
- Poate patriotismul să ţină de moral?
- Da.
- Cum?
- Trebuie să te interesezi de ţara din care faci parte.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Este o datorie morală.
- Poate ai dreptate.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Ca modelatori ai opiniei publice avem datoria de a stârpii confuzia morală din societate.
- Ţin de noi să fim moralişti?
- Dacă situaţia o cere.
- Crezi?
- Da.
- Morala este o formă de manifestare a binelui.
- În ce sens?
- Sunt mai multe lucruri care sunt sensibile din punct de vedere moral.
- Cum ar fi?
- Drepturile minorităţilor LGBT.
- Da, ai pus punctul pe i.
- Ar trebui să mai abordăm acest subiect.
- Aşa este.
- Evident.

[163] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Iată ce spunea tot gânditorul Dan Stanca despre filosofia morală a lui Mircea Vulcănescu: „dar tot Mircea Vulcănescu, în pofida eticii sale religioase, avea şi intuiţia frumuseţii deoarece nu îi erau străine celebrele cuvinte ale lui Dostoievski: "Frumosul va mântui lumea". Cu alte cuvinte, el acorda esteticului o semnificaţie mult mai profundă decât aceea la care se gândesc de regulă poeţii. Pe de altă parte, tot el ştia că în Răsărit s-au scris filocalii şi nu teodicei. Altfel spus, aici la noi Dumnezeu este în primul rând receptat prin aspectul său de frumuseţe şi abia în al doilea rând prin acela de dreptate, specific mai degrabă Apusului. Moderniști și tradiționaliști De aceea, în perioada interbelică în România au avut loc dispute acerbe între moderniști și tradiționaliști. De aceea s-au bătut între ele "Gândirea" și "Sburătorul". Desigur, acestea sunt noțiuni accesibile oricărui licean. Dar dincolo de duelul de la suprafață există adâncimea care citește altfel acele realități."[164]

Confuzia morală este una care dacă nu este stârpită ajunge să nască monştrii. Cei mai mulţi mari dictatori şi demagogi sunt unii care nu mai cred în morală şi se văd pe sine deasupra ei. În timp ce un lider bun ajunge să respecte legile moralei, ei bine tiran se vede pe sine mai presus de morală.[165]

Am arătat că se poate vorbii de mai multă confuzie morală cu privire la mai multe subiecte ale eticii creştin ortodoxe:

- avortul,
- eutanasia,
- fertilizarea in vitro,
- clonarea umană
- sau incinerarea

toate acestea sunt subiecte care au declanşat păreri pro şi contra, dar ceea ce trebuie să ştim este că în cele din urmă confuzia morală apare odată cu relativizarea moravurilor şi a virtuţii. Pe această idee din urmă am accentuat mai mult în această carte.

În acest sens Sfântul Ioan Casian a fost cât se poate de concludent când a spus: „Ghermanus: Care este, vă rog, această tovărăşie atât de strânsă şi de adâncă între suflet şi duhurile rele, încât par nu numai apropiate, dar chiar unite? Ele îi vorbesc pe nesimţite, se strecoară şi-i insuflă ce vor, îl fac să se gândească la ce le place lor, şi este între ele atâta unitate, încât fără harul lui Dumnezeu aproape că nu se poate deosebi ce vine din îndemnul lor şi ce porneşte din voinţa noastră. Serenus: Nu este de mirare că un duh se poate uni pe nesimţite cu alt duh, care-şi exercită forţa de a îndemna spre cele ce-i plac lui. Există şi între ele, ca şi între oameni, oarecare asemănare şi înrudire de substanţă, astfel că definiţia care se dă despre natura sufletului se potriveşte şi pentru ele. Dar nu se poate în nici un chip ca ele să se întrepătrundă şi să se unească în aşa măsură, încât unul să-l cuprindă pe celălalt. Numai Dumnezeu are această însuşire."[166]

Încheiem această carte prin a spune că ea nu face decât să aducă în prim plan una dintre cele mai grave probleme ale umanităţii pe care în secolele VIII şi VII înaintea de Hristos Sfântul proroc Isaia a fost cât se poate de concludent când a spus că sunt mulţi care spun binelui rău şi răului bine. Această carte nu este decât o actualizare a constatării marelui proroc vechi testamentar. În măsura în care această carte a atins acest obiectiv ei bine ea şi-a realizat menirea.

---

164 Dan Stanca Ziarul Lumina 2011 https://ziarullumina.ro/amp/criza-morala-si-salvarea-prin-frumos-805.html (accesat pe 26.09.2025).

165 A se vedea Mario Turchetti, *Tirania şi tiranicidul* (Bucureşti, 2003).

166 Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, Partea I, Prima convorbire cu părintele Serenus, Cap. IX, Cap. X, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti (1990), vol. 57, p. 420.